

Boksarikapina varhaisen suomalaisen median silmin:

Miten vieraasta Kiinasta kirjoitettiin 1900-luvun
vaihteen Suomessa?

Otto Europaeus

Helsingin Yliopisto

Valtiotieteellinen tiedekunta

Poliittinen historia

Pro Gradu -tutkielma

Heinäkuu 2020

Tiedekunta - Fakultet - Faculty Valtiotieteellinen tiedekunta		Laitos - Institution - Department Politiikan ja talouden tutkimuksen laitos	
Tekijä - Författare - Author Europaeus, Otto Erik Johannes			
Työn nimi - Arbetets titel - Title Boksarikapina varhaisen suomalaisen median silmin: Miten vieraasta Kiinasta kirjoitettiin 1900-luvun vaihteen Suomessa?			
Oppiaine - Läroämne - Subject Poliittinen historia			
Työn laji/ Ohjaaja - Arbetets art/Handledare - Level/Instructor Pro gradu -tutkielma / Kimmo Rentola		Aika - Datum - Month and year Heinäkuu 2020	Sivumäärä - Sidoantal - Number of pages 116
Tiivistelmä - Referat - Abstract <p>Tutkielmassa tarkastellaan miten ja mihin sävyyn kiinalaisista, Kiinasta ja boksarikapinasta kirjoitettiin 1900-luvun vaihteen autonomian ajan Suomessa. Tämän ohella tutkimus tarkastelee sitä, miten oman aikansa suomalainen media määritteli toisenlaisuutta Kiinan esimerkin kautta. Tutkielma luo boksarikapinan esimerkin kautta pohjan Suomen ja Kiinan välisten suhteiden tarkastelulle tutkimalla eri julkisuuksien linjoja edustaneita suomalaisia sanomalehtiä.</p> <p>Sanomalehtien tutkimusta lähestytään ylikansallisen historiankirjoituksen tutkimusotteen avulla. Tutkimus hyödyntää erityisesti Pierre-Yves Saunierin esittämiä mietintöjä tarkastellessaan sitä, miten 1900-luvun vaihteen Suomi oli osa globaalia julkisuutta ja mistä Kiinaa koskevat uutiset saapuivat. Tutkimus pureutuu tarkemmin 1900-luvun vaihteen suomalaiseen julkisuuteen tarkastelemalla Hannu Niemisen aikaisempaa tutkimusta autonomisen ajan Suomen julkisuuden rakentumisesta ja Edward Saidin vaikutusvaltaista teosta orientalismista.</p> <p>Tutkimuksen tärkeimmän lähdeaineiston muodostavat Suomen kansalliskirjaston digitaaliset arkistot. Tutkimus kirjoitettiin vuoden 2020 kesällä globaalin COVID-19 viruspandemian aikana, ja siksi tutkimusta tehdessä ei ollut mahdollisuutta hyödyntää itse fyysisiä arkistoja. Toissijaisina lähteinä käytetään itse boksarikapinasta kirjoitettua laajamittaista aikalais- ja tutkimuskirjallisuutta niin yleishistoriallisen katsauksen luomiseksi kuin sanomalehtien uutisten paikkansapitävyyden varmistamiseksi.</p> <p>Keskeisenä tutkimustuloksena esitetään, että 1900-luvun suomalainen media suhtautui myöhäisen Qing-dynastian Kiinaan ja sen asukkaisiin väheksyvästi. Svekomaaninen sanomalehdistö painotti uutisissaan boksareiden kukistamisen ja järjestyksen palauttamisen tärkeyttä. Vanhasuomalainen sanomalehdistö oli jakautunut mielipiteessään Kiinaa kohtaan, mutta syytteli muita Länsimaita boksarikapinan aloittamisesta imperialistisilla teoillaan ja puolusti evankelisluterilaista kristinuskoa. Nuorsuomalainen sanomalehdistö puolestaan puolsi Kiinan jakoa laajempiin etupiirialueisiin ja kirjoitti kiinalaisista kaikista rasistisimmin. Kaikista kolmesta julkisuuden linjasta löytyi myös muutamia sanomalehtiä jotka erosivat näistä linjoista ottamalla kiinalaisten puolen joko osittain tai kokonaan. Svekomaanisten ja fennomaanisten sanomalehtien ohella tutkimus käsittelee myös kahta esimerkkiä Suomen pienestä, virkasäätyläistön julkisuudelle vastakkaisesta julkisuudesta tarkastelemalla Venäjän valtion ja työväenliikkeen omia sanomalehtiä.</p>			
Avainsanat – Nyckelord - Keywords Boksarikapina – Kiina – 1900-luku – Suomen Suuriruhtinaskunta – svekomaani – fennomaani			
Säilytyspaikka - Förvaringsställe - Where deposited Helsingin yliopiston kirjasto, keskustakampuksen kirjasto, Poliittinen Historia / Minerva			

Sisällysluettelo

1 Johdanto tutkimuksen aiheeseen	1
1.1 Aikaisempi tutkimus	4
1.2 Tutkimuskysymysten määrittely	11
1.3 Aineistot ja tutkielman rakenne	12
2 Teoreettisten lähtökohtien esittely.....	14
2.1 Pierre-Yves Saunierin Transnational History	15
2.2 Hannu Niemisen Kansa seiso! loitompana	19
2.3 Edward Saidin Orientalism	26
3 Yleisluontoinen katsaus boksarikapinaan	32
4 Suomalainen media boksarikapinasta.....	46
4.1 Svekomaaninen sanomalehdistö	51
4.1.1 Hufvudstadsbladet	51
4.1.2 Uleåborgsbladet.....	55
4.1.3 Wiborgsbladet.....	57
4.1.4 Åbo Underrättelser	60
4.1.5 Åland	63
4.2 Vanhasuomalainen sanomalehdistö	66
4.2.1 Inkeri	66
4.2.2 Karjalatar	68
4.2.3 Kokkola.....	71
4.2.4 Uusi Aura.....	73
4.2.5 Uusi Suometar.....	76
4.3 Nuorsuomalainen sanomalehdistö	80
4.3.1 Kajaanin Lehti.....	80
4.3.2 Keski-Suomi	83
4.3.3 Mikkeli.....	85
4.3.4 Perä-Pohjolainen	87
4.3.5 Päivälehti.....	90
4.4 Pienoinen vastajulkisuus	95
4.4.1 Finljandskaja gazeta	95
4.4.2 Työmies	99
5 Yhteenveto	102
5.1 Jatkotutkimuksen mahdollisuudet	109
5.2 Loppumietteet.....	109
6 Lähdeluettelo.....	111

1 Johdanto tutkimuksen aiheeseen

Politiikka ei olisi mitään ilman kansainvälisiä suhteita. Globalisaation, kulutuskulttuurin ja sosiaalisen median myötä maailman näyttämö jatkaa kutistumistaan. Näyttämö pysyy samana, mutta sen näyttelijät vaihtuvat. Euroopan siirtomaaimperiumit vaihtuivat ensin Yhdysvaltoihin ja Neuvostoliittoon, ja jälkimmäisen romahdettua ensimmäinen sai hegemonian globaaliin valtapolitiikkaan. Nyt puolestaan Kiina on haastamassa Yhdysvaltoja tästä asemasta nopean nousunsa myötä, ja kasvavan vaikutusvallan myötä Kiinan ja muun maailman välisten suhteiden merkitys tulee korostumaan. Tämä on jo tänä päivänä ajankohtaista, sillä tutkimustani kirjoittaessa Kiinasta alkunsa saanut COVID-19 -viruspandemia on osa päivittäistä elämää myös pienessä ja syrjäisessä Suomessa.

Mielenkiintoni kirjoittaa pro gradu -tutkielmani Suomen ja Kiinan välisistä suhteista kumpuaa juuri näistä nykypäivän globaalin maailmanpolitiikan suhteista ja realiteeteista. Kysymys ei ole siitä, muotoutuuko Kiinasta uusi suurvalta Yhdysvaltojen rinnalle: Kiina on jo sitä. Kysymys on siitä, kuinka nopeasti Kiinan vaikutusvalta tulee ylittämään Yhdysvaltojen hegemonian, etenkin kun istuvan presidentin Donald Trumpin päättyvä presidenttikausi, rotumellakat, talousvaikeudet ja surkeat toimet COVID-19 -viruspandemiaa vastaan ovat jättämässä Yhdysvalloille vielä pitkään merkivän avohaavan. Kasvavan hegemonian myötä Kiinan ja muun maailman välisiä suhteita tullaankin varmasti tarkastelemaan jo lähitulevaisuudessa paljon enemmän. Tämä koskee myös Suomea, ja siksi haluan luoda näiden suhteiden tarkastelulle vankan pohjan historiallista esimerkkiä tarkastelemalla. Yhdysvaltalainen tähtitieteilijä ja kaunokirjailija Carl Sagan totesi, että ymmärtääksesi nykyisyys sinun täytyy tuntea menneisyys. Historia auttaakin meitä ennen kaikkea ymmärtämään tämän päivän maailmaa edellisten sukupolvien tekojen tuloksena.

Sen lisäksi että tutkimukseni käsittelee autonomisen ajan suomalaisten suhtautumista Kiinaan, tutkimukseni käsittelee myös autonomisen ajan suomalaisten suhtautumista itse kiinalaisiin. Tällä tavalla tutkimukseni käsittelee myös toisenlaisuuden määrittelemistä. Tämäkin on pro gradu -tutkielmani kirjoitushetkellä ajankohtainen asia, sillä Yhdysvalloista liikkeelle lähtenyt ja myös Suomeen levinnyt Black Lives Matter -liike vaatii rasismia ja syrjinnän lopettamista. Sanoisin siis näiden kahden esimerkin valossa, että pro gradu -tutkimukseni aihe on tavattoman ajankohtainen.

Boksarikapina on mielestäni erinomainen lähtöpiste Suomen ja Kiinan välisten suhteiden tarkastelun pohjaksi kolmesta syystä. Ensinnäkin aivan 1900-luvun vaihteessa tapahtunut boksarikapina ja sen jälkimainingit olivat se tapahtumasarja, joka lopulta sysäsi vastentahtoisen, vuodesta 1644 hallinneen Qing-dynastian ja Kiinan kohti modernia ja globaalia maailmaa¹. Tässä mielessä boksarikapinan merkitys maailmanhistorialle on merkittävä. Toiseksi boksarikapina oli ensimmäinen varsinainen kerta kun Venäjän vallan alainen Suomen suuriruhtinaskunta oli tekemisissä Kiinan kanssa. Tätä ennen Venäjä ja Qing-dynastia olivat olleet tekemisissä toistensa kanssa lähinnä yhteisistä rajoista sovittaessa: vuosina 1858 ja 1860 Qing-dynastia luovutti Venäjälle Amurin jokialueen ja osia Tyynenmeren rannikosta. Vladivostok perustettiin pian tämän jälkeen, ja vuonna 1898 Qing-dynastia vuokrasi Port Arthurin Venäjän käyttöön². Lopuksi Nikolai II:sen aikaista Venäjää pidettiin Euroopan takapajuisimpana maana, missä tavallinen kansa kärsi niin köyhyydestä, työttömyydestä kuin nälästä. Venäjä oli rakoileva valtakunta jonka lukuisat vähemmistöt vastustivat valtion venäläistämistoimia ja vaativat niin itsenäisyyttä kuin demokratiaa. Poliittiset ja taloudelliset uudistukset saapuivat hitaasti jos lainkaan³. Nämä asiat huomioon ottaen Venäjällä oli paljon yhteistä aikalaisensa Qing-dynastian kanssa. Suomen suuriruhtinaskunta oli monia Venäjän alueita vauraampi ja liberaalimpi, mutta Suomea vuosien 1866-1868 välisenä aikana koetelleet nälkävuodet jäivät Euroopan historiaan viimeisenä luonnon aiheuttamana nälänhätänä. Siksi onkin mielenkiintoista katsoa saiko kaukainen Kiina sympatia suomalaisilta jaetun takapajuisuuden nimissä, vai vain vielä kovempaa kritiikkiä eron tekemiseksi sekä takapajuiseen Venäjään että Kiinaan.

Tästä kaikesta huolimatta minun on myönnettävä, että pro gradu -tutkielmani aihe ei tullut minulle heti mieleen. Oma mielenkiintoni historiaa kohtaan on laaja-alaista. Yliopistossa viettämieni vuosien aikana pallottelin loppututkielmani aihetta keskiaikaisesta Dubrovnikista Kongon vapaavaltioon ja siihen, miten ilmastovyöhykkeet vaikuttivat Akhaimenidien Persian valtakunnan rajoihin. Kurssiesseiden puolesta olen kirjoittanut niin tulppaanimaniasta, Yhdysvaltojen modernista kaupunkisuunnittelusta, Bougainvillen sisällissodasta kuin Walesin kansallisromantiikasta.

---

¹ Esherick, Joseph W. (2012): *Reconsidering 1911: Lessons of a sudden revolution*. Journal of Modern Chinese History. 6 (1). s. 1-14.

² Parker, Geoffrey (2005): *Elävä Maailmanhistoria*. (Alkuperäinen teos ilmestyi vuonna 2005). Suomentanut Seppo Raudaskoski. Graficas Estella: Otava. s. 114-115.

³ Seinäteksti ”Mestari ja oppipoika” koskien bolševikkeja, Leniniä ja Stalinia. Lenin-Museo, Tampere.

Vasta professorini Pauli Kettusen vinkistä Pro gradu -tutkielmani keskeiseksi lähtökohdaksi muotoutui tutustuminen siihen, miten varhainen ja vielä Venäjän alainen Suomen media suhtautui muuhun maailmaan ja sen asukkaisiin. Olimme samaa mieltä siitä, että tämän aiheen tarkastelun kannalta oli keskeistä valita jokin varhainen moderni konflikti ja tarkastella sen käsittelyä oman aikansa suomalaisessa mediassa. Autonomisen Suomen media keskittyi nimittäin vahvasti kotimaan tapahtumiin ja oikeanlaisen moraaliin saarnaamiseen kansalaisille. Jos ulkomaista kirjoitettiin, uutiset koskivat lähinnä Euroopan suurvaltoja, Yhdysvaltoja, Ruotsia ja Venäjää. Jotta maailman kaukaisempien kolkkien tapahtumat päätyivät suomalaisten sanomalehtien sivuille, niiden täytyi olla maailmanpolitiikan kannalta merkittäviä ja järjestyttäviä. Ja mikäpä olisikaan edustanut tällaista tapahtumaa paremmin kuin jokin konflikti? Loppututkielmani onkin siksi Kettuselle paljon velkaa.

Laatiessani alustavaa tutkimussuunnitelmaani pyörittelin päässäni viittä eri konfliktia jotka tapahtuivat 1900-luvun vaihteen tienoilla: ensimmäinen Italian-Etiopian sota, ensimmäinen Kiinan-Japanin sota, toinen buurisota, boksarikapina ja lopuksi Venäjän-Japanin sota. Ensimmäistä vaihtoehtoa olisi ollut mielenkiintoista tarkastella siltä näkökannalta, miten suomalaiset suhtautuivat mustaihoisiin mutta kristittyihin afrikkalaisiin jotka voittivat italialaiset. Toinen vaihtoehto olisi ollut mielenkiintoinen siltä kannalta, että asettuiko suomalainen media Japanin puolelle sen modernisaation vuoksi vai Kiinan puolelle koska Venäjä koki Japanin uhaksi omille suunnitelmilleen Itä-Aasiassa. Kolmas vaihtoehto oli näistä mielestäni neutraalein, ja kysymys olisikin koskenut lähinnä sitä, että näkivätkö suomalaiset buurit tasavertaisina Länsimaalaisina vai eivät. Lopuksi Venäjän-Japanin sotaa tutkiessa olisi ollut mielenkiintoista tarkastella sitä, miten suomalaiset suhtautuivat Venäjän murskatappioon pienemmän ja ”heikomman” Japanin käsissä.

Näistä vaihtoehtoista valikoin lopulta boksarikapinan. Tähän vaikuttivat paitsi yllä esitetyt tutkimukseni ajankohtaisuuteen liittyvät seikat kuin myös itse Qing-dynastian luonne. Etiopialaiset olivat teknologisesti jälkeenjääneitä afrikkalaisia, mutta kristittyjä. Buurit olivat Länsimaalaisia sanan kaikessa mielessä, mutta he vain sattuivat asumaan Etelä-Afrikassa. Japanilaiset olivat šintolaisia ja aasialaisia, mutta teknologisesti Länsimaalaisten tasolla. Kiinalaiset olivat puolestaan erilaisia niin teknologisesti, rodullisesti kuin uskonnollisesti verrattuna Länsimaalaisiin. Tässä mielessä boksarikapina tarjosi parhaimman kontekstin tutkimukselleni tarkastella sitä, miten 1900-luvun vaihteen suomalainen media käsitteli ja määritteli toisenlaisuutta. Kiina oli ikivanha ja kaukainen valtio, ja samalla valtava pinta-alansa ja väestönsä suhteen. Vaikka Qing-dynastia oli ottanut ontuvia askelia yrityksessään

modernisoitua boksarikapinaa ennen muun muassa Länsimaalaistamalla koululaitosta ja laivastoa⁴, tämä kehitys oli paikallista ja Kiina oli suurilta osin teknologisesti jälkeenyäännyt ja pysähtynyt. Kiinalaisille boksareille ja heidän sympatisoijilleen viholliseksi muotoutuikin siten kaikki se, mikä oli keskeistä Länsimaalaiselle arvomaailmalle. Tämä kattoi niin imperialismin, kristinuskon kuin lennättimet.

Tämän ohella valikoin boksarikapinan tutkimukseni aiheeksi myös muista syistä. Japani muodosti merkittävän osan Qing-dynastiaa ja boksareita vastaan sotinutta liittoumaa, ja siksi boksarikapinan tarkastelu tutkimuksessani tarjoaa myös tilaisuuden tarkastella sitä, miten Länsimaat suhtautuivat aasialaiseen liittolaiseensa. Lisäksi Kiinan historia, sen eri dynastiat ja sotaherrat, innovaatiot ja takapajuisuus, ovat mielestäni historiaa mielenkiintoisimmillaan. Lopuksi minulla on jonkin verran taustaa eri kamppailulajeissa, nimellisesti miekkailusta ja taekwon-dosta, mutta myös kiinalaisesta kungfusta. Siksi puhtaasti omaan harrastustaustani liittyen boksarikapinan valitseminen tutkimukseni aiheeksi tarjoaa uniikin tilaisuuden yhdistää kamppailulajitaustani pro gradu -tutkimukseeni.

Kaiken tämän valossa haluan siis tarkastella tutkimuksessani sitä, minkälaisena 1900-luvun vaihteen suomalaiset näkivät myöhäisen Qing-dynastian Kiinan ja sen asukkaat. Kuinka oikeutetuksi suomalaiset kokivat ulkovaltojen teot Kiinassa? Miten suomalaiset arvioivat vieraita kansoja niiden edistyneisyyden ja jälkeenyäänneisyyden näkökulmasta? Vaikuttiko Kiinan toisenlaisuuden määrittelemisen Suomen omakuvan rakentumiseen? Minkälaisia uusia sanoja ja termejä suomen ja ruotsin kieliin syntyi kun suomalaisen julkisuuden piti käsitellä uusia asioita joista ei välttämättä ollut jo olemassa olevia sanoja? Tästä kaikesta meille kertoo parhaiten 1900-luvun vaihteen orastava suomalainen sanomalehdistö.

1.1 Aikaisempi tutkimus

Boksarikapinasta on jo kirjoitettu paljon aikaisempaa tutkimusta. Samalla iso osa tästä tutkimuksesta on keskittynyt tarkastelemaan boksarikapinaa erinäisten aikalaislähteiden kautta, tai ainakin ottanut sen huomioon tutkimuksessaan. Aikaisemmissa tutkimuksissa ilmenevät lukuisat eri näkökulmat ovat myös osoitus siitä, että boksarikapina on monitulkintainen tutkimuskohde lähestymistavoista huolimatta. Tähän on vaikuttanut paitsi se, että boksarikapinasta on tehty tutkimusta ympäri maailmaa, sekä se, että boksarikapinaan liittyvää aikalaislähdemateriaalia on runsaasti saatavilla muun muassa sanomalehtien ja

---

⁴ Hsü, Immanuel Chung-Yueh (2000): *The Rise of Modern China, 6th Edition*. New York Oxford University Press.

päiväkirjojen muodossa. Tästä kattavasta tutkimuskirjallisuudesta huolimatta oma tutkimukseni on ensimmäinen suomalainen tutkielma boksarikapinan käsittelystä suomalaisten aikalaislähteidensä pohjalta. Toiveeni onkin, että loppututkielmani ennen kaikkea laajentaa jo olemassa olevaa tutkimusten kirjoa ja luo samalla vankan pohjan Suomen ja Kiinan välisten suhteiden tarkastelulle.

Kerron aivan aluksi aikaisemmasta tutkimuskirjallisuudesta. Valitsemani lähteet edustavat vain pintaraapaisua kaikesta jo olemassa olevasta kirjallisuudesta. Koska osaan itse kiinaa hyvin vähän, voin valitettavasti keskittyä kertomaan vain muun kielisistä aikalaislähteistä. Onneksi puolellani on laaja englanninkielisen sinologian perinne, minkä ansiosta monien kiinalaisten ajattelijoiden ja tutkijoiden tuotantoa on käännetty englanniksi tai jopa suoraan kirjoitettu englanniksi. Sen vuoksi yritän mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon näitä kiinalaisten englanniksi käännettyjä tai kirjoittamia tekstejä.

Aivan aluksi modernin Kiinan historiaan erikoistuneen sinologi Joseph Esherickin mukaan jo itse boksarikapina on terminä ristiriitainen. Boksarikapinasta käytetään myös kahta muuta vakiintunutta termiä: *boksarisota* ja *boksariliike*. Näistä jälkimmäinen on erityisesti vakiintunut kiinalaiseen historiankerrontaan, sillä boksarit eivät koskaan kapinoineet hallitsevaa Qing-dynastiaa vastaan vaan vain vastustivat ulkomaalaisia vaikutteita⁵. Boksarikapina on puolestaan vakiintunut Länsimaalaiseen historiankirjoitukseen, ja termin tunnettavuuden vuoksi käytän sitä itse tässä tutkimuksessani. Boksarisotaa taas käytetään harvoin ja lähinnä keskittyessä boksarikapinan aikaisiin sotatoimiin.

Boksareita tarkastelee eri näkökulmista myös brittiläinen professori Paul Cohen. Hän on tutkinut boksareita kolmen eri pääasiallisen näkökulman kautta: kokemusten, historianulkinnan ja myytin kautta⁶. Cohenin mukaan boksarien muisto on muuttunut kiinalaisten keskuudessa viimeisen sadan vuoden aikana monesti. Ensin varhainen Kiinan tasavalta suhtautui boksareihin ristiriitaisesti: heidät nähtiin patriootteina jotka symboloivat kiinalaisen vastarinnan urheutta, mutta olivat myös typerää maanviljelijöitä jotka toimivat kuin maantierosvot. Kiinan nykyinen kansantasavalta on puolestaan suhtautunut boksareihin aina patrioottisina talonpoikina jotka nousivat sortovaltaa vastaan. Hong Kongin itsehallintoalueella boksarit muistetaan sen sijaan lähinnä vain raakalaisina.

---

⁵ Esherick, Joseph W. (1987): *The Origins of the Boxer Uprising*. Berkeley: University of California Press.

⁶ Cohen, Paul A. (1997): *History In Three Keys: The Boxers As Event, Experience, and Myth*. New York: Columbia University Press.

Uudempaa tutkimusta edustaa Esimerkiksi Jeremy Blackin tutkimus kiinalaisesta historiankirjoituksesta⁷. Hän on ensiksikin sitä mieltä, että kiinalaisten historian tutkijoiden ja -tulkintojen vaikutusvalta tulevat kasvamaan tulevaisuudessa Kiinan vaikutusvallan ja vaurauden kasvun myötä. Se on ajatus jonka jaan. Lisäksi Kiinan nationalistinen lähestymistapa on ollut yleisempi ja vaikutusvaltaisempi tapa käsitellä historiaa ihmiskunnan historian saatossa kuin nykyinen länsimaalainen globalisaatiota korostava tulkinta. Black kiteyttää näkemyksensä siihen, että Kiinan nykyinen poliittinen ilmapiiri on vihamielinen Länsimaalaiselle liberaalille universalismille johtuen pitkälti ”sadan vuoden nöyryytyksen” kitkerästä perinnöstä. Tämä ajanjakso johti Qing-dynastian sortumiseen, ja boksarikapina oli yksi sen avaintekijöistä. Jos maailmalle avautumista on tapahtunut Kiinan historian aikana, se on tapahtunut itsenäisten toimijoiden kuten tutkimusmatkailijoiden, kauppiaiden ja sotaherrojen kautta eikä valtion kautta, toisin kuin Euroopassa. Kaiken kaikkiaan sadan vuoden nöyryytyksen muisto auttaa kiinalaisia oikeuttamaan vastahakoisuuttaan Länsimaalaista liberalismia kohtaan.

Blackin ajatusta nationalistisesta historiantulkinnasta esittelee myös pro gradu -tutkimukseni kannalta keskeinen Pierre-Yves Saunier kutsumalla sitä *metodologiseksi nationalismiksi*. Termin mukaan kansallisvaltiot ovat luonnollinen tapa järjestää yhteisöt modernissa maailmassa ja sen vuoksi ainoa validi tutkimuksen kohde historiassa. Kansallisvaltio on historiankirjoituksen perusyksikkö koska historiankirjoitus kehittyi pitkälti osana kansallisvaltion rakennusprosessia. Sen vuoksi myös historiankirjoituksen lähteet, metodit ja kerronta muotoutuivat kansallisten linjojen mukaisiksi⁸. Tämä vastaa melko tarkasti Blackin esittämiä ajatuksia Kiinan historiankirjoituksen perinnöstä. Palaan Saunierin työhön myöhemmin tässä tutkimuksessani, sillä käytän Saunierin tutkimusta ylikansallisesta historiankirjoituksesta oman tutkimukseni lähestymistavan määrittelyssä.

Kiinalainen historianprofessori Han Xiaorong on puolestaan tarkastellut 1900-luvun alkupuolen kiinalaisten oppineiden suhtautumista oman aikansa talonpoikiin⁹. He loivat kuvan ihanteellisesta kiinalaisesta talonpojasta omien ajatustensa ja suhtautumisensa kautta, aivan kuten fennomaanit loivat oman mielikuvansa ihanteellisesta suomalaisesta talonpojasta. Hanin tutkimus sivuaa luonteensa vuoksi myös 1900-luvun alkupuolen kiinalaisten oppineiden

---

⁷ Black, Jeremy (2015): *Clio's Battles*. Bloomington: Indiana University Press. s. 244-253.

⁸ Saunier, Pierre-Yves (2013): *Transnational History*. Lontoo: Palgrave Macmillan. s. 179.

⁹ Han, Xiaorong (2005): *Chinese discourses on the peasant, 1900-1949*. Albany: State University of New York Press.

suhtautumista boksareihin: osa tuomitsi boksarit, osa puolestaan mielsi boksarit ”urheiksi ja oikeudenmukaisiksi” koska he taistelivat kuolemaan asti ulkovaltoja vastaan. Tämä älymystön kahtiajakautuminen peilaa samalla sitä, miten itse Kiinan hallinto oli jakautunut suhtautumisessaan boksareita kohtaan. Qing-dynastian hallinnon konservatiivisten elementtien mukaan boksareiden teot ulkomaalaisia vastaan olivat oikeutettuja koska ulkovaltojen teot kiinalaisia kohtaan olivat julmempia. Samalla kun keisarillinen hovi antoi virallisesti tukensa boksareille monet paikalliset kuvernöörit taistelivat boksareita vastaan ulkovaltojen puolella.

Vaikka Manner-Kiina on tunnettu tiukasta sensuuristaan, ei se silti ole estänyt kaikkia soraääniä tulemasta kuulluksi. Vuoden 2006 alussa kiinalainen historioitsija Yuan Weishi kritisoi Kiinan kouluissa käytettyjä historiankirjoja siitä, että ne olivat hyvin puolueellisia ja kuvasivat boksarikapinan ”suurena isänmaallisena tekona” ottamatta suuremmin kantaa boksareiden tekemiin väkivaltatekoihin¹⁰. Yuanin mielestä boksarit olivat kansallinen häpeä Kiinan historialle. Samaan tapaan hän kritisoi sitä, miten kiinalaiset koulukirjat syyttävät täysin Länsimaita oopiumsotien alkamisesta. Yuanin mielipidetekstin julkaisusta teki vielä erikoisemman se, että sen julkaisi Kiinan kommunistisen puolueen nuorisoliiton virallinen sanomalehti viikoittaisessa liitteessä. Tämä liite, Freezing Point, oli tunnettu tavastaan kokeilla sanomalehtisensuurin rajoja monen vuoden ajan, mutta boksarikapinasta kirjoittaminen oli liika: Freezing Point lakkautettiin melkein heti Yuanin tekstin julkaisun jälkeen ja Yuan julistettiin petturiksi.

Tasavertaisuuden nimissä tutustuin myös boksarikapinan muistoon taiwanilaisen historiankirjoituksen ja muistitiedon kautta. Aiheen merkityksestä myös salmen toisella puolella kertoo esimerkiksi se, että vuoden 2019 syyskuussa Taiwanin pääkaupungin Taipei pormestari ja Kiinan kansantasavaltaan maltillisesti suhtautuneen Taiwanin kansanpuolueen puheenjohtaja Ko Wen-je painotti Taiwanin tarvitsevan meiji-restauraatiota eikä boksarikapinaa suhtautumisessaan ulkomaalaisiin. Kon puoluetta oli syytetty sen laimeasta asennoitumisesta kysymykseen Taiwanin asemasta itsenäisenä valtiona. Kon toteamus oli ennen kaikkea vastalause tälle kritiikille sekä yritys etäännyttää puoluetta Manner-Kiinasta¹¹.

Edellä esittelemäni tutkimukset ja uutiset ovat keskittyneet tarkastelemaan boksarikapinaa enemmänkin eri tulkintojen ja muistamisen näkökulmista. Ne eivät niinkään keskity aikalaislähteisiin, eivätkä siten edusta samanlaista tutkimusta kuin mitä olen itse kirjoittamassa.

---

¹⁰ Pan, Philip P. (25.2.2006): *Leading Publication Shut Down In China*. Washington Post Foreign Service.

¹¹ Lee, I-chia (24.9.2019): *Meiji Restoration, not Boxer Rebellion needed: Ko Wen-je*. Taipei Times.

Halusin kuitenkin mainita ne esimerkkeinä siitä, miten merkittävästä historiallisesta tapahtumasta modernin Kiinan kannalta on kyse. Samalla ne korostavat sitä, miten monitulkintainen aihe boksarikapina on historiankirjoituksessa. Seuraavaksi esittelenkin itse tätä historiankirjoitusta, niin aikalaislähteitä kuin niiden pohjalta kirjoitettuja tutkimuksia.

Erityisesti Länsimaalaiset lähetyssaarnaajat kirjoittivat kokemuksistaan boksarikapinan aikana paljon. Heidän tekstinsä valottavat sekä boksarikapinan aikaista että siihen johtanutta jokapäiväistä elämää. Yksi esimerkki tästä on yhdysvaltalaisesta lähetyssaarnaajasta William Amentista kertova tutkimus¹², joka pohjautuu Amentin toiminnasta kirjoitettuihin uutisiin. Ament on kenties tunnetuin ja samalla ristiriitaisin Qing-dynastiassa toimineista kristityistä lähetyssaarnaajista. Boksarikapinan loppupuolella, kun ulkovaltojen sotilaat olivat jo pitkälti lyöneet Qing-dynastian sotilaat ja boksarit, Amentin väitettiin opastaneen yhdysvaltalaisia sotilaita kyliin joiden hän arveli suojelevan boksareita. Hän takavarikoi kiinalaisten omaisuutta rankaisuna boksareiden teoista kristittyjä vastaan, ja käski sotilaita polttamaan kiinalaisten taloja ja jopa teloittamaan siviilejä. Ament olisi muuten pitkälti unohtunut historiasta jos kirjailija Mark Twain ei olisi kirjoittanut boksarikapinasta kriittisesti ja verrannut nimenomaan Amentia länsimaiden imperialismin työkaluksi. Tämä kritiikki sai aikaan kokonaisen mediakohun Yhdysvalloissa, asettaen vastakkain Twainin tukijat ja lähetyssaarnaajat. Loppukädessä kävi ilmi, että vaikka Ament olikin takavarikoinut kiinalaisten omaisuutta, hän oli toiminut vanhan vahingonkorvauksia koskevan kiinalaisen lain mukaan. Kuitenkaan ei ole yksimielisyyttä siitä, olivatko korvauksia maksaneet kiinalaiset velvollisia tähän ja turvautuiko Ament väkivaltaan vai ei.

Boksarikapinan ehkä dramaattisin tapahtuma (ainakin Länsimaiden näkökulmasta) oli se, miten Beijingissä joukko Länsivaltojen edustajia jäi saarroksiin 55 päivän ajaksi heille varattuun linnoitettuun kaupunginosaan. Näistä tapahtumista kirjoitettiin erityisen paljon omana aikanaan, niin sanomalehtiartikkeleja kuin muistelmia. Esimerkiksi itse piiritykseen osaa ottanut Nigel Oliphant kirjoitti kokemuksistaan päiväkirjan joissa käy läpi piirityksen tapahtumia¹³. Vastavuoroisesti Kiinasta omana aikanaan kirjoittanut kirjailija ja itsekin boksarikapinan kokenut Bertram Simpson kirjoitti Beijingin tapahtumista kuusi vuotta boksarikapinan päättymisen jälkeen¹⁴. Uudempaa tutkimusta tästä aiheesta edustaa Diana

---

¹² Thompson, Larry Clinton (2009): *William Scott Ament and the Boxer Rebellion: Heroism, Hubris and the "Ideal Missionary"*. Jefferson: McFarland & Company.

¹³ Oliphant, Nigel (1901): *A Diary of the Siege of the Legations in Peking*. London: Longman.

¹⁴ Simpson, Bertram Lenox (1907): *Indiscreet Letters from Peking*. New York: Dodd, Mead & Co. s. 50-51.

Prestonin tutkimus pohjaten päiväkirjoihin, kirjeisiin ja muistelmiin¹⁵. Nämä teokset maalaavat kuvan epätoivoisesta piiritystilanteesta, missä muurien sisäpuolella samppanja oli usein yleisempää kuin vesi, puolustajat polttivat savukkeita ahkerasti hukuttaakseen kuolleiden kiinalaisten ruumiiden leuhkan ja naiset keksivät eri tapoja valmistaa muulien lihaa ruuaksi.

Robert Bickers puolestaan tutki sitä, mitä Yhdistyneen Kuningaskunnan sotilaat ajattelivat boksarikapinan tapahtumista¹⁶. Iso osa Yhdistyneen Kuningaskunnan boksarikapinaan osaa ottaneista sotilaista oli intialaisia, ja heidän näkökulmastaan boksarikapina muistutti paljon intialaisten kapinaa Yhdistynyttä Kuningaskuntaa vastaan vuonna 1857. Ymmärrettävästi tämä sai monissa intialaisissa sotilaissa aikaan ristiriitaisia tunteita: he auttoivat Länsivaltoja alistamaan toisen vanhan aasialaisen kulttuurin. Länsimaat olivat tätä ennen hankkineet joko vuokraamalla tai voimakeinoin Kiinan rannikkoalueita etupiireikseen. Länsimaat käytännössä hallitsivat näiden alueiden taloutta ja pakottivat omia aatteitaan ja lakejaan näille alueille. Tästä huolimatta boksarikapina herätti myös joidenkin Länsimaalaisten keskuudessa sympatiaa kiinalaisia kohtaan. Erityisen suosittu tämä tunne oli Yhdysvalloissa, missä ulkoministeri John Hay pyysi Länsimaalaisia suurvaltoja ja Japania kunnioittamaan Kiinan alueellista ja hallinnollista itsenäisyyttä ja vain turvaamaan omat kauppaintressinsä Kiinan rannikkoalueilla¹⁷.

Kuten totesin aikaisemmin, en tästä kaikesta huolimatta löytänyt yhtään tutkimusta joka olisi tarkastellut boksarikapinaa suomalaisesta näkökulmasta suomalaisten aikalaislähteiden pohjalta. Boksarikapinasta on kylläkin kirjoitettu hieman suomen kielellä, kuten Veikko Siitosen vuonna 1967 kirjoittama yleishistoriallinen pro gradu -tutkielma aiheesta¹⁸. Koska kirjoitin oman loppututkielmani kesällä 2020 COVID-19 -viruspandemian aikana, en valitettavasti päässyt Helsingin yliopiston tiloihin tutustumaan tähän työhön omakohtaisesti. Löysin myös Anna-Leena Lähteen pro gradu -tutkielman, joka käsittelee kahden stereotyyppisen kiinalaisen hahmon muotoutumista Länsimaissa¹⁹. Lähde käytti

---

¹⁵ Preston, Diana (2000): *The Boxer Rebellion: The Dramatic Story of China's War on Foreigners that Shook the World in the Summer of 1900*. Lontoo: Bloomsbury Publishing.

¹⁶ Bickers, Robert (1999): *Britain in China: Community, Culture and Colonialism, 1900-1949*. Manchester: Manchester University Press.

¹⁷ Findlay, Ronald & Kevin H. O'Rourke (2009): *Power and Plenty: Trade, War and the World Economy in the Second Millenium*. Princeton: Princeton University Press. Kappale 7: World Trade 1780 – 1914: The great specialization.

¹⁸ Siitonen, Veikko (1967): *Boksarikapina ja siihen johtaneita tekijöitä*. Helsinki: Helsingin yliopisto.

¹⁹ Lähde, Anna-Leena (2012): *"The Sinister Chinese" : an Orientalist Analysis of the Development of Chinese Stereotypes in Late 19th and Early 20th Century Literature Reflected through the Yellow Peril*. Helsinki: Helsingin yliopisto.

tutkimuksessaan niin aikalaisten runoja, lauluja ja viihdekirjallisuutta, kuin myös uudempaa tutkimuskirjallisuutta kiinalaisten maahanmuuttajien historiasta Yhdysvalloissa. Lähteen mukaan kiinalaisista oli olemassa kaksi stereotyyppistä kuvaa 1900-luvun vaihteen ajoilta: ensin kiinalainen kuvattiin passiiviseksi ja narusta vedettäväksi hölmöläiseksi, mutta boksarikapina muutti tätä kuvaa viekkaaksi ja väkivaltaiseksi raakalaiseksi joka uhkasi länsimaalaista elämäntyyliä. Nämä mielikuvat elivät vielä vahvasti toisen maailmansodan aikana, kun yhdysvaltalaiset käyttivät samoja stereotypioita sotapropagandassaan japanilaisista. Ainoa muutos oli lähinnä rottamaisen valtavien etuhampaiden lisääminen japanilaisille.

Ranskalainen taiteilija René Georges Hermann-Paul otti omana aikanaan kantaa eurooppalaisten tapaan levittää sivistystään. Kyseinen kuva julkaistiin alun perin Le Cri de Paris -sanomalehdessä (10.7.1899) vähän alle vuotta ennen boksarikapinan syttymistä. Koko teksti kuvan yhteydessä luki: "On kyse vain perspektiivistä. Kun kiinalainen työläinen iskee ranskalaista sotilasta, ihmiset huutavat 'barbaarimaista!' Mutta kun ranskalainen sotilas iskee kiinalaista, se on pakon vaatima isku sivilisaation puolesta."

Aivan lopuksi haluan vielä mainita Jokamiehen maailmanhistorian alkuperäisen painoksen vuodelta 1948²⁰. Löysin teoksen isovanhempieni kirjahyllystä. Teos perustuu pääosin 1900-luvun vaihteessa julkaistuihin erillisiin teoksiin jotka myöhemmin koottiin yhteen. Vuoden 1948 versio on kolmas painos ja sen tekstit ovat lähes samat kuin alkuperäisissä 1900-luvun alun versioissa, joskin monet Itä-Aasiaa käsittelevät osat kirjoitettiin pian toisen maailmansodan jälkeen. Teos käsittelee boksarikapinaa vain ohimennen, eikä ole siten relevantti tutkimusaiheelleni. Haluan kuitenkin kertoa sen boksarikapinaa koskevasta lyhyestä sisällöstä lyhyesti. Teoksen mukaan Qing-dynastian hovi ja rannikkoalueiden vaikutusvaltaiset kuvernöörit vain katsoivat sormiensa lävitse boksarien väkivallantekoja, joita motivoi ”hillitön muukalaisviha”. Tämä lyhyt mutta ytimekäs kuvaus antaa Qing-dynastiasta haluttoman kuvan puuttua Länsivaltoja vihaavien boksareiden toimintaan. Teoksen suhtautuminen itäaasialaisiin on muutenkin vähättelevää: se esimerkiksi viittaa sekä kiinalaisten että japanilaisten väenpaljouteen termillä *keltainen kansainmeri*.

1.2 Tutkimuskysymysten määrittely

Boksarikapinasta on siis jo tehty paljon modernia tutkimusta aikalaiskirjallisuuden pohjalta. Lisäksi aiheen tulkinnasta ja muistamisesta on myös kirjoitettu paljon. Tänä päivänä tehtyä perusteellista, aikalaislähteisiin pohjautuvaa tutkimusta boksarikapinan käsittelystä suomalaisessa mediassa ei ole kuitenkaan aikaisemmin tehty. Tavoitteenani on siis paitsi täydentää tämä aukko boksarikapinaa käsittelevässä kansainvälisessä tutkimuksessa että luoda historiaan katsova pohja Suomen ja Kiinan välisten suhteiden tarkastelulle.

Olen valinnut tutkimukseni tarkasteltavaksi kohteeksi boksarikapinan, koska boksarikapina oli ennen kaikkea väkivaltainen liikehdintä Länsimaalaisia arvoja vastaan. Tavoitteenani on selvittää, miten oman aikansa suomalainen media suhtautui boksareihin. Pro gradu -tutkielmani tutkimuskysymykset ovat siis:

1. Miten 1900-luvun vaihteen aikainen suomalainen media suhtautui kiinalaisiin ja boksareihin, ja mihin sävyyn kiinalaisista ja boksareista kirjoitettiin?
2. Miten 1900-luvun vaihteen aikainen suomalainen media suhtautui Kiinan yhteiskuntaan, kulttuuriin, kieleen ja uskontoihin?
3. Miten 1900-luvun vaihteen aikainen suomalainen media määritteli toisenlaisuutta?

---

²⁰ Estlander, B. & Hietakari, Eero (1948): *Jokamiehen maailmanhistoria*. Porvoo: WSOY.

Apukysymyksinä käytän johdantokappaleessa esitettyjä yleisiä mietintöjä. Kokoan ne vielä tähän yhteyteen:

1. Kuinka oikeutetuksi suomalaiset kokivat ulkovaltojen teot Kiinassa?
2. Miten suomalaiset arvioivat vieraita kansoja niiden edistyneisyyden ja jälkeenhääneisyyden näkökulmasta (nimellisesti Kiina ja Japani)?
3. Vaikuttiko Kiinan toisenlaisuuden määrittelemisen Suomen omakuvan rakentumiseen?
4. Minkälaisia uusia sanoja ja termejä suomen ja ruotsin kieliin syntyi kun suomalaisen julkisuuden piti käsitellä uusia asioita joista ei välttämättä ollut jo olemassa olevia sanoja?

Näiden tutkimuskysymysten, taustoitusten ja tietysti itse sanomalehdistöanalyysin avulla on mahdollista tarjota vastaus siihen, miten autonomisen ajan suomalainen media suhtautui Kiinaan, kiinalaisiin ja boksareihin. Samalla tätä tutkimusta ja sen tarjoamia vastauksia on mahdollista käyttää pohjana myöhempien Suomen ja Kiinan välisiä suhteita tarkasteleville tutkimuksille.

1.3 Aineistot ja tutkielman rakenne

Tutkielmani pääasialliset aineistot muodostavat 1900-luvun vaihteen suomalaiset sanomalehdet. Nämä sanomalehdet edustavat niin svekomaanista, vanhasuomalaista, nuorsuomalaista kuin virkasäätyläisten mediahegemonialle vastakkaista pienimuotoista vastajulkisuutta. Ne ovat tutkimukseni tutkittavat toimijat, joiden toimintaa luonnehtivat menneisyydestä kumpuavat toiminnan tavat. Näiden sanomalehtien uutisten ja artikkeleiden kirjoittamisesta vastasivat historian saatossa eläneet ja eri tavoin ajatelleet henkilöt. Sanomalehtien eriävät linjat heijastelevat tätä. Näitä menneitä toimijoita pitääkin siksi tarkastella oman aikansa ehdoilla ja motiiveilla. Ennen kuin pureudun tutkimuksessani käytettyyn sanomalehtiaineistoon, annan tälle aineistolle tarvittavat kontekstit.

Kerron ensin tarkemmin valitsemastani ylikansallisesta lähestymistavasta Pierre-Yves Saunierin teoksen pohjalta. Esittelen Saunierin keskeiset ajatukset ylikansallisesta historiasta sekä tarjoan perusteluita sille, miksi valitsin juuri hänen ajatuksensa tutkimukseni lähestymistavaksi. Ylikansallista historian tutkimusta tehtäessä tutkimuksen työkaluina ovat ensikäden lähteet, sillä vain ensikäden lähteistä voi nähdä ylikansalliset yhteydet ja suhteet. Näitä ovat esimerkiksi sanomalehdet. Koska rakennan oman tutkimukseni 1900-luvun vaihteen

suomalaisten sanomalehtien varaan, sopii siksi ylikansallinen lähestymistapa tutkimukseeni loistavasti.

Tämän jälkeen kerron autonomisen ajan suomalaisesta mediasta Hannu Niemisen tutkimuksen pohjalta. Tämä osio selventää sitä, minkälaiset rakenteet, toimijat ja käytännöt luonnehtivat autonomisen ajan Suomen mediaa. Niemisen teoksen ohella sivuan hieman muuta tutkimuskirjallisuutta fennomaaneista ja liikkeiden luonteesta.

Kolmantena teoksena käyn vielä läpi Edward Saidin vaikutusvaltaista tutkimusta siitä, miten eurooppalaiset ovat suhtautuneet historian saatossa Aasian. Saidin tutkimus auttaa ymmärtää sitä kontekstia ja ajatusmaailmaa minkä valossa autonomisen ajan suomalainen media kirjoitti Kiinasta.

Tutkimuskirjallisuuden esittelyn jälkeen käyn läpi itse boksarikapinaan johtaneet syyt, konfliktin yleisen kulun ja seuraukset. Tämä yleishistoriallisen osion tarkoitus on tarjota samanlaista kontekstia tutkimukselleni kuin yllä mainittu tutkimuskirjallisuus. Olisikin mielestäni vaikeaa lähteä hahmottamaan boksarikapinan tapahtumien kulkua erilaisten ja eri näkemyksiä edustavien uutisten pohjalta ilman kattavaa kokonaiskuvaa sen tapahtumista.

Tarpeellisten taustoitusten jälkeen käsittelen suomalaisia sanomalehtiä sillä tavoitteella, että saisin muodostettua uutisten pohjalta kuvan kunkin sanomalehden suhtautumisesta Kiinaan, kiinalaisiin ja boksareihin. Tarkastelen ruotsin- ja suomenkielisiä sanomalehtiä kuin myös yhtä venäjänkielistä sanomalehteä. Käyn ensin läpi svekomaanisia sanomalehtiä, sen jälkeen vanhasuomalaisia ja sitten nuorsuomalaisia sanomalehtiä. Lopuksi käyn vielä läpi kaksi esimerkkitapausta Suomen pienestä, virkasäätyläistön julkisuudelle vastakkaisesta julkisuudesta. Käsittelen kutakin sanomalehteä ja sen linjaa sille varatun alaotsikon kohdalla.

Boksarikapina alkoi marraskuun alussa vuonna 1899 ja loppui syyskyyn alussa vuonna 1901. Yhteiskestoa tapahtumilla oli siis vuosi ja kymmenen kuukautta. Tältä ajankohdalta löytyi itsessään jo paljon uutisia, mutta sivusin mahdollisuuksien mukaan uutisia myös ajalta hieman ennen ja jälkeen boksarikapinan tapahtumia laajemmin narratiivin rakentamiseksi. Etsin kaikki sanomalehtiaineistot Suomen kansalliskirjaston digitaalisista arkistoista. Turvauduin yksinomaan digitaalisiin arkistoihin siitä syystä, että kirjoitin pro gradu -tutkielmani kesän 2020 aikana, COVID-19 -viruspandemian ja sitä koskevien turvasääntöjen aikana. Tutkielmani lopussa esitän löydökseni tiivistetyssä muodossa ja tarjoan vastaukset tutkimuskysymyksiini.

Esitän sanomalehtiartikkeleiden yhteydessä tilastot siitä, miten yleisiä käyttämäni hakutermiit *boksarit*, *boxare*, *boksarikapina*, *boxareupproret*, *boksariliike*, *boxarerörelse*, *boksarisota* ja *boxarekriget* olivat. Nämä hakutulokset antavat yleiskuvan siitä, kuinka suosittuja nämä eri termit olivat oman aikansa mediassa. Lisäksi pohjasin suurimman osan tässä tutkimuksessa käyttämästäni uutisista näiden hakusanojen antamiin tuloksiin. Tarvittaessa, esimerkiksi pienempien sanomalehtien kohdalla tai jos yllä mainitut hakusanat jättivät aukkoja hakutuloksien ajankohtiin, käytin yleisluontoisempia hakusanoja *Kiina* ja *Kina*, joista sitten haravoin boksareita käsitelleitä uutisia.

Käytän myös tutkimuksessani kolme omana aikanaan tehtyä pilapiirrosta ja yhden sotapropagandateoksen boksarikapinasta ja Kiinasta. Näistä ensimmäisen pilapiirroksen esittelinkin jo. Loput kaksi esittelen itse boksarikapinaa koskevan yleishistoriallisen kappaleen yhteydessä, kuin myös mainitun sotapropagandateoksen. En löytänyt suomalaisia teoksia Kiinaa tai boksarikapinaa koskien, mutta nämä valitsemani teokset kuvaavat mielestäni erinomaisesti Länsimaalaisten suhtautumista Kiinaan ja sen asukkaisiin. Autonomisen ajan suomalainen media ei toiminut oman kuplansa sisällä vaan sillä oli aktiivisesti yhteyksiä muualle maailmaan. Osa valitsemistani teoksista tehtiin ennen boksarikapinan puhkeamista, osa sen aikana.

2 Teoreettisten lähtökohtien esittely

Käyn ensiksi läpi kolme aikaisempaa tutkimusta, jotka muodostavat pohjan omalle tutkimukselleni. Kaikki kolme ovat samalla professori Pauli Kettusen suosittelimia teoksia. Pierre-Yves Saunierin teos hahmottelee tutkimukselleni sen metodisen pohjan ja ylikansallista historiaa edustavan lähestymistavan. Hannu Niemisen teos auttaa hahmottamaan Suomen autonomisen ajan median muodostumista ja sen luonnetta: omistan sille leijonanosan tästä osiosta. Näiden jälkeen esittelen vielä Edward Saidin vaikutusvaltaista teosta orientalismista. Ristiriitaisesta maineestaan ja muutamista oudoista huomioistaan huolimatta teos esittää hyviä huomioita siitä, miten Länsimaalaiset ovat nähneet Aasian historian saatossa sekä vaarallisena että eksoottisena paikkana. Saidin pohdinnat johdattelevat itse boksarikapinan tapahtumiin, joita avaan erillisessä kappaleessa.

2.1 Pierre-Yves Saunierin Transnational History

Kanadan Quebecin Laval-yliopistossa opettavan professori Pierre-Yves Saunierin teos *Transnational History* antaa tutkielmalleni sen metodisen lähestymistavan²¹. Vakituisehman suomenkielisen käännöksen puolesta viittaa termiin *transnational history* käännöksellä ”ylikansallinen historia”. Saunierin sanoin ylikansallisen historian perinne on vain hieman yli sata vuotta vanha ja kerännyt vasta viime vuosina merkitystä. Termi on siis varsin uusi, ja sai merkitystä vasta toden teolla Yhdysvalloista kylmän sodan aikana. Ylikansallisen historian laaja ja vapaa käyttö terminä vaatii kuitenkin sen tarkempaa määrittelyä. Ylikansallisen historian tutkimuksen ja -kirjoituksen tulevaisuus tuleekin olemaan kiinni sen kyvystä selittää historiallista kehitystä yhteyksien, suhteiden kiertokulkujen kautta. Saunier lainaa myös Patricia Calvinin ajatusta siitä, että ylikansallista historiaa voidaan hyödyntää jo olemassa olevien historian tulkintojen uudelleenajattelussa esimerkiksi määrittämällä uudelleen historiallisten alueiden ja toimijoiden välisiä suhteita²².

Saunierin teos on kirjoitettu enemmänkin siinä mielessä, että se on tiivis opas henkilölle, joka haluaa kirjoittaa ylikansallista historiaa. Tässä mielessä se sopii erinomaisesti oman tutkimukseni avuksi. Teos on ladattu laidasta laitaan täyteen esimerkkejä ja erilaisia termejä, eikä sen sisältö siksi perustu yhteen tiettyyn lähdemateriaaliin. Saunier toteaaakin, että tämä oli tietoinen päätös hänen osaltaan, sillä teoksen lukuisat esimerkit auttavat sitomaan jokaisen esitetyn asian konkreettiseen esimerkkiin. Myönnettäkään kuitenkin että teoksen esimerkkien silkka lukumäärä tuntuu ajoittain hieman liialliselta.

Saunierin mukaan kolme asiaa erottaa ylikansallisen historian muusta historian tulkinnasta. Ensinnäkin ylikansallinen historia ei ole kansallisvaltioiden tai tiettyjen alueiden historiaa, vaan se keskittyy tarkastelemaan eri kansallisvaltioiden ja alueiden välillä vaikuttavien asioiden ja suhteiden historiaa²³. Tämä on samalla ylikansallisen historian keskeisin pointti. Toiseksi se myöntää ja tutkii vieraiden kulttuurien vaikutuksia toisiinsa. Painopiste on siinä, mikä ensisijaisesti yhdistää eri kulttuureja esimerkiksi assimilaation kautta eikä niinkään siinä, mikä erottaa niitä²⁴. Kolmanneksi ylikansallinen historia tarkastelee tapoja, järjestöjä ja yksilöitä jotka ovat vaikuttaneet ja eläneet valtioiden ja mannerten välillä. Saunier on myös sitä

---

²¹ Saunier 2013.

²² Calvin, Patricia (2010): *Time, Manner, Place: Writing Modern European History in Global, Transnational and International Contexts*. *European History Quarterly*, 40:4. s. 624-640.

²³ Saunier 2013, s. 8.

²⁴ Saunier 2013, s. 31.

mieltä, että termiä ylikansallinen historia voidaan korkeintaan soveltaa kansallisvaltioiden synnyn jälkeiseen historiaan, koska vasta silloin valtioiden ja mantereiden välillä tapahtuvat suhteet ja vaihdanta ilmenivät selkeästi. Saunier tarkoittaa tällä noin vuoden 1789 Ranskan suuren vallankumouksen jälkeistä historiaa²⁵. Sen vuoksi esimerkiksi Kiinan varhaista Qing-dynastiaa ei voisi tarkastella tästä näkökulmasta, mutta myöhäistä Qing-dynastiaa voi.

Globaalista luonteestaan huolimatta kansallisvaltiot ovat ylikansallisen historian tutkimuksen perusyksiköitä, sillä kansallisvaltion määrittelyssä on keskeistä yhteisöllisyyden määrittely ja eron teko muihin alueisiin. Tämän tuloksena on syntynyt tietyille alueille rajattuja kansallisvaltioita, ja niitä voidaankin pitää länsimaiden menestyneimpänä vientituotteena. Esimerkiksi Euroopan siirtomaaimperiumien romahdettua itsenäistyneet siirtomaat omaksuivat kansallisvaltion ilman sen suurempaa tuumailua. Vaikka historian tutkimisessa kansallisvaltioiden näkökulmasta ei ole Saunierin mielestä mitään vikaa, hän hieman harmittelee sitä, että kansallisvaltioista erillisten asioiden käsittely on usein jäänyt pimentoon historian tutkimuksessa. Esimerkiksi kaupungit, etniset ryhmät ja kansalaisaktivismi ovat kansallisvaltioiden sisällä ihmisten elämäntapoihin vaikuttavia tekijöitä, mutta ne ovat monesti toissijaisia kansallisvaltioiden lakeihin, kieliin ja vaikkapa ulkopolitiikkaan verrattuna. Toisaalta juuri kansallisvaltioiden välillä tapahtuu eniten yhteyksien muodostumista, vaihdantaa ja kiertokulkua²⁶.

Mitä sitten ovat nämä yhteykset, vaihdanta ja kiertokulut eri tahojen välillä? Ne voivat yksinkertaisesti olla kaikkea mahdollista: kaupankäynti, kommunikaatioteknologia, innovaatiot, turismi, taudit, tuholaislajit, siirtolaiset, pakolaiset, lähetyssaarnaajat ja diplomaatit ovat kaikki asioita tai henkilöitä, jotka ovat liikkuneet kansallisvaltioista toisiin ja vaikuttaneet niiden välillä. Ne ovat kaikki luoneet erilaisia yhteyksiä, vaihdantaa ja kiertokulkuja. Keskeistä määrittelyssä on vain se, että nämä toimijat vaikuttavat kansallisvaltioiden ja maantieteellisten rajojen yli. Ihmiset, ideat ja asiat liikkuvat ympäri maapalloa ja voivat muuttua. Siirtolainen omaksuu uuden kulttuurin, ja aate saa uusia ulottuvuuksia uudella alueella. Jotakin hyödykettä tuotetaan yhdessä paikassa ja kulutetaan toisessa. Esimerkkinä jälkimmäisestä Saunier mainitsee kahvin: sen tuotantoketjut ovat muuttuneet tuotantokustannusten ja kulutustottumusten vuoksi monesti viimeisen kahdensadan vuoden aikana. Tänä aikana kahvi on sitonut monia paikkoja toisiinsa, mutta erottanut yhtä

---

²⁵ Saunier 2013, s. 11.

²⁶ Saunier 2013, s. 137-138.

monia toisistaan²⁷. Suomessakin ahkerasti juotavaa kahvia on tuotu Suomeen eri paikoista historian saatossa. Ylikansallisessa historiassa juuri näiden yhteyksien, vaihdannan ja kiertokulkujen muutokset ja jatkuvuudet ovat mielenkiinnon kohteina.

Näiden yhteyksien, vaihdannan ja kiertokulkujen pohjalta syntyy suhteita jotka vaikuttavat ihmisten, paikkojen, instituutioiden ja lopulta kansallisvaltioiden välillä. Saunierin mukaan näitä suhteita on karkeasti ottaen neljä. Tarkemman jaon tekeminen on vaikeaa, sillä monet suhteet ilmentävät kahta tai useampaa ulottuvuutta. Ensimmäinen suhdetyyppi on yhteisen edun tavoittelu esimerkiksi yhteisen ulkopoliitiikan kautta. Toinen suhde on alistaminen, kuten suhde emämaan ja siirtomaan välillä. Kolmas on sellainen suhde missä ensimmäinen osapuoli on aktiivinen ja toinen passiivinen, kuten esimerkiksi kaupankäynti joka on toiselle osapuolelle tärkeää mutta ei toiselle. Viimeinen käsittelee yhteisen asian käyttöönotosta muodostuvia tuloksia, kuten uuden teknologian omaksuminen²⁸. Omaa tutkimustani ajatellen Suomen, Kiinan ja Venäjän välisten suhteiden voi katsoa edustaneen toista ja kolmatta tyyppiä. Suomen media kirjoitti boksarikapinan tapahtumista Venäjän sensuurilakeja myötäillen, ja oli tätä kautta alistainen Venäjän laeille. Toisaalta Suomen media kirjoitti Kiinan tapahtumista, mutta kiinalainen media ei kirjoittanut Suomen sen aikaisista tapahtumista.

Ylikansallisen historian tutkimuksen työkaluja ja tapoja ovat ennen kaikkea ensikäden lähteet, kuten haastattelut, arkistomateriaalit ja sanomalehdet. Vain ensikäden lähteistä voi nähdä nämä yhteydet, vaihdannat, kiertokulut ja suhteiden muodostumiset joiden pohjalta voi loppukädessä rakentaa tulkintoja. Koska rakennan oman tutkimukseni pitkälti vanhojen sanomalehtien varaan, sopii siksi ylikansallinen lähestymistapa erityisen hyvin omaan tutkimukseeni. Tämä lähestymistapa on myös se, mikä erottaa ylikansallisen historian esimerkiksi maailmanhistoriasta ja globaalihistoriasta, koska jälkimmäiset luottavat toisen käden kirjoitettuihin lähteisiin synteisin etsimiseksi²⁹.

Saunierin mainitsemiin toimintatapoihin liittyen on tärkeää, että tarkastelen näitä sanomalehtiä mahdollisimman neutraalista näkökulmasta ottamatta niihin suuremmin kantaa. Voin tietysti esittää omia mielipiteitäni niistä, ja teenkin niin, mutta en saa omien mielipiteitteni ja ennakkoletusteni vääristää sanomalehtiin suhtautumista lukuhetkellä. Tässä auttaa maailman tarkastelu sekä rajattuna ja määriteltynä että avoimena ja läpinäkyvänä paikkana: yhteyksiä,

---

²⁷ Saunier 2013, s. 69.

²⁸ Saunier 2013, s. 82.

²⁹ Saunier 2013, s. 107-116.

vaihdantaa ja kiertokulkuja ymmärtääkseen täytyy ensin ymmärtää niiden yhdistämät paikat, ja suhteita ymmärtääkseen täytyy ymmärtää niiden osapuolet. Asioiden tarkastelu kaikkien osapuolten näkökulmista auttaa välttämään yksipuolisten näkemysten muotoutumista. Yhtä tärkeää on näiden asioiden sitominen historiallisiin ja paikkakohtaisiin konteksteihin. Autonomisen Suomen ajan sanomalehtien perimmäinen tarkoitus oli olla svekomaanien ja fennomaanien työkaluja kansan oikeanlaista valistusta varten. Oli tämä sanomalehdistö ruotsinkielistä tai suomenkielistä, vanha- tai nuorsuomalaista, sen tarkoitus oli ennen kaikkea saarnata oikeaa moraalialia ja määritellä Suomen kansaa ylhäältä päin. En siis omassa tutkimuksessani yritä oikeuttaa yhden tai toisen sanomalehden esittämää linjaa tai narratiivia boksarikapinasta, vaan vain kertoa käsittelemistäni sanomalehdistä.

Saunierin teoksesta nostan vielä esille kaksi erillistä historiankirjoituksen käsitettä, joiden avulla voisin myös tehdä tämänkaltaisen tutkimuksen³⁰. Ensimmäinen näistä on *comparative history*, eli ”vertaileva historia”, joka viittaa systemaattiseen tapaan vertailla historiallista kehitystä eri kansakuntien ja ajattelutapojen välillä. Pääpaino on myös kansallisvaltioissa. Vertailu on tässä tapauksessa työkalu, jolla historioitsijat etsivät eroja kansallisvaltioiden kehityksestä ja rakenteista mitkä selittävät eroja ja samankaltaisuuksia kansallisvaltioiden välillä. Tämä lähestymistapa sopisi enemmänkin pitkän aikatahtäimen kehityksen tarkasteluun, kuten siihen, miten suomalaiset kirjoittivat Kiinasta koko sadan vuoden nöyryytyksen ajalta. Toinen käsite on *connected histories*, eli ”yhdistetyt tarinat”. Tämä tulkinta keskittyy tarkastelemaan sitä, miten eri tapahtumasarjat ovat vaikuttaneet eri kansallisvaltioihin. Boksarikapinan lopputulos oli Länsimaalaisen kulttuurin ja sen arvojen voitto perinteisestä kiinalaisesta kulttuurista ja sen arvoista. Vaikka Kiina hävisi ulkovalloille, boksarikapinan myötä kiinalaiset tulivat lopulta vakuuttuneiksi siitä että heidän täytyi seurata ulkovaltojen esimerkkiä. Tämänkaltaisen tutkimuksen tekeminen sopisi myös paremmin pidemmän aikavälin tutkimuksen tekemiseksi, kuten siihen, miten boksarikapinan lopputulos vaikutti Kiinan kehittymiseen nykyisenlaisekseen. Molemmat käsitteet ovat siis paljon työläämpiä yhtä pro gradu -tutkimusta varten, mutta niiden kaltaista tutkimusta on jo olemassa, kuten listasin aikaisemman tutkimuksen kohdalla.

---

³⁰ Saunier 2013, s. 178-180.

2.2 Hannu Niemisen Kansa seisoi loitompana

Hannu Nieminen, entinen viestinnän professori Helsingin yliopistosta, on aikaisemmin tutkinut muun muassa julkisuuden rakentumista Yhdistyneessä Kuningaskunnassa 1800-luvulla. Hänen tutkimuksensa koko nimi on Kansa Seisoi loitompana: Kansallisen julkisuuden rakentuminen Suomessa 1809-1917, mutta jätin jälkimmäisen osan mainitsematta niin lähdeluettelossa kuin otsikossa sommittelun nimissä. Median tehtävänä on Niemisen mukaan toimia välittävänä instituutiona päätöksentekijöiden ja kansalaisten välillä, valvoa päätöksentekijöiden vallan käyttöä ja välittää päättäjille kansalaisten mielipiteitä. Nieminen myös esittää toivomuksen siitä, että hänen tutkimuksensa kuroisi umpeen poliittisen eliitin ja kansalaisten välisen medialuottamuspuolan aiheuttamaa kuilua tänä päivänä. Hän on nimittäin sitä mieltä, että historiaan peilaavan tutkimuksen avulla voidaan selittää myös tämän päivän suomalaisen julkisuuden luonnetta sen vuoksi, että Suomen autonomisena aikana syntyivät monet vielä tänä päivänä vaikuttavista julkisuuden instituutioista sekä niiden välisistä suhteista³¹.

Niemisen tutkimus pohjaa ensisijaisesti suuren määrään Suomen autonomista aikaa käsitteleviä historiallisia tekstejä 1900-luvun loppupuolelta. Tämän pohjalta Nieminen rakentaa oman tulkintansa kansallisen julkisuuden ja sen instituutioiden kehityksestä. Melkein koko tutkimuskirjallisuus on aiheensa puolesta ymmärrettävästi suomalaista, mutta ulkomaalaisista tutkimuksista Nieminen lainaa erityisesti Jürgen Habermasia paljon. Niemisen tutkimuksen toisen merkittävän lähdeaineiston muodostaa 1900-luvun taitteen kaunokirjallisuus jonka tarkastelussa hänen huomionsa on niiden kuvaamassa suomalaisessa yhteiskunnassa.

Nieminen määrittelee tutkimuksessaan kolme kansallisen julkisuuden tasoa. Vaikka ne ovat erikseen määriteltävissä, ne ovat myös vahvasti vuorovaikutuksessa keskenään. Ensimmäinen taso on arkijulkisuus, joka käsittelee jokapäiväisiä vuorovaikutuksia ihmisten arjessa ja lähiympäristöissä. Toinen taso on mediavälitteinen julkisuus, joka viittaa kenen tahansa havainnoitavissa olevia esityksiä tuottaviin instituutioihin. Nämä mediainstituutiot antavat ihmisille päivittäisiä puheenaiheita ja kertovat ihmisille mikä on oikeaa ja mikä väärää toimintaa. Samalla ne oikeuttavat vallitsevan järjestelmän pätevyyttä. Mediavälitteiseen julkisuuteen kuuluvat myös areenat, jotka käsittelevät eri asioita: näitä ovat esimerkiksi

---

³¹ Nieminen, Hannu (2006): *Kansa seisoi loitompana: Kansallisen julkisuuden rakentuminen Suomessa 1809-1917*. Tampere: Vastapaino.

politiikka, kulttuuri, viihde tai mainonta. Ruotsinkielinen säätyläistö määritteli ensin kansallisen julkisuuden keskeiset areenat, jotka suomenkielinen säätyläistö myöhemmin omaksui. Näistä ylimpänä on Niemisen mukaan poliittinen areena, ja sen uutiset saavat etusijan verrattuna muihin areenoihin. Kolmas taso, sisäpiirijulkisuus, tarkoittaa sitä, että kaikki mediajulkisuuden esitykset ovat pienen sisäpiirijulkisuuden toiminnan tulosta. Kolmannen tason edustajat valitsevat aiheet, lähestymistavat ja määrittelyt mediassa esiintyvillä aiheilla ja ilmiöillä³².

Nieminen on vankasti sitä mieltä, että Länsimaalaisen kansallisvaltion synty ja julkisuuden rakentuminen liittyvät erottamattomasti toisiinsa, sillä julkisuusinstituutiot kokoavat eri väestöryhmiä yhteen ja rakentavat kansallistunnetta. Hän lainaa eritoten Habermasin tutkimusta siitä miten julkisuuden kehitys liittyy nousevan porvariston kamppailuun sääty-yhteiskuntaa vastaan³³. Tähän täydennyksenä Nieminen kommentoi, miten erot kirjallisissa perinteissä, lukutaidossa ja sensuurissa vaihtelevat alueittain ja vaikuttavat julkisuuden kehitykseen. Julkisuusinstituutioiden tehtävä on ennen kaikkea tuottaa kansalaisille valtiollisen tason yhteys ja samalla syrjäyttää tai integroida kansalliselle ideologialle vastakkaiset julkisuuden elementit: esimerkiksi autonomisen ajan Suomessa tämä tarkoitti saamelaisia ja herätysliikkeitä.

Kansallistunteen ja yleisen mielipiteen rakentaminen on aina tietoisien pyrkimysten tulosta. Se ei ole koskaan lopullista vaan jatkuvaa kamppailua: tässä kamppailussa keskeistä on sekä kansallisesti yhdistävien asioiden että kansakuntaa erottavien piirteiden määrittely jatkuvasti uudelleen. Valtaa pitävät ja korkeasti koulutetut ryhmät ajavat tätä kehitystä, ja siksi asettavat omat intressinsä kansallisesti tärkeämmiksi kuin toisten: autonomisen ajan Suomessa tämä tarkoitti ensin kansallismielistä ruotsinkielistä virkasäätyläistöä ja myöhemmin heidän rinnallensa nousseita fennomaaneja. Heidän molempien toimintansa oli pitkälti kansallisromantiikan ja nationalismin sokaisemaa, kun virkasäätyläistö pyrki luomaan omien ihanteidensa mukaisen kansakunnan ja määrittelemään suomalaisuuden valikoidun historiantulkinnan kautta. Johan Snellman oli tässä ajattelussa keskeinen henkilö, sillä hänen mukaansa kansallisryhmien erillisintressit ylittävään määrittelyyn kykeni parhaiten koulutettu sivistyneistö³⁴. Pieni sivistyneistö tiesi kansan puolesta sen, mikä oli heille parasta. Siksi

---

³² Nieminen 2006, s. 27-42.

³³ Habermas, Jürgen (2004): *Julkisuuden rakennemuutos. Tutkimus yhdestä kansalaisyhteiskunnan kategoriasta*. (Alkuperäinen teos ilmestyi vuonna 1962). Suomentanut Veikko Pietilä. Tampere: Vastapaino.

³⁴ Nieminen 2006, s. 107.

virkasäätyläistön toiminta ei näyttäytynyt heille itselleen poliittisena vallan tavoitteluna, vaan kansallisen tietoisuuden viljelynä. Kansan tehtävä oli vain auttaa heidän intressiensä toteutumista, ja virkasäätyläistön silmissä täydellinen suomalainen rahvaan edustaja olikin uuttera, Jumalaa pelkäävä ja sääty-yhteiskuntaa kunnioittavana maanviljelijä. Näin ollen kansallisesta julkisuudesta rakentui autonomian aikaisessa Suomessa vallitsevia valtasuhteita oikeuttava järjestelmä³⁵.

Jos kansallisaatetta ajaneita autonomisen Suomen virkasäätyläisiä tarkastelee liikehistorian näkökulmasta, heidät voisi siis luokitella ensinnäkin kansallisuusliikkeeksi, koska he ajoivat suomalaisten kansallisia etuja Venäjän sisällä. Heidän äärimmäinen tavoitteensa oli suomalaisen kansallisvaltion ja kulttuuripääoman luominen, mutta yhtä lailla suomalaisuutta vastustavien kansallisen julkisuuden elementtien tukahduttaminen. Toisaalta he olivat myös edistysliike, koska he halusivat auttaa muuta kansaa valistumaan ja toteuttamaan kansallista velvollisuuttansa. Tämä ”apu” tarkoitti kuitenkin heidän omien ihanteiden tuputtamista ylhäältä päin muulle kansalle. Kolmanneksi tämä liikehdintä oli jo alusta asti pienen, yläluokkamaisen eliitin intellektuaalista toimintaa³⁶.

Nieminen käsittelee julkisuuden muodostumista autonomisen ajan Suomessa neljän omasta mielestään tärkeimmän julkisen instituution kautta. Ne kaikki kokoavat eri väestöryhmiä yhteen ja rakentavat kansallistunnetta. Ensimmäinen instituutio on kansanopetuksesta vastannut ja jumalanpelosta muistuttanut kirkko ja koululaitos. Toinen on kansallisaatetta, symboliikkaa ja mytologiaa levittänyt kirjallisuus joka loi katraan uutteria ja isänmaallisia suomalaisia fennomaanien kynistä. Kolmas instituutio on kansan sivistämiseen tähdännyt sanomalehdistö. Neljäs ja viimeinen instituutio on kansalaisaktiivisuuden kehitys etenkin työväen synnyn kautta. Kansalaisaktiivisuutta lukuun ottamatta kaikki olivat tavalla tai toisella virkasäätyläistön työkaluja joiden avulla Suomesta oli tarkoitus kohottaa kansakunta kansakuntien kirjoon. Näiden kolmen instituution avulla he saarnasivat kansalle niitä hyveitä, jotka olivat heidän mielestä kansan sivistyksen kannalta hyödyllisiä ja tarpeellisia. Tämä kattoi niin oikeanlaisen moraalikasvatuksen kuin maanviljelyä koskevien neuvojen jakamisen. Sen vuoksi 1800-luvun lopulla syntynyt työväenliike edusti hallitsevan eliitin silmissä haitallista vastajulkisuutta joka uhmasi kansallista kehitystä hylkäämällä kansalle annetun tehtävän

---

³⁵ Nieminen 2006, s. 15-26.

³⁶ Ilmonen, Kaj (1998): *Uudet ja vanhat yhteiskunnalliset liikkeet*. Teoksesta Kaj Ilmonen & Martti Siisiäinen (toim.): *Uudet ja vanhat liikkeet*. Tampere: Vastapaino.

kansallisvaltion rakentamiseksi³⁷. Keskityn näistä neljästä instituutiosta tarkemmin vain sanomalehdistöön, koska se on tutkimukselleni keskeisin instituutio³⁸.

Sanomalehdistö kirjoittaa siis Niemisen määrittelemien kolmen kansallisen julkisuuden tason mukaisesti uutisia valitsemistaan aiheista ja tietyn linjan mukaisesti. Sanomalehdet voivat esimerkiksi olla valtaa pitävää koneistoa puoltavia tai sitä vastustavia, ja tämä määrittää myös niitä lukevien ihmisten ajatuksia. Autonomisessa suomessa sanomalehdistön perustikin sama pieni, kansallismielinen ja korkeasti koulutettu ruotsinkielinen virkasäätyläistö 1800-luvun alkupuolella rakentamaan kansallista julkisuutta ja kansallisvaltiota, sekä puoltamaan yhteiskunnan vallitsevia rakenteita. Varhaiset sanomalehdet olivat luonteeltaan kaupallisia ja melkein kokonaan ruotsinkielisiä, mutta ne määrittivät sanomalehdistön kaksi tärkeintä tehtävää: paikallisen yhteenkuuluvuuden ja liiketoiminnan edistäminen. 1800-luvun aikaan Suomessa syntyi suuri määrä sanomalehtiä erityisesti monissa sisämaan kylissä toteuttamaan näitä tehtäviä, mutta monet näistä kuihtuivat pienen levikin vuoksi yhtä nopeasti kuin olivat syntyneet. Lähinnä vain rannikon suurista kaupungeista alkunsa saaneet sanomalehdet selviytyivät autonomisen ajan läpi tähän päivään, kuten Hufvudstadsbladet³⁹.

Yläluokkamaisen virkasäätyläistön ohella kansallisaatteeseen vaikuttivat niin kaupunkien ylioppilaat ja porvarit kuin myös jo entuudestaan kansan parissa työskennelleet papit. He kaikki muodostivat kuitenkin vain harvalukuisen vähemmistön verrattuna tavalliseen kansaan, jolla oli omat intressinsä Suomesta kansakuntana. Oppineet yläluokan edustajat omasivat hyvin vähän arkielämän kontakteja siihen suomenkieliseen kansaan, joita he väittivät edustavansa. 1870-luvulle tultaessa virkasäätyläistön rivit alkoivatkin rakoilla. Kielikysymys ruotsin ja suomen kielen asemasta sekä suhtautuminen Ruotsiin ja Venäjään jakoivat virkasäätyläistön kansallisliikkeen kahtia svekomaaneihin ja fennomaaneihin. Muuten molemmat liikkeet jakoivat saman kristilliskonservatiivisen arvomaailman ja vastasivat pitkälti toisiaan. Samalla ruotsinkielinen sanomalehdistö toimi suomenkielisen, fennomaanisen sanomalehdistön esikuvana. Erot sanomalehtien sivuilla ilmenivätkin lähinnä käytetyssä kielessä ja lukijakunnassa: svekomaanit saarnasivat rannikon kaupungeille, ja fennomaanit sisämaan kasvaville kylille⁴⁰.

---

³⁷ Nieminen 2006, s. 66-151.

³⁸ Nieminen 2006, s. 100-126.

³⁹ Nieminen 2006, s. 100-126.

⁴⁰ Nieminen 2006, s. 100-126.

Osa fennomaaneista oli kuitenkin yhä tyytymättömiä vallitsevaan tilanteeseen, ja 1880-luvulta tultaessa fennomaanit jakautuivat selkeästi kahteen ryhmään: vanhasuomalaisiin ja nuorsuomalaisiin. Molempia fennomaanisia liikkeitä yhdisti lähinnä vain halu rakentaa Suomen omaa kulttuuripääomaa ja taistella ruotsalaisuutta ja ruotsinkielisyyttä vastaan. Risto Alapuron mukaan vanhasuomalaiset edustivat vastareaktiota modernisoituvan yhteiskunnan haasteisiin, koska he pyrkivät puolustamaan perinteistä maatalousvaltaista ja harvainvaltaan pohjautuvaa yhteiskuntarakennetta teollistumisen luomia uhkia vastaan. Tästä näkökulmasta katsottuna vanhasuomalaiset olivat jarru uudistusmielisempien nuorsuomalaisten ajamille valtiosta riippumattomien ja tasa-arvoisten järjestäytymismuotojen kehitykselle⁴¹. Nuorsuomalaiset hylkäsivät romantiikan sokaisemat ihanteet ja omaksuivat muualta Euroopasta rantautuneita liberalistisia piirteitä. Näitä olivat muun muassa sukupuolten välinen tasa-arvo, raittiusaate, kysymys työväenluokan olosuhteista, uskonnollinen vapaa-ajattelu sekä luonnontieteellinen maailmankatsomus. Nuorsuomalaiset suuntasivat oman sanomalehdistönsä suomenkieliselle lukutaitoiselle rahvaalle ja uusista edistysaatteista innostuneille. Kansanläheisestä lähtökohdastaan huolimatta nuorsuomalaiset edustivat pitkälti samoja yhteiskunnan yläluokkia kuin svekomaanit ja vanhasuomalaiset⁴².

Yhdysvaltalaisen sosiologin Randall Collinsin ajatuksia lainaten juuri intellektuaalisilla liikkeillä on taipumus hajota useiksi pienemmiksi liikkeiksi⁴³. Tähän liittyen Yrjö Koskisen mukaan niin svekomaaneille, vanhasuomalaisille kuin nuorsuomalaisille muotoutui olennaiseksi tavoitteeksi kansan hyväksynnän tavoittelu ja julkisella tasolla käyty ideologinen taistelu kansan tahdon edustamisesta⁴⁴. Syy virkasäätyläistön välirikoon ja erkanemiseen kolmeksi erilliseksi liikkeeksi johtui siis alkuperäisen liikkeen eriävistä tavoitteista valistaa muuta kansaa tietynlaiseen muottiin. Svekomaanit, vanhasuomalaiset ja nuorsuomalaiset jakoivat kuitenkin samat toteutustavat eriävien tavoitteidensa ajamiseksi. Kaikilla kolmella liikkeellä oli hegemoninen asema suomalaisessa mediassa 1880-luvulta aina itsenäisyyteen saakka. He olivat media ja päättivät mikä sai huomiota kansallisessa julkisuudessa. Liikkeiden

---

⁴¹ Liikanen, Ilkka (1998): *Fennomania poliittisena liikkeenä*. Teoksessa: Kaj Ilmonen & Martti Siisiäinen (toim.): *Uudet ja vanhat liikkeet*. Tampere: Vastapaino.

⁴² Nieminen 2006, s. 100-126.

⁴³ Collins, Randall (2001): *Social Movements and the Focus on Emotional Attention*. Teoksesta Jeff Goodwin, Francesca Polletta & James M. Jasper (toim.): *Passionate Politics: Emotions and Social Movements*. Chicago: University of Chicago Press, s. 27-44.

⁴⁴ Liikanen 1998.

välinen keskinäinen kamppailu keskittyikin siten vain levikin suuruuteen ja kansan hyväksyntään siitä, mikä näistä kolmesta valistusaatteesta oli oikeassa.

Fennomaanien toiminta antoi suomenkieliselle sanomalehdistölle uutta puhtia, ja lukutaidon lisääntyessä suomenkielinen sanomalehdistö kasvoi nopeasti. 1900-luvun vaihteeseen tultaessa ruotsinkielinen sanomalehdistö oli jäänyt pysyvästi suomenkielisen sanomalehdistön varjoon. Ruotsinkielinen sanomalehdistö keskittyi rannikon kaupunkeihin, alueille, missä ne olivat syntyneetkin, mutta nautti yhä laajasta lukijakunnasta autonomisen ajan loppuun saakka. Mikään muu orastava sanomalehdistö ei voinut kilpailla svekomaanisen ja fennomaanisen sanomalehdistön kanssa lukijakunnista, vaikka yrittäjiä löytyi muutamia. Julkisuuden kehityksen hierarkkinen luonne tarkoitti sitä, että poliittinen julkisuus, kuten sosialismi, pyrittiin tyhjentämään varsinaisesta poliittisesta keskustelusta jotta se ei häittäisi kansallista yhtenäisyyttä. Työväenluokan oma yritys kansallisen julkisuuden rakentamisessa johtikin Niemisen mukaan myöhemmin itsenäisessä Suomessa jyrkkään kahtiajakoon hallitsevan eliitin ja työväenluokan välillä. Työväenluokan julkisuuden ohella Suomessa oli autonomian aikana myös pieni ja lyhytikäiseksi jäänyt venäjänkielinen julkisuus, jota lähinnä valtion venäjänkieliset virkamiehet lukivat: siitä ei koskaan muodostunut valtavirran julkisuutta toisin kuin työväenluokan julkisuudesta⁴⁵.

Vasta helmikuun manifestista vuonna 1899 alkaneet venäläistämistoimet alkoivat riistämään valtion instituutioita suomenmielisten virkasäätyläisten käsistä kenraalikuvernööri Nikolai Bobrikovin kanslialle ja Venäjälle myönteisten virkamiesten käsiin. Uudet lait koskien sensuuria rajoittivat sanomalehdistön toimintaa ensimmäistä kertaa. Samalla kysymys Venäjään suhtautumisesta jakoi vanha- ja nuorsuomalaisia jyrkemmin kahtia, kun ensimmäiset kannattivat maltillista linjaa ja jälkimmäiset kokivat venäläistämistoimet autonomian sortamiseksi. Helmikuun manifesti oli kuitenkin lyhytikäinen ilmiö joka kumottiin vuoden 1905 lopulla. Boksarikapina ehti kuitenkin tapahtua kokonaisuudessaan tuon ajanjakson aikana, ja siksi sanomalehdistösensuurin huomioon ottaminen on tutkimukseni kannalta tärkeää, etenkin kun monia poliittisesti aktiivisempia sanomalehtiä lakkautettiin joko tilapäisesti tai kokonaan Helmikuun manifestin aikana. Joitakin tässä tutkimuksessa käsittelemistäni sanomalehdistä lakkautettiinkin helmikuun manifestin aikana.

Kaiken tämän kehityksen tuloksena svekomaanit ja fennomaanit toimivat siis pitkälti itse luomansa kuplan sisällä: he näkivät oman toimintansa moraalisesti oikeutettuna ja

---

⁴⁵ Nieminen 2006, s. 100-126.

epäpoliittisena. Suomen kansallinen julkisuus ei rakentunut yhdistämään eri yhteiskunnallisia ryhmiä pohtimaan kansan yhteisistä eduista, vaan sen sijaan vain siirsi yhteiskunnan hierarkkiset suhteet paikallistasolta kansalliselle tasolle. Juuri kukaan ei voinut sanoa svekomaaneille ja fennomaaneille siitä, oliko heidän oma-aloitteinen kansanvalistustoiminta moraalisesti oikeaa tai väärää. Näin ollen Suomen autonomisen ajan julkisuus irtautui tehtävästään kansallisvaltion perustajana ja pikemminkin oikeutti vallitsevia valtasuhteita⁴⁶.

Kattavasta työstään huolimatta Niemisen tutkimuksessa on muutama puute. Tutkimuksen alussa Nieminen esitti toiveen siitä, että hänen tutkimuksensa ratkaisisi tämän päivän mediaa vaivaavan luottamuspuolan poliittisen eliitin ja kansalaisten välillä. Toive on mielestäni erikoinen, sillä Niemisen tutkimus ei pureudu tämän päivän mediaan lainkaan. Hänen perusolettamuksensa on tietenkin se, että suomalaisen julkisuuden instituutiot heijastavat vielä 2000-luvulla niiden syntyäikojen yhteiskunnallisia suhteita. Vaikka olemassa olevat instituutiot ovat säilyneet melko samoina, ei Nieminen kerro myöhemmästä kehityksestä, esimerkiksi median sähköistymisestä kylmän sodan aikana. Suomalaisen virkasäätyläistön ja työväenluokan välinen kamppailu mediatilasta johti myös Niemisen mukaan itsenäisessä Suomessa julkisuusinstituutioiden rakenteelliseen kahtiajakoon. Nieminen kuitenkin käsittelee itsenäisen Suomen myöhempää kehitystä lähinnä vain muutaman sivun verran⁴⁷. Tämän vuoksi hänen tutkimuksessaan on mielestäni ristiriita sen asettaman tutkimuskysymyksen ja toteutuksen kanssa: jos hän tarkastelee luottamuspuolaa tänä päivänä, olisi hänen pitänyt tarkastella tämän päivän julkisuutta. Vaikka tutkimus antoi omalle työlleni valtavasti, sen tarpeellisuuden perustelu tämän päivän tilanteella ei vastaa tutkimuksen sisältöä kovinkaan hyvin ja jää irralliseksi.

Nieminen myös väittää, että vain parhaimmat argumentit jäävät pinnalle ja puutteelliset karsiutuvat. Eri linjoja edustavia medioita on olemassa sen vuoksi, että eri näkökulmat ja tulkinnat vetoavat erilaisiin ihmisiin: olisi tyhmää olettaa että vain yksi tietynlainen argumentti voisi voittaa jokaisen puolelleen. Jos asioista olisi vain yksi totuus, ei olisi ollut mitään tarvetta eri linjoja edustavien sanomalehtien kirjolle tänä päivänä tai autonomisen ajan Suomessa.

Omaan tutkimukseeni liittyen Nieminen ei myöskään valitettavasti käsittele juurikaan sitä, miten autonomian ajan suomalaiset suhtautuivat muihin valtioihin ja alueisiin. Vaikka hän toteaa modernisoituvan yhteiskunnan merkinneen muutoksia suhtautumisessa kaikkiin

---

⁴⁶ Nieminen 2006, s. 100-126.

⁴⁷ Nieminen 2006, s. 171-174.

maailmansuhteiden osa-alueisiin, ja että kansallistunteen rakentumiseen kuului eron tekeminen vieraisiin kansoihin, jäivät nämä mietinnät hänen tutkimuksessaan koskemaan lähinnä vain Venäjää ja Ruotsia. Tämä on kuitenkin ymmärrettävää, sillä suomalaisten sanomalehtien pääpaino oli tiukasti kotimaassa ja kansan sivistyksessä.

Näistä huomioista ja puitteista huolimatta Niemisen teos ja muutamat sen apuna käyttämäni artikkelit antavat mielestäni kattavan kuvan autonomisen ajan Suomen mediasta. Niiden avulla voi ymmärtää paremmin tässä tutkimuksessani käyttämäni sanomalehtien esittämiä linjoja ja niiden tapoja kirjoittaa uutisiaan.

2.3 Edward Saidin Orientalism

Palestiinassa, Jerusalemissa vuonna 1935 syntynyt Edward Said kynäili vaikutusvaltaisen teoksensa *orientalismista* vuonna 1978 pohjaten omiin kokemuksiinsa Palestiinassa, Egyptissä ja Libanonissa varttuneena arabina. Hän loi uransa Yhdysvalloissa Länsimaalaisten humanisten aineiden ja vertailevan kirjallisuuden professorina. Said itsessään on loistava esimerkki Saunierin ylikansallista historiaa edustavasta henkilöstä, sillä Said eli ja toimi idän ja lännen välissä. Saidin teos juontaakin juurensa hänen omakohtaiseen mielenkiintoonsa synnyinmaatansa Palestiinaa kohtaan. Tutkimustani varten lukema teos ei ole alkuperäinen, vaan vuonna 2019 julkaistu painos jossa on alkukeväästä 1994 Saidin kynäilemä lisäys ja loppukeväästä 2003 Saidin kirjoittama lyhyt johdanto⁴⁸. Said kuoli alkusyksystä 2003. Koska teoksesta noin kolmasosa⁴⁹ käsittelee ensimmäisen maailmansodan jälkeistä *orientalismia*, kerron siitä vain hyvin lyhyesti Kiinaan liittyen ja keskityn teoksen alkuosaan joka käsittelee *orientalismin* muotoutumista ja yleisiä piirteitä ennen ensimmäistä maailmansotaa⁵⁰.

Teoksen painopiste on Yhdistyneen Kuningaskunnan ja Ranskan teoissa Lähi-idässä. Tämä rajattu tutkimusote onkin kenties se asia, mistä Saidin teosta on kritisoitu eniten⁵¹, ja Said myöntää että *orientalismista* ei voikaan puhua jos sillä tarkoitaa vain Lähi-itää. Hän kuitenkin halusi rajata tutkimuksellensa selvemmän aihepiirin keskittymällä omille synnyinmailleensa. Tästä huolimatta teos esittää mielestäni yleispäteviä huomioita Länsimaiden suhtautumisesta koko Aasian mannerta kohtaan. Myös kaukainen Kiina kuului *orientalismin* piiriin, ja siitä syystä otin teoksen tarkasteluun omassa tutkimuksessani. Saidin teos auttaa nimittäin

---

⁴⁸ Said, Edward W. (2019): *Orientalism*. Lontoo: Penguin Random House UK.

⁴⁹ Said 2019, s. 226-328.

⁵⁰ Said 2019, s. 1-225.

⁵¹ Irwin, Robert (2006): *For Lust of Knowing: The Orientalists and Their Enemies*. London: Allen Lane.

ymmärtämään sitä tapaa käsitellä Aasian toisenlaisuutta minkä valossa myös autonomisen ajan Suomen media kirjoitti.

Orientalismi tarkoittaa terminä sitä, miten Länsimaat ovat historian saatossa suhtautuneet Aasiaan, ja millaiseksi he ovat mieltäneet Aasian. Se on tietoisesti rakennettu konsepti. Voimakkaimmin sen rakentamiseen vaikuttivat Yhdistynyt Kuningaskunta ja Ranska, mutta tämän ohella myös Saksa, Italia, Venäjä, Espanja, Portugali ja Yhdysvallat vaikuttivat orientalismin kehitykseen⁵². Orientalismin kautta Aasia on pyritty esittämään yhtä aikaa vieraana ja petollisena, mutta myös eksoottisena, kauniina ja seikkailuntäyteisenä paikkana. Aasian liitettiin myös materiaalisen omistuksen ulottuvuutta tai haikeita muistoja Raamatun sivuilta⁵³. Aistilliset teeseremoniat, kultakattoiset palatsit, köynnösten peittämät rauniot, maustekaravaanit keskipäivän auringon alla, pimeässä yössä karjuvat tiikerit, despoottien hallitsemat julmat dynastiat, uhkearintaisten naisten muodostamat haaremit ja korkeiden vuorten huipulla tasapainottelevat temppelit ovat kaikki asioita, joita saattaa tulla mieleen Aasiaa ajatellessa. Kuva Aasiasta on rikas ja täyteläinen: siinä on paljon yksityiskohtia jotka kaappaavat mielenkiinnon. Myönnän itsekin olevani kiinnostunut orientalismin kohtaan siinä määrin, että opintojeni ohessa kirjoitin yhä kustantajien päätöstä odottavan englanninkielisen kaunokirjallisen teoksen globaalista aavikoitumisesta ja eloonjääneiden ihmisten seikkailusta maailmassa, joka otti paljon vaikutteita Lähi-idän historiasta ja kulttuureista.

Orientalismi on vaikutusvaltainen ideologinen keksintö, jonka avulla niin siirtomaaisännät kuin kaunokirjailijat käsittelivät Aasian kulttuurien, tapojen ja uskontojen erilaisuutta. Vuonna 2003 kirjoittamassa esipuheessaan Said huomauttaa miten orientalismin konseptit toisenlaisuudesta ilmenivät vielä samana vuonna Länsimaalaisten tavassa suhtautua arabeja ja islamia kohtaan Irakin sodan kynnyksellä⁵⁴. Omin sanoin kuvailtuna, mutta Saidin mietintöjä myötäillen, tämä näkemys käsitti Lähi-Idän takapajuisena, kurkkuja auki viiltävien ja Jumalan nimeä kiljuvien terroristien temmellyskenttänä. Sama näkemys unohtaa usein sen, miten arabikalifaatit säilyttivät antiikin Kreikan ja Rooman liekin kun Eurooppa kompuroi pimeään keskiajan halki. Yhtä lailla Said huomauttaa, että Aasian yhteiskuntia käsiteltäessä pitää ottaa huomioon niiden oma historia ja kokemukset. Tietyillä alueilla elävien ihmisten kollektiivisia identiteettejä ei voida vain pyyhkiä pois ja rakentaa tälle ”tyhjälle” pohjalle jotain uutta ja

---

⁵² Said 2019, s. 17.

⁵³ Said 2019, s. 166-171.

⁵⁴ Said 2019, Johdanto.

Länsimaalaista⁵⁵. Omasta mielestäni iso osa tämän päivän maailman ongelmista johtuukin juuri siitä, että Länsimaat yrittivät ja yhä yrittävät tuputtaa Länsimaalaista demokratiaa ja liberalismia pakolla muulle maailmalle ymmärtämättä näiden alueiden omaa historiaa, kokemuksia ja kulttuuria. Ja kun muut maailman valtiot hylkäävät demokratian, tuon riistävien siirtomaaisäntien ja muutamien intellektuaalien ajaman vieraan aatteen, Länsimaissa kauhistellaan ”ei noin”. Esimerkiksi Turkin viimeaikaisen kehityksen kohti itsevaltaisempaa yhteiskuntaa voi nähdä Turkin paluuna omille Ottomaanien aikaisille juurilleen, eikä muuttumisena ”pahaksi” hylkäämällä suoraan Länsimaista lainatun demokratian. Länsimaalainen demokratia on lähtökohtaisesti Länsimaalainen konsepti joka on rakentunut niin Ateenan, Rooman, Venetsian kuin Ranskankin historiallisten demokratioiden pohjalle, eikä se siksi sovi sellaisenaan muuhun maailmaan jolla ei ole samanlaista historiallista pohjaa.

Johdannossa Said myös esittää tärkeän havainnon liittyen Irakin sotaan: sotaa ei olisi koskaan käyty jos Yhdysvaltojen media ja hallinto eivät olisi onnistuneet vakuuttamaan omaa kansaansa siitä, että irakilaiset olivat kansallinen uhka ja he eivät arvostaneet Länsimaalaisia arvoja. Paras *casus belli* Irakin sodalle olivatkin orientalistiset asenteet Yhdysvaltojen taholta. Irak ei ollut Länsimaalainen demokratia, joten se oli paha Länsimaita uhkaava despotia.

Tämä tapa käsittää Aasiaa on koko orientalismin keskiössä: Länsimaiden yksinoikeus on niin hallita muuta maailmaa kuin myös omistaa se, koska muut ihmiset eivät ole niin ihmismäisiä kuin Länsimaalaiset⁵⁶. Lähi-idän ohella sama ajatus on pätenyt koko maailmaan, oli kyse Espanjan valloituksista Amerikoissa, Ranskan siirtomaista Afrikassa, Yhdistyneen Kuningaskunnan miehittämistä Intian kuningaskunnista, Alankomaiden hallitsemasta Indonesiasta tai Qing-dynastian Kiinasta: Länsimaiden oli tuotava sivistys ja omat arvonsa niitä arvostamattomille maille, jotta niiden kansat lakkaisivat kärsimästä takapajuisuudesta ja tyranniasta. Aasian lähihistoria nähdään usein lyhyinä, hajanaisina jaksoina väkivaltaa, sotilasvallankaappauksia, liberaalia vapautta, sisällissotia, diktatuureja, rauhaa ja uskonnollista fanatismia. Tämä näkemys unohtaa kaiken muun alta löytyvän historian ja perinteet, joilla on Saidin mukaan pitkäaikaista vaikutusta tämänkin päivän maailmaan⁵⁷.

Lähi-itä auttoi ensin Eurooppaa määrittelemään itsensä vastakuvana sille, ja vastavuoroisesti Kauko-idän Japani, Korea, Kiina ja Indokiina auttoivat myöhemmin Yhdysvaltoja tekemään

---

⁵⁵ Said 2019, Johdanto.

⁵⁶ Said 2019, s. 108.

⁵⁷ Said 2019, Johdanto.

samoin. Länsimaalainen kulttuuri sai voimansa ja identiteettinsä asettamalla itsensä Aasiaa vastaan, sillä muut maailman alueet eivät onnistuneet tarjoamaan Länsimaalaisille intellektuaalista vastusta. Aasia luotiin Länsimaiden ja Aasian välillä vaikuttaneiden voimasuhteiden tuloksesta, missä Aasia oli heikompi Länsimaiden hegemonian edessä. Länsimaalaiseen ajatusmaailmaan juurtuikin vahvasti ajatus siitä, että Länsimaalaisuus on ylivertaista verrattuna Aasian takapajuisuuteen ja että Länsimaat tunsivat Aasian paremmin kuin itse aasialaiset⁵⁸. Orientalismi oli myös tapa integroida erilaista Aasiaa Länsimaalaisuuteen, muun muassa vastalauseena Länsimaiden materialistiselle kulttuurille⁵⁹. Nämä ajatukset kuvastavat mielestäni hyvin Saunierin ajatusta olemassa olevista erilaisista suhteista: tässä tapauksessa Länsimaat alistivat Aasiaa ja suhtautuivat Aasiaan alistavasti, jotain mikä ilmenee myös käsittelemissäni suomalaisissa sanomalehdissä.

Orientalismi vaikutti lisäksi itse aasialaisten mieltämiseen tietynlaisiin muotteihin. Muun muassa 1900-luvun vaihteessa Egyptin siirtomaahallinnon johtaja Evelyn Baring totesi miten egyptiläiset olivat hölmöjä, hyväuskoisia ja samalla valehtelevia, kaiken kaikkiaan täydellisiä vastakohtia briteille⁶⁰. Tämä vastaa melko hyvin niitä kuvia kiinalaisista, mitä Anna-Leena Lähde tarkasteli omassa pro gradu -tutkimuksessaan⁶¹. Aasialaiset kuvattiinkin orientalismin valossa tyhmiksi, köyhiksi, epäluotettavaksi ja kaikin tavoin alisteisiksi barbaareiksi Länsimaalaisiin verrattuna. Erityisesti aasialaiset naiset saivat kokea alentavaa kohtelua ja päätyivät Länsimaalaisten miesten seksifantasioiden uhreiksi.

Orientalismilla on myös historia. Se oli vaikutusvaltaisimmillaan Länsimaiden harjoittaman imperialismien aikana Napoleonin sodista ensimmäiseen maailmansotaan, mutta Irakin sodan esimerkki osoittaa että konsepti elää vielä vahvasti. Kuten Länsimaalaisuuskin, orientalismin historian saatossa muotoutunut konsepti jonka rakentamiseen on investoitu aikaa ja hikeä. Sillä on niin akateemista, esteettistä, historiallista, poliittista, biologista, taloudellista kuin kaunokirjallista ulottuvuutta. Koska orientalismin kehittyi Länsimaissa, Länsimaalaisen yhteiskunnan instituutiot ja kulttuuriperinteet vaikuttivat orientalismin muotoutumiseen. Orientalismi ei olekaan tarkka kuva Aasiasta, sen kulttuureista ja historiasta, vaan pikemminkin poliittisesti virittäytynyt tulkinta jolla on oikeutettu Länsimaiden hallitsevuutta Aasian yli. Kehittyneiden Länsimaiden tuli miehittää kehittymättömät Aasian maat parempaan käyttöön

---

⁵⁸ Said 2019, s. 1-28.

⁵⁹ Said 2019, s. 113-123.

⁶⁰ Said 2019, s. 38-39.

⁶¹ Lähde 2012.

kaikkien ihmisten edun kasvattamiseksi, koska Aasian maat olivat itse lukittuneet paikoilleen. Orientalismista kertoo myös se, että Aasiassa ei koskaan kehittynyt vastaavaa aatetta Länsimaiden ”tutkimiseksi”⁶².

Orientalismin juuret yltävät Saidin mukaan antiikin Kreikkaan, sillä jo muinaiset kreikkalaiset näkivät Persian valtakunnan takapajuisena ja despoottisena. Islamin synty ja arabikalifaattien sotaretket leimasivat islamin sotaiksi uskonnoksi eurooppalaisten keskuudessa. Muslimit olivatkin ennen kaikkea uhka ja haaste eurooppalaisille: Umaijadien kalifaatti valloitti Espanjan jo varhaisella keskiajalla, muslimit tekivät kaupan käynnin silkkitietä pitkin mahdolltomaksi, ja Ottomaanit kolkuttivat Vienen portteja tykeillään. Mikä pahinta, islamin ydinalue sijoittui lähelle kristinuskon synnyinmaita, ja lukuisista ristiretkistä huolimatta eurooppalaiset eivät saaneet pysyvää jalansijaa Lähi-idän alueella. Koska islam oli onnistunut levittäytymään aina Itä-Aasiaan asti, eurooppalaisten negatiiviset mielikuvat muslimeista yleistyivät koskemaan koko Aasiaa. Keskeistä tälle ajattelulle oli profeetta Muhammad, sillä eurooppalaiset näkivät hänet halpana kopiona Jeesuksesta. Tästä syntyi eurooppalaisten keskuudessa ajatus siitä, että Aasiasta lähtöisin olevat asiat olivat vain imitaatioita paremmista ja alkuperäisistä eurooppalaisista asioista⁶³. Myöhemmin kirjapainotaito, siirtomaa-aika, arkeologia ja Länsimaalainen valistus loivat Länsimaalaisten keskuuteen mielenkiintoa niin Aasian historiaa, muinaisia kulttuureja kuin mytologiaa kohtaan⁶⁴. Kaikki tämä innoitti joukon Länsimaalaisia käsittelemään Aasia ja antamaan mantereelle niin dramaattista kuin uudelleenmäärittelevää luonnetta joka usein kuvasi Länsimaalaisen voittoa Aasian vieraista maista⁶⁵: esimerkkeinä näistä voisi mainita niin Richard Burtonin kuin Gustave Flaubertin tuotannon.

Tärkein ja merkittävin tapahtuma orientalismin muodostumiselle oli kuitenkin Napoleonin sotaretki Egyptiin 1700-luvun loppupuolella. Napoleon halusi rakentaa systemaattisen tietokannan Egyptistä, sen kulttuurista ja historiasta valloitusensa ohessa. Jos jotain, tämä tietokanta ja Egyptistä Ranskaan rahdatut artefaktit herättivät Länsimaalaisissa oppineissa piireissä suurta mielenkiintoa Lähi-itää kohtaan ja vakiinnuttivat orientalismin tieteellisenä alana. Vain 70 vuotta myöhemmin Länsimaalaisten aloitteesta rakennettu Suezin kanaali yhdisti Länsimaat ja Aasian. Se oli jotain mihin aasialaiset eivät olleet koskaan pystyneet⁶⁶.

---

⁶² Said 2019, s. 201-208.

⁶³ Said 2019, s. 62.

⁶⁴ Said 2019, s. 49-73.

⁶⁵ Said 2019, s. 166-197.

⁶⁶ Said 2019, s. 80-92.

Egypti haluttiin myöntää Lähi-idän kruununjalokiveksi sen pitkän historian, Alexandrian kaupungin ja Suezin kanaalin teknologisen ihmeen vuoksi, mutta muu Aasia ja sen asukkaat nähtiin ongelmina jotka piti ratkaista ja alistaa Länsimaalaisen kehityksen voittokulun tieltä.

Maailmansotien välimaastoon tultaessa Länsimaiden hegemoniat olivat heikentyneet jossain määrin, mutta olivat yhä vahvoja. Länsimaalaisten orientalistien tietouteen oli vahvistunut näkemys siitä, että Aasia oli monien Länsimaisten ”keksintöjen” ja ajatusten koti. Aasia oli maantieteellisesti, väestöllisesti ja luonnonvarallisesti suurempi, ja nyt sen kansat olivat omaksuneet Länsimaiden piirteitä kuten teknologiaa. Aasiasta oli muotoutunut taas uhka Länsimaille. Etenkin väkirikas Kiina oli onnistunut välttämään Länsimaalaista vaikutusta. Ainoa tapa Länsimaille jatkaa hegemoniaansa Aasian yllä oli ylläpitää ajatuksia orientalismin siirtomaidensa asukkaiden keskuudessa⁶⁷.

Saidin teos on ymmärrettävästi sekä vaikutusvaltainen että ristiriitainen. Se esittää monia hyviä huomioita siitä tavasta, millä Länsimaat ovat suhtautuneet Aasiaa kohtaan historian saatossa. Orientalismilla on mielestäni yhä merkittävä paikka tämän päivän maailmanpolitiikassa, oli sitten kyse Yhdysvaltojen sotatoimista Lähi-idässä tai Länsimaiden tavasta tarkastella Aasian valtioiden politiikkaa. Etenkin Kiinan nopea talouskasvu yllätti muun maailman 2000-luvun alussa pitkälti samojen orientalistien ajatusten takia: eikö Kiinan pitänytkin olla vain maanviljelypainotteinen takapajula, joka vielä nuoli sadan vuoden nöyryytyksen haavoja?

Mainitsinkin jo aikaisemmin miten Saidin teosta on kritisoitu sen rajatusta otteesta Aasiaa kohtaan, mutta teoksessa on vielä toinen yleisesti kritisoitu asia: sen olettava sävy⁶⁸. Said harmittelee jälkipuheessaan sitä, että hänen teostaan on kutsuttu vihamieliseksi Länsimaalaisuutta vastaan, sillä tämä ei ollut koskaan hänen tarkoituksensa. Etenkin arabinationalistit ja -fundamentalistit ottivat teoksen sanoman takeena siitä, että Aasia onkin Länsimaita mahtavampi, mutta tämäkään ei ollut koskaan Saidin teoksen tarkoitus⁶⁹. Kritiikin syy on kuitenkin ilmeinen, sillä Said toteaa miten jokainen Länsimaalainen suhtautuu Aasian asukkaisiin alentavasti ja rasistisesti vain siitä syystä, että on varttunut Länsimaalaisessa yhteiskunnassa⁷⁰. Tämän käytöksen ei tarvitse olla vihamielistä tai edes tietoisia, mutta se on silti vaikuttanut jokaisen Länsimaalaisen lapsen kehittyviin näkemyksiin Aasiasta. Omia ystäviäni ja tuttaviani miettiessä muutama on esimerkiksi mennyt Aasian etsimään

---

⁶⁷ Said 2019, s. 250-251.

⁶⁸ Kramer, Martin (2007): *Enough Said*, Commentary 3:2007.

⁶⁹ Said 2019, s. 330-339.

⁷⁰ Said 2019, s. 204.

”valaistusta” tai ”itseään” juuri sillä ajatuksella, että Aasia on suunnattoman hengellisyyden ja aistillisuuden tyyssija. Länsimaalainen ei siis osaisi Saidin mukaan kyseenalaistaa näitä imperialistisia esityksiä tai olla oikeasti kiinnostunut Aasiaa kohtaan ilman tarkoitusta alistaa sen asukkaita. Tämä tarkoittaisi myös minua. En osaisi kirjoittaa Kiinasta neutraaliin sävyyn tai edes pyrkiä siihen vain siitä syystä, että olen Länsimaalainen ja varttunut Länsimaalaisessa yhteiskunnassa. Kaikki se, mitä olen koskaan oppinut Aasiasta, on ollut orientalistisesti värittyä. Siksi pelkästään aikeeni kirjoittaa tämä opinnäytetyöni tekisi sen sisällöstä automaattisesti tuomitsevaa ja alistavaa. En ole edes koskaan käynyt Kiinassa, vaikka olen jo pitkään halunnut nähdä niin Zhangjiajien kansallispuiston kuin Xi’anin terrakotta-armeijan: miten siis osaisin kirjoittaa Kiinasta neutraaliin sävyyn? Samaan tapaan luulen, että jos Said olisi saanut lukea edellä mainitsemani kaunokirjallisen teoksen, hän vain tuomitsisi sen orientalistisena. Koska teokseni lähtökohta oli globaalin aavikoitumisen käsittely fiktiivisessä maailmassa, koin että hengissä sinnittelevien ihmisten kulttuuri olisi järkeenkäyvin pohjata Lähi-itään. Kenties tämäkin on esimerkki alitajuntaisesta orientalismista, siitä, että aavikkoa ajatellessani mieleeni tuli ensimmäiseksi Lähi-itä eivätkä esimerkiksi Pohjois-Afrikka, Tarimin allas, tai Australia. En kuitenkaan olisi koskaan halunnut kirjoittaa teostani jos tuomitseminen tai puhdas romantisointi olisi ollut aikomukseni. Sama koskee tätä tutkimusta.

3 Yleisluontoinen katsaus boksarikapinaan

Saidin esittämistä ajatuksista on luonnollista siirtyä tarkastelemaan itse boksarikapinaa, sen taustaa ja yleistä kulkua. Boksarikapina olikin loppukädessä kiinalaisten vastareaktio Länsimaalaisen yhteiskunnan arvoihin ja Länsimaalaisten tekoihin Kiinassa. Ilman yleisluontoista kuvaa boksarikapinan kulusta suomalaisten sanomalehtien uutisia olisikin vaikea hahmottaa ja ymmärtää osana laajempaa tapahtumaketjua. Koska tämä osio tutkimustani on suoraviivaisempi ja yleishistoriallisempi katsaus boksarikapinaan, käytän sen pohjana ennen kaikkea yleisesti hyväksyttyjä näkemyksiä enkä niinkään omia tulkintojani.

Boksarikapina käytiin karkeasti ottaen loppusyksystä 1899 alkusyksyyn 1901, mutta itse pääasialliset sotatoimet kiinalaisten ja ulkovaltojen välillä rajoittuivat vuoden 1900 kesälle. Kiinaa tuona aikana hallinnut Qing-dynastia (1644 – 1912) oli etnisten mantšujen hallitsema monikulttuurillinen valtakunta, joka hallitsi mahtinsa huipussa pinta-alallisesti Kiinan historian suurinta aluetta. Samalla Qing-dynastia antoi pitkälti tämän päivän Manner-Kiinalle sen rajansa. Mantšut olivat aina pieni vähemmistö verrattuna heidän hallitsemiinsa muihin

kulttuureihin, etenkin lukumäärällisesti paljon suurempiin han-kiinalaisiin. Mantšut ymmärsivät, että paras tapa yrittää pitää valtavaa valtakuntaa kasassa oli peilata sen eri kulttuurien tapoja. Mantšut yrittivät samalla kiinalaistua, mutta eivät juuri onnistuneet siinä. Esimerkiksi niinkin mitätön asia kuin jade voi kertoa meille paljon näistä eroista: mantšut suosivat Myanmarista kotoisin olevaa tummanvihreää jadea, kun taas etnisten han-kiinalaisten ylimystö pidättäytyi perinteisimmissä Kiinasta lähtöisin olevissa valkoisissa ja vaalean vihreissä sävyissä⁷¹. Noin kolmesataa vuotta kestäneen valtansa aikana mantšut yrittivät lujittaa valtaansa Kiinassa, mutta pohjoisessa pääkaupungissaan Beijingissä hovia pitäneen Qing-dynastian valta omiin alueisiinsa oli usein heikko. Qing-dynastiaa vaivasivat jatkuvat levottomuudet ja kapinat läpi sen historian, mutta todelliset vaikeudet alkoivat vasta 1830-luvun lopulla, ajanjaksona jota on usein kutsuttu kiinalaisessa historiankirjoituksessa sadan vuoden nöyryytykseksi⁷².

Sadan vuoden nöyryytys alkoi ensimmäisestä oopiumsodasta. Yhdistynyt Kuningaskunta oli ostanut teetä Kiinasta vuosikymmeniä, ja samalla kerryttänyt mittavan velan alijäämäisestä kaupasta. 1700-luvun loppupuolelle tultaessa velkaantunut Itä-Intian kauppakomppania alkoi salakuljettamaan oopiumia Kiinaan saadakseen puolestaan kiinalaiset addiktoitumaan oopiumiin kauppataseen tasaamiseksi ja brittien oman teeaddiktion kustantamiseksi. Kiinassa oli kyllä entuudestaan käytetty oopiumia lääkkeenä, mutta brittien toimet saivat Etelä-Kiinan pimeät marketit pursuamaan huumeesta. Qing-dynastian vastatoimet oopiumkaupan kitkemiseksi johtivat lopulta sotaan vuosien 1839 ja 1842 välillä minkä Qing-dynastia hävisi. Rauhan yhteydessä solmittu Nanjingin sopimus vuonna 1842 takasi kaikille Kiinan maaperällä oleville ulkomaalaisille vapauden Kiinan laeista ja salli kristillisen lähetystyön: sopimus oli samalla ensimmäinen monista sopimuksista jotka muistettiin myöhemmin epätasa-arvoisina sopimuksina ja lähtölaukaus modernien Länsimaalaisten vaikutteiden saapumiselle Kiinaan⁷³.

Nanjingin sopimuksen jälkimainingeissa Kiinaan vyöryi kristillisten lähetysaarnajien aalto. Kiinassa oli nimittäin valtava määrä köyhiä ihmisiä jotka eivät vielä olleet kuulleet Jeesuksesta⁷⁴. Vain yhdeksän vuotta Nanjingin sopimuksen jälkeen Kaakkois-Kiinassa alkoi

---

⁷¹ Kirjoitin osana maisterinopinointojani kurssiesseen jaden käytöstä niin Kiinassa, Uudessa-Seelannissa kuin Mesoamerikassa.

⁷² Kaufman, Alison Adcock (2010): *The "Century of Humiliation," Then and Now: Chinese Perceptions of the International Order*. Pacific Focus. 25 (1). s. 1-33

⁷³ Chang, Ha-Joon (2008): *Bad Samaritans: The Myth of Free Trade and the Secret History of Capitalism*. New York: Bloomsbury Publishing. s. 24.

⁷⁴ Esherick 1987, s. 77.

pitkään kestänyt Taiping-kapina, jonka päämääränä oli syrjäyttää Qing-dynastia ja käännäyttää koko Kiina kristinuskoon. Siinä välissä sodittu toinen oopiumsota ei auttanut asiaa. Lopulta vuosien 1894 ja 1895 välillä käyty sota Kiinan ja Japanin välillä Kiinan vasallin Joseon-dynastian Korean hallinnasta päättyi Kiinan murskatappioon. Japanilaiset asevelvolliset sotilaat murskasivat moderneilla tuliaseillaan ja tykeillään miekkoja heiluttaneet ja lunttulukkokiväärejä paukutelleet kiinalaiset talonpojat. Lyhyesti sanottuna 1800-luku osoitti Qing-dynastialle sen teknologisen ja hallinnollisen jälkeenjääneisyyden sekä tarpeen muutokseen. Kiina hävisi melkein kaikki sotimansa sodat 1800-luvulla, kärsi poliittisesta hajautumisesta ja joutui maksamaan hyvityksiä ulkovalloille sekä luovuttamaan niille suuret määrät maata niin kutsutuiksi etupiireiksi⁷⁵. Tätä kaikkea seurasi vielä boksarikapina, jonka Genevessä kansainvälisen historian ja politiikan professorina toimiva Lanxin Xiang mieltää ”Kiinan historian nöyryyttävimmäksi tapahtumaksi”⁷⁶.

Boksarikapinaa ennen Kiina oli kuitenkin ottanut ontuvia askeleita kohti modernisaatiota niin kutsutun ”itsevahvistusliikkeen” aikana. Taiping-kapinan kannattajat halusivat kristinuskon ohella omaksua muitakin Länsimaalaisia piirteitä, kuten rautatiet, lennätinverkon ja modernit tuliaseet. Tämä kehitys sai Qing-dynastian Taiping-kapinaa vastaan sotineet virkamiehet ajamaan samoja uudistuksia: jotta he voisivat voittaa kapinalliset, Qing-dynastian piti myös modernisoitua⁷⁷. Itsevahvistusliike jäi joka tapauksessa pitkälti Kiinan rannikkoalueita hallinneiden virkamiesten, kuten Li Hongzhangin ja Yuan Shikain, ajamaksi paikalliseksi kehitykseksi. Usein nämä virkamiehet olivat vielä samoja henkilöitä, joiden alueilla oli ulkovaltojen etupiirialueita. He saivat vain vähän vastakaikua muualta Kiinasta, mutta onnistuivat taivuttamaan keisarillisen hovin rakennuttamaan seuraavina vuosikymmeninä rautateitä, lennättimiä ja modernin sotalaivaston joka onnistui tarjoamaan edes jonkinlaisen vastuksen japanilaisten laivastolle vuosien 1894-1895 sodassa⁷⁸. Usein tämä kehitys oli ulkovaltojen rahoittamaa heidän omien intressiensä ajamiseksi, esimerkiksi yhdistämällä sisämaan tuotantoalue rautatiellä rannikolle, eikä se tähdännyt niinkään koko Kiinan modernisoimiseen.

---

⁷⁵ Nike, Lan (20.11.2003): *Poisoned path to openness*. Shanghai Star.

⁷⁶ Encyclopedia Britannica: Boxer Rebellion, <https://www.britannica.com/event/Boxer-Rebellion>, (haettu 6.6.2020).

⁷⁷ Teng, Ssu-yü & Fairbank, John King (1979): *China's Response to the West: A Documentary survey 1839-1923*. Cambridge: Harvard University Press. s. 57-59.

⁷⁸ Evans, David C. & Peattie, Mark R (1997): *Kaigun: strategy, tactics, and technology in the Imperial Japanese Navy, 1887-1941*. Annapolis, Maryland: Naval Institute Press. s. 38.

Ranskalainen kuvittaja Henri Meyerin tunnettu pilakuva vuodelta 1898 kuvaa aluepiirejä kahmimalla pulskistunutta Yhdistyneen Kuningaskunnan kuningatar Viktoriaa, Saksan uhmakasta keisari Wilhelm II:sta, Mantšuriaa silmäilevää Venäjän keisari Nikolai II:sta, sen liittolaista ja tapahtumia sivusta seuraavaa ranskatarta, ja perinteiseen asuun pukeutunutta japanilaista samuraita leikkaamassa Kiinaa paloihin. Kiinalainen virkamies ei voi kuin katsoa etäältä muiden touhua voimattomana. Kuva julkaistiin alun perin Le Petit Journal:issa (16.1.1898) kuvatekstillä: "Kiina – kuninkaiden ja keisarien kakku".

Itsevahvistusliikkeen merkittävin perintö koskikin Kiinan armeijaa. Qing-dynastian armeija oli perinteisesti jakautunut kahteen ryhmään: pitkälti etnisten mantšujen ja mongolien muodostamiin "lippusotilaisiin", sekä entisen Ming-dynastian armeijan pohjalta luotuun ja etnisistä han-kiinalaisista koostuvaan "vihreän lipun armeijaan". Lippusotilaat vastasivat tärkeiden kaupunkien, kuten pääkaupunki Beijingin, puolustuksesta. Vihreän lipun armeijan

johto oli puolestaan tarkoituksenmukaisesti hajautettu lukuisille paikallisille virkamiehille, sillä nämä sotilaat toimittivat lähinnä paikallisten poliisien, veronkerääjien ja rauhanturvaajien virkaa. 1800-luvun konfliktit loivat pohjan paikallisille miliiseille ja palkkasotilaille, joita kutsuttiin ”urheiksi pataljooniksi”. Nämä urheat pataljoonat olivat ensisijaisesti uskollisia heitä johtaneille virkamiehille ja kenraaleille, ja niiden varustamisessa ja koulutuksessa otettiin mallia Saksan ja Japanin armeijoista. Urheat pataljoonat tarjosivatkin vastuksen muille oman aikansa moderneille armeijoille, kuten ulkovallat saivat huomata boksarikapinan aikana Tianjinin piirityksessä. He kuitenkin muodostivat aina lukumäärällisesti hyvin pienen osan Qing-dynastian massiivisesta armeijasta. Keskeinen ongelma Kiinan armeijalle olikin standardisoitujen varusteiden puute: osa sotilaista saattoi taistella miekoin, osa lunttulukkokivääreillä ja osa moderneilla tuliaseilla. Urheat pataljoonat erottuivat siksi joukosta ja olivat keskeisessä asemassa boksarikapinan sotatoimissa⁷⁹.

Rannikon virkamiesten modernisaatioinnon sivussa muu Qing-dynastia jatkoi ikivanhoja keisarillisen Kiinan perinteitä, etenkin hallinnollisella ja yhteiskunnallisella tasolla. Valtion byrokratia luotti yhä virkamiehiin, joiden piti opetella Kungfutsen ajatukset ulkoa, ja tapa kirjoittaa historiaa oli pitkälti sama kuin kaksituhatta vuotta aikaisemmin eläneellä Sima Qianilla⁸⁰. Vertauksena Japani oli omaksunut hyvin lyhyessä ajassa Länsimaiden teknologian ja ajattelumaailman meiji-restauraation aikana. Vastavuoroisesti Qing-dynastian vasallin Joseon-dynastian Korean pääkaupunki Seoul oli Itä-Aasian ensimmäinen kaupunki, jonka palatsi ja kadut valaistiin sähkövaloilla⁸¹. Kiina oli näiden molempien kulttuurien ylväs isä, mutta nyt heiveröinen vanhus joka katsoi etäältä lapsiensa askelia kohti uljasta uutta maailmaa.

Vastustus modernisoitumista kohtaan, turhautuminen vieraisiin ja ulkomaalaisiin vaikutteisiin ja Qing-dynastian näyttäytyminen heikkona johtivat lopulta boksarikapinaan loppusyksystä 1899 Shandongin maakunnassa Beijingistä etelään. Boksarikapinan alkaminen juuri Shandongissa ei ole välttämättä sattumaa: maakunnassa sijaitseva Tai-vuori on taolaisuuden pyhin vuori⁸², ja Kungfutse itse oli syntynyt Shandongin alueella muinaisessa Lun herttuakunnassa⁸³. Shandong oli keskeinen paikka kahden kiinalaisen uskonnon parissa, minkä

---

⁷⁹ Schillinger, Nicolas (2016): *The Body and Military Masculinity in Late Qing and Early Republican China*. Lanham: Lexington Books s. 25-29.

⁸⁰ Kirjoitin myös osana maisterinopintojani kurssiesseen Sima Qianista.

⁸¹ Hwang, Kyung Moon (2010): *A History of Korea*. Lontoo: Palgrave Macmillan. s. 142.

⁸² UNESCO World Heritage: Mount Taishan, <https://whc.unesco.org/en/list/437/>, (haettu 18.6.2020).

⁸³ Annping, Chin (2014): *The Analects: a new translation and commentary on the Analects of Confucius*. New York: Penguin Random House. Johdanto.

vuoksi kristilliseen lähetystyöhön suhtauduttiin maakunnassa erityisen vihamielisesti. Suurin osa boksarikapinan tukijoista oli nuoria ja työttömiä miehiä joita yhdisti köyhyys, nälänhätä viimeaikaisten tulvien vuoksi ja närkästyminen perinteisten kiinalaisten arvojen tukahduttamiseen kristittyjen lähetysaarnajien toimesta. Boksarien näkökulmasta katsottuna Kiinaa leikattiin osiin ja maan kulttuuri mureni vieraiden vaikutteiden edessä. Boksarit tarttuivatkin aseisiin tuhotakseen vieraat Länsimaalaiset vaikutteet Kiinasta. Tämä tarkoitti niin rautateitä kuin lennättimiä, mutta ennen kaikkea kristinuskoa, sillä boksareille kristinuskko oli vain välikappale Länsimaiden harjoittamalle imperialismille ja etupiirien perustamiselle⁸⁴.

Boksareiden tarkasta alkuperästä ei ole niinkään varmuutta, mutta ennen loppuvuoden 1899 tapahtumia, aivan marraskuun alussa vuonna 1897, joukko kiinalaisia tappoi kaksi saksalaista lähetysaarnajaa Shandongissa Juyen piirikunnassa. Murhat suorittaneiden kiinalaisten alkuperästä ei ole varmuutta, mutta he olivat todennäköisesti vain paikallisia maanviljelijöitä jotka toimivat puolustaakseen kotikyläänsä ulkopuolisilta uhkilta kuten maantierosvoilta, veronkerääjiltä ja myös kristityiltä lähetysaarnajilta. Saksa käytti murhia tekosyynä anastaakseen maata Shandongin rannikkoalueilta ja samalla tehostaa kristillistä lähetystyötään alueella. Sen seurauksena muut Länsimaat ja Japani alkoivat silmäilemään itselleen lisää maata Kiinan rannikkoalueilta. Näin ollen Juyen välikohtaus johti kiihtyviin väkivaltaisuuksiin paikallisten kiinalaisten ja ulkomaalaisten välillä, ja lopulta itse boksarikapinaan⁸⁵.

Lokakuussa 1898 puolestaan joukko aseistettuja kiinalaisia miehiä hyökkäsi Liyuantunin kylään, missä taolaisen Jadekeisarin temppeli oli muutettu roomalaiskatoliseksi kirkoksi⁸⁶. Qing-dynastian hallinnon vastareaktio oli hidas, mikä herätti epäilyksiä Shandongin kuvernöörin hiljaisesta hyväksymisestä tekoa kohtaan. Vasta noin vuotta myöhemmin joukko Qing-dynastian sotilaita otti yhteen samojen aseistettujen miesten kanssa Senluon temppelin taistelussa ja hävisi. Tätä taistelua on pidetty sinä tapahtumana, jonka myötä boksarit erottuivat selkeästi omaksi liikkeekseen ja uskonnolliseksi salaseuraksi⁸⁷. Salaseurojen historia on ymmärrettävästi melko vaikeasti tutkittavissa, ja suurin osa siitä, mitä boksareista tiedetään, koskee itse boksarikapinaa aikaisia tapahtumia. Boksarit joka tapauksessa harjoittivat paitsi kungfuta että erilaisia rituaaleja joihin kuului niin mystiikkaa, henkiparannusta kuin antautumista henkien haltuun. Boksarit uskoivat muun muassa näiden rituaalien tekevän heistä

---

⁸⁴ Thompson 2009, s. 7-8.

⁸⁵ Esherick 1987, s. 123-135.

⁸⁶ Esherick 1987, s. 143-144.

⁸⁷ Esherick 1987, s. 253.

immuuneja Länsimaalaisille tuliaseille⁸⁸. Tunnukseksi he ottivat pään ympäri kiedotut punaiset huivit, ja he kutsuivat itseään joko nimellä *Yihequan*, eli ”Oikeudenmukaisuuden ja harmonian nyrkki” tai vaihtoehtoisesti *Yihetuan*, eli ”Oikeudenmukaisuuden ja harmonian liitto”. Tästä nimityksestä ei ole yksimielisyyttä, etenkin siksi että sanojen *quan* ja *tuan* ääntämys on melkein sama, mutta Joseph Esherickin mukaan boksarit käyttivät aluksi nimeä *Yihequan* ja vaihtoivat nimeen *Yihetuan* etäännyttääkseen itseään kielletyn taistelulaji kungfun harjoittamisesta⁸⁹. Nimityksiin todennäköisesti vaikutti myös se, että monet kungfun koulukunnat käyttivät sanaa *quan* nimissään. Länsimaissa boksarit saivatkin nimensä juuri siitä että he harjoittivat kungfuta, jota Länsimaalaiset kutsuivat omana aikanaan ”kiinalaiseksi nyrkkeilyksi” englannin nyrkkeilyä tarkoittavan sanan *boxing* mukaan⁹⁰.

Boksarien luonne kungfuta harjoittavana uskonnollisena salaseurana tiesi kuitenkin heille ongelmia: sekä kungfu että uskonnolliset salaseurat olivat nimittäin kiellettyjä lailla. Kungfu oli kielletty sen vuoksi, että sen alkukodin ja hengellisen keskuksen shaolin-temppelin soturimunkkeja oli epäilty Qing-dynastiaa edeltäneen Ming-dynastian sympatisoijiksi. Mantšut olivat kieltäneet kungfun harjoittamisen päästyään valtaan ja shaolin-temppeli oli näivettynyt⁹¹. Tätä kautta kungfusta oli muotoutunut kiinalaisen vastarinnan elementti, jonka harjoittamista eri kapinalliset ryhmät jatkoivat salassa.

Kiinalla on myös pitkä historia koskien uskonnollisia salaseuroja vallitsevia dynastioita vastaan, ja saavuttivat kliimaksinsa Qing-dynastian aikana pahamaineisten triadien muodossa. Triadit tunnetaan tänä päivänä Hong Kongin vastineena Italian mafialle tai Japanin yakuzalle, mutta heidän alkuperänsä löytyy uskonnollisesta salaseurasta nimeltä *Tiandihui*, eli ”Taivaan ja maan seura”. Salaseuran tarkoituksena oli aluksi toimia turvaverkkona jäsenilleen etenkin Kiinan kovia kokeneilla alueilla. *Tiandihui* levisi nopeasti ja laajalti ympäri Kiinaa ja samalla pirstoutui joukoksi itsenäisesti toimivia jaostoja, triadeja, jotka korkeintaan jakoivat samat keskeiset ideat ja uskonnolliset rituaalit. Samalla alkuperäinen päämäärä turvaverkostosta vaihtui niinkin kunnianhimoiseksi kuin Qing-dynastian kaatamiseksi. Triadit rahoittivat toimintaansa muun muassa toimimalla Yhdistyneen Kuningaskunnan välikätenä oopiumkaupassa ja rakensivat vaikutusvaltansa paikallisesti merkittävien henkilöiden varaan. Nämä olivat henkilöitä, joille monet paikalliset asukkaat olivat usein uskollisempia kuin Qing-

---

⁸⁸ Thompson 2009, s. 7.

⁸⁹ Esherick 1987, s. 32.

⁹⁰ Thompson 2009, s. 223.

⁹¹ Shaolin Temple: Kungfu Monk Corps, <http://www.shaolin.org.cn/EN/index.aspx>, (haettu 10.6.2020).

dynastian valtaa edustaville virkamiehille ja sotilaille. Nämä paikallistasolla merkittävät triadien jäsenet olivatkin keskeisessä roolissa monissa Qing-dynastiaa 1700-luvun loppupuolelta eteenpäin koetelleissa kapinoissa. Varhaisin esimerkki tästä oli Qing-dynastialle kuuluneella Taiwanin saarella puhjennut kapina vuonna 1786. Sitä seurasi ainakin Taiping-kapina, mitä triadit tukivat järjestämällä samanaikaisen kapinan Guangdongin maakunnassa. Monet aikaisemmat kapinat Qing-dynastiaa vastaan olivat olleet spontaaneja ja alueellisia, mutta triadit onnistuivat järjestämään näitä kansannousuja aikaisempaa suuremmassa mittakaavassa. Kaiken tämän takia Qing-dynastia oli hyvin vihamielinen uskonnollisia salaseuroja kohtaan, muttei koskaan onnistunut kitkemään niitä^{92, 93}.

Alkujaan boksarit olivatkin vain yksi uskonnollinen salaseura lukuisten muiden joukossa. Yhteyksistä triadien ja boksarien välillä ei ole kuitenkaan varmoja todisteita. Jos boksarit olivat triadien yllyttämä kapina, nämä eri tahot olivat korkeintaan pintapuolisesti sidoksissa toisiinsa. Boksarit myös erosivat muista kapinoista vastustamalla ensisijaisesti ulkomaalaisia vaikutteita eivätkä niinkään hallitsevaa Qing-dynastiaa. Tämä osoittautui myöhemmin ratkaisevaksi tekijäksi boksarikapinan kehityksessä.

Senluon temppelin taistelun jälkeen boksareiden paljastuminen kungfuta harjoittavaksi salaseurana tarkoitti kuitenkin sitä että Qing-dynastia yritti kukistaa heidät aseellisesti. Tästä huolimatta heidän suosionsa ja määränsä vain kasvoi seuraavien kuukausien aikana kun he marssivat maaseudun halki kohti Beijingiä. Matkan varrella he katkoivat rautateitä ja lennätinyhteyksiä, polttivat kirkkoja ja tappoivat niin kristittyjä lähetyssaarnaajia kuin kristinuskoon kääntyneitä kiinalaisia. Kevääseen 1900 mennessä Kiinan hallinto oli jakautunut mielipiteessään siitä miten suhtautua boksareihin. Kiinan hallinto halusi modernisoitua ulkovaltojen mallin mukaan, mutta koki samalla modernisoitumisen tapahtuvan epäedullisten sopimusten kautta. Erityisesti ulkovaltojen etupiirit Kiinan rannikkoalueilla ja Venäjän oma etupiiri Pohjois-Kiinassa olivat sille kipupisteitä. Samaan aikaan Kiinassa toimineet ulkomaisten kansalaiset nauttivat etuoikeuksia ja olivat immuuneja Kiinan lakijärjestelmälle. Boksarit edustivat suurta joukkoa nuoria miehiä, jotka olivat valmiina taistelemaan ulkomaalaisia vastaan Kiinan itsemääräämisoikeuden vuoksi. Heidän avullaan Qing-dynastia voisi vihdoinkin karistaa ulkovaltojen kahleet, mutta se tarkoittaisi sotaa. Kiinan hallinnon puntaroidessa näitä vaihtoehtoja Beijingissä asuvat ulkovaltojen diplomaattiset edustajat

---

⁹² Ancient Origins of the Chinese Triads, <https://www.youtube.com/watch?v=FqM3hXdXSa4>, (haettu 9.6.2020).

⁹³ Wang, Peng (2017): *The Chinese Mafia: Organized Crime, Corruption, and Extra-Legal Protection*. Oxford: Oxford University Press.

pelkäsivät tilanteen karkaavan käsistä, ja saivat luvan kutsua pienen määrän sotilaita omaksi puolustukseksi⁹⁴.

Ratkaisevaa boksarikapinan kehitykselle oli 11. päivä kesäkuuta vuonna 1900 kun boksarit saapuivat Beijiin ja Qing-dynastialle uskollisen kenraalin johtaman gansu -urheen pataljoonan muslimisotilaat tappoivat Japanin lähetystön työntekijän⁹⁵. Seuraavien päivien tapahtumista ei ole tarkkaa yksimielisyyttä, mutta vain kuusi vuotta boksarikapinan päättymisen jälkeen kirjoittaneen Bertram Simpsonin mukaan saksalainen diplomaatti Clemens von Ketteler vangitsi ja määräsi boksariksi epäillyn kiinalaisen pojan teloitettavaksi jo samana päivänä⁹⁶. Hurjistuneet boksarit suuntasivat vihansa pääkaupungin kristittyjä vastaan, mihin vastalauseena britannialaiset, saksalaiset ja yhdysvaltalaiset sotilaat ottivat yhteen boksarien ja heitä tukeneiden Qing-dynastian sotilaiden kanssa. Lopputuloksena boksarit onnistuivat piirittämään niin ulkovaltojen lähetystöjen edustajille ja sotilaille varatun kaupunginosan ja erillisen roomalaiskatolisen Beitangin katedraalin. Tämän ohella ulkomaisten edustajia ja kiinalaisia kristittyjä jäi saarroksiin muissakin Pohjois-Kiinan kaupungeissa kuten Tianjinissa.

Qing-dynastian keisarillinen hovin piti päättää miten suhtautua boksareihin, ja nopeasti. Hovin konservatiiviset osapuolet voittivat pian kädenväännön kahden ratkaisevan tapahtuman jälkeen. Ensin ulkovaltojen laivastot hyökkäsivät ja valloittivat 17. päivä kesäkuuta Tianjinin kaupungin lähellä olevat Dagun linnoitukset⁹⁷. Seuraavana päivänä boksarit voittivat saman gansu -urhea pataljoonan avulla englantilaisen Edward Seymourin ulkovaltojen sotilaat, jotka olivat lähteneet 10. päivä kesäkuuta kohti Beijiin pelastamaan pääkaupunkiin ansaan jääneet ulkovaltojen edustajat⁹⁸. Näiden tapahtumien myötä Qing-dynastian todellista valtaa käsissään pitävä leskikeisarinna Cixi⁹⁹ julisti Kiinan hallinnon tuen boksareille kesäkuun 19. päivä. Tässä vaiheessa tapahtumia Cixin päätös osoittaa avointa tukea boksareille teki sodanjulistuksesta ulkovalloille vain virallisen, sillä sotatoimet Kiinan ja ulkovaltojen välillä olivat jo alkaneet. Qing-dynastian keisarillinen hovi päätti olla myötämielinen boksareille suunnatakseen boksarien vihan pois heistä itsestään: boksarit olivat nimittäin suosittuja tavallisen kansan

---

⁹⁴ Thompson 2009, s. 42.

⁹⁵ Preston 2000, s. 70.

⁹⁶ Simpson 1907, s. 50-51.

⁹⁷ Thompson 2009, s. 73-74.

⁹⁸ Cohen 1997, s. 49.

⁹⁹ Kiinan keisari Guangxu oli Cixin siskonpoika ja myötämielinen Kiinan modernisoimiselle, mutta oli tämän vuoksi joutunut pysyvään kotiarestiin kun Cixi anasti häneltä vallan vuonna 1898. Guangxu pitikin vain nimellistä valtaa aina kuolemaansa saakka 14. marraskuuta vuonna 1908: Cixi kuoli vain päivää myöhemmin.

keskuudessa, ja boksarien tukahduttaminen olisi tehnyt keisarillisesta hovista vain vieläkin epäsuositumman¹⁰⁰. Boksarit hyväksyivätkin Qing-dynastian keisarillisen hovin päätöksen. Jos boksareilla oli tätä ennen ollut sidoksia triadeihin, he olivat nyt karistaneet nämä suhteet, sillä boksarit olivat valmiita liittoutumaan Qing-dynastian kanssa ulkovaltoja vastaan. Mantšut olivat vieraita hallitsijoita, mutta ainakin he olivat omaksuneet kiinalaisten tavat ja olivat tässä mielessä pienempi paha kahdesta verrattuna ulkovaltoihin.

Sodanjulistuksen yhteydessä Cixi kuitenkin tarjosi ulkovaltojen edustajille mahdollisuutta lähteä Beijingistä turvallisesti ensimmäisen 24 tunnin aikana ja takasi heille suojeluksensa. Ulkovaltojen edustajat epäilivät Cixin tarjousta, mutta Saksan diplomaatti von Ketteler halusi kuitenkin itsepäisesti tavata Cixin keskustellakseen asiasta. Matkalla Kiellettyyn kaupunkiin joukko mantšusotilaita tappoikin von Kettelerin kostoksi hänen tapattaman pojan kuolemasta¹⁰¹. Kuultuaan tapahtuneesta muut ulkovaltojen edustajat kieltäytyivät lähtemästä pääkaupungista ja linnoittautuivat yhä tiukemmin. Boksarit ja Qing-dynastian sotilaat aloittivat niin ulkovaltojen edustajien kaupunginosan kuin Beitangin katedraalin piirityksen toden teolla 20. päivä kesäkuuta. Suurin osa piiritetystä ihmisistä, etenkin Beitangin katedraalissa, oli kiinalaisia kristittyjä jotka olivat paenneet boksareita¹⁰². Kuitenkin osa Qing-dynastian kenraaleista, etenkin etniset mantšut ja heidän lippusotilaansa, kokivat piirityksen ja sen jatkeena koko sodan ulkovaltoja vastaan turhaksi. He pyrkivätkin mahdollisuuksien mukaan välttämään yhteenottoja ulkovaltojen kanssa ja pidättivät raskasta, modernia tykistöä ampumasta ulkovaltojen linnoituksia vastaan. Näiden tekojen seurauksena piiritystoimet venyivät kun Qing-dynastian sotilaat ottivat yhteen niin toisistaan kuin myös boksareista¹⁰³.

Heikon keskusvallan vuoksi myös monet paikalliset virkamiehet, etenkin rannikkoseutuja hallinneet vaikutusvaltaiset ja etniset han-kiinalaiset, kieltäytyivät liittymästä sotaan ulkovaltoja vastaan. Sen sijaan osa heistä ja heidän urheat pataljoonansa liittyivätkin ulkovaltojen puolelle taistelussa boksareita vastaan. Nämä virkamiehet, kuten Li Hongzhang ja ennen boksarikapinan alkua Shandongin kuvernööriksi nimetty Yuan Shikai, toivoivat että ulkomaat eivät leimaisi heitä vihollisiksi ja siten säästäisivät heidän omat rannikkoalueensa miehitykseltä ja taloudellisilta vahingoilta¹⁰⁴. Käänteentekevää boksarikapinan kannalta olikin

---

¹⁰⁰ Esherick 1987, s. 289-290.

¹⁰¹ Edgerton, Robert B. (1997): *Warriors of the Rising Sun: A history of the Japanese Military*. New York: W. W. Norton & Company. s. 82.

¹⁰² Thompson 2009, s. 84-85.

¹⁰³ Cohen 1997, s. 54.

¹⁰⁴ Hsü 2000, s. 393-398.

lennätinverkostoa hallinneen Li Hongzhangin päätös liioitella Beijingin piirityksen tapahtumia ja väkivaltaisuuksia ulkovalloille. Kun muu yhteys Beijingin ja rannikon välillä katkesi, tämä valhe oli ratkaiseva tekijä siinä, että ulkovallat puuttuivat boksarikapinaan jo ennen Cixin sodanjulistusta niin nopeasti. Samalla Li Hongzhang oli keskeinen pelaaja boksarikapinan päätyttyä käydyissä rauhanneuvotteluissa, sillä hän nautti niin ulkovaltojen kuin Qing-dynastian keisarillisen hovin luottamusta¹⁰⁵.

Länsimaat ja Japani vastasivatkin Kiinan tilanteisiin kokoamalla liittouman, jonka joukot koostuivat kahdeksasta valtiosta: Italia, Itävalta-Unkari, Japani, Ranska, Saksa, Venäjä, Yhdistynyt Kuningaskunta ja Yhdysvallat. Maantieteellisten etäisyyksien vuoksi suurimman osan liittouman vahvuudesta muodostivat Japani, Venäjä ja Yhdistynyt Kuningaskunta, joista jälkimmäisen sotilaista iso osa saapui suoraan Intiasta¹⁰⁶. Tämä uusi armeija oli huomattavasti suurempi ja paremmin varustautunut kuin Seymourin aikaisempi yritys. Japanilainen upseeri Yamaguchi oli korkea-arvoisin upseeri liittoutuneiden joukossa, mutta liittouman armeijan johtoon valittiinkin häntä alempiarvoisempi englantilainen Alfred Gaselee. Liittouma ei ollut muutenkaan kovin yhtenäinen: sen eri kansallisuuksia edustaneet armeijat kilpailivat urhollisuudesta taistelussa ja siitä, kuka ehti ensimmäisenä Bejingiin. Tämä ajoi etenkin japanilaiset sotilaat riskeeraamaan henkensä ja jopa suorittamaan itsemurhaiskuja¹⁰⁷. Liittouman virallinen tarkoitus oli pelastaa ulkovaltojen edustajat Beijingistä ja kukistaa boksarit, mutta sen sotilaat suorittivat laajamittaisia rikoksia: muun muassa britannialaisten sanottiin olevan erityisen kiinnostuneita ryöväämisestä, kun taas Venäjän kasakat tappoivat kiinalaisia ilman kysymyksiä. Vastavuoroisesti kiinalaiset kostivat näitä tekoja silpomalla vangittuja liittouman sotilaita pelotteeksi¹⁰⁸. Siinä missä kaikkien muiden ulkovaltojen sotilaat syyllistyivät kiinalaisten siviilien raiskaamiseen, japanilaiset sotilaat pidättäytyivät tästä siitä syystä, että Japanin sodanjohto oli tuonut Kiinaan prostituoituja muualta¹⁰⁹.

Liittoutuneet marssivat ensin Tianjiniin, ottivat yhteen Qing-dynastian puolella sotivien urheiden pataljoonien ja boksarien kanssa, ja vapauttivat siellä olevat ulkovaltojen edustajat. Heidän matkansa jatkui Bejingiin, missä ulkovaltojen edustajat ja kiinalaiset kristityt pitivät puoliansa yhteensä 55 päivää kunnes liittouman sotilaat saapuivat pääkaupunkiin 14. päivä

---

¹⁰⁵ Yongming, Zhou (2005): *Historicizing Online Politics: Telegraphy, the Internet, and Political Participation in China*. Stanford: Stanford University Press.

¹⁰⁶ Bickers 1999.

¹⁰⁷ Edgerton 1997, s. 80.

¹⁰⁸ Edgerton 1997, s. 80-89.

¹⁰⁹ Preston 2000, s. 284-285.

elokuuta. Seuraavana päivänä Cixi ja keisarillinen hovi pakenivat länteen Xi'anin kaupunkiin syvälle sisämaahan¹¹⁰. Beijingin tapahtumista ja liittouman sotilaiden marssista pääkaupunkiin muotoutui boksarikapinaa käsittelevien uutisten kulmakivi ulkomaalaisissa medioissa. Tapahtumat haluttiin mieltää niin sankarilliseksi puolustustaisteluksi kuin suureksi seikkailuksi, ja myös Suomessa näistä tapahtumista kirjoitettiin innokkaasti.

Japanilaiset tuottivat boksarikapinasta suuren määrän sotapropagandaa, joiden aiheena oli usein japanilaisten sotilaiden urheus. Tähän teoskokoelmaan mahtui myös muutamia erillisiä teoksia jotka korostivat Länsimaiden ja Japanin yhteisiä ponnistuksia boksareita vastaan, kuten tässä taitelija Nakajima Ishimatsun näkemyksessä vuoden 1900 heinäkuulta. Teoksessa kiikareita kantava kenraalimajuri Fukushima ja kuusi muuta upseeria seuraavat kukkulalta liittouman hyökkäystä Tianjinin kaupunkiin.

Pääkaupungin menetyksen myötä sotatoimet laantuivat suurilta osin Kiinassa, mutta jatkuivat hajanaisena liikehdintänä vielä hieman yli vuoden ajan kun ulkovaltojen edustajat ja Kiinan hallinto yrittivät sopia yhteisistä rauhanehdoista. Tänä aikana saksalaisesta kreivi Alfred von Walderseesta nimitettiin liittouman ylipäällikkö, mutta hän saapui Beijingiin vasta lokakuun puolivälissä. Von Waldersee oli turhaantunut siitä, että ei saanut ottaa osaa kaavailemaansa

¹¹⁰ Preston 2000, s. 253-261.

kunniakkaaseen sotaan. Kenties tästä turhaantuneena hän komensi liittouman sotilaita suorittamaan yhteensä 75 sotaretkeä ympäröivälle maaseudulle, jotka usein päättyivät vain ryöstelyksi ja boksareiksi epäiltyjen siviilien tappamiseksi¹¹¹.

Vastavuoroisesti Qing-dynastiaa vastaan kapinoivien han-kiinalaisten virkamiesten, kuten Li Hongzhangin ja Yuan Shikain urheat pataljoonat ehtivät taisteluihin mukaan kunnolla vasta vuoden 1900 kesän jälkeen. He keskittyivät murskaamaan boksareita ja heidän sympatisoijiaan Beijingin eteläpuolella ja omilla alueillansa¹¹². Venäjä käytti puolestaan boksarikapinaa tekosyynä lähettää valtava määrä sotilaita, moninkertainen koko liittouman armeijaan verrattuna, miehittämään Mantšuriaa. Venäjä pelkäsi Japanin kasvavaa mahtia alueella, ja siksi pyrki laajentumaan ja vahvistumaan Kiinan kustannuksella. Venäjä olikin jo ennen boksarikapinaa hankkinut oman etupiirialueensa Pohjois-Kiinasta sen luonnonvarojen hankkimiseksi, ja muun muassa korvannut Kiinan lakeja ja koululaitoksia omillaan ilman Qing-dynastian hyväksyntää¹¹³. Nämä jännitteet johtivat myöhemmin vuonna 1904 sotaan Venäjän ja Japanin välillä pääosin samaisen Mantšurian maaperällä.

Uutiset Kiinan tapahtumista saivat etenkin yhdysvaltalaiset tuntemaan sympatiaa kiinalaisia kohtaan. 6. päivä syyskuuta vuonna 1899, ennen boksarikapinan alkamista, Yhdysvaltojen ulkoministeri John Hay pyysi Länsimaita ja Japania säilyttämään ”avoimen oven” -politiikan Kiinaa kohtaan. Tämä tarkoitti siis sitä, että kaikilla ulkovalloilla olisi samanlaiset mahdollisuudet käydä kauppaa Kiinan kanssa ja että kiinalaiset saisivat kaupasta tullimaksut¹¹⁴. Hay halusi turvata niin kaupan jatkumisen kuin ulkomaalaiset investoinnit Kiinassa, mutta myös säilyttää Qing-dynastian keskushallinnon ja estää Kiinan leikkauttamisen laajempiin aluepiireihin tai pahemmassa tapauksessa kilpaileviin siirtokuntiin. Hayn lausuma osoittautui hyvin suosituksi kotona Yhdysvalloissa, muttei juuri toteutunut, ei edes Yhdysvaltojen osalta. Kauppa ja siihen liittyvät myönnytykset kuten kaivosoikeudet etupiirialueilla jatkoivat ulkomaalaisten suosimista¹¹⁵.

---

¹¹¹ Mombauer, Annika (2003): *The Kaiser : new research on Wilhelm II's role in imperial Germany*. Cambridge: Cambridge University Press. s. 91-118.

¹¹² Edgerton 1997, s. 94.

¹¹³ Shan, Patrick Fuliang (2003): *The Development of the North Manchuria Frontier, 1900-1931*. Hamilton, Ontario: McMaster University.

¹¹⁴ Office of the Historian, US Department of State: Secretary of State John Hay and the Open Door in China, 1899-1900, <https://history.state.gov/milestones/1899-1913/hay-and-china>, (haettu 21.6.2020).

¹¹⁵ Findlay & O'Rourke 2009, Kappale 7.

Yhdysvaltalaisen Udo Kepplerin pilapiirroksessa Kiinan kukistaneet Länsimaat ja Japani taistelevat toisiaan vastaan siitä, kuka saa ensimmäisenä iskeä hampaansa Kiinan ruuhon. Pilapiirros julkaistiin alkukesästä 1900 yhdysvaltalaisessa Puck Magazinessa, aikakauslehdessä joka tuli tunnetuksi pilan tekemisestä oman aikansa poliittisista tapahtumista. Teksti kuvan yhteydessä luki: "Todelliset vaikeudet tulevat vasta 'myöhemmin'". Vaikka pilapiirros enteili väärin tulevaa sotaa Venäjän ja Yhdistyneen Kuningaskunnan välillä Kiinan hallinnasta, se onnistui ennustamaan toisen sodan: vain kaksi ja puoli vuotta boksarikapinan päättymisen jälkeen Venäjä ja Japani kävivät sodan Pohjois-Kiinan hallinnasta. Ja aivan kuten boksarikapina osoitti Kiinalle sen jälkeenjääneisyyden, Venäjän-Japanin sota osoitti Venäjälle sen oman jälkeenjääneisyyden.

Syyskuun alussa vuonna 1901 ulkovaltojen edustajat ja Kiinan hallinto onnistuivat pitkään jatkuneiden rauhanneuvottelujen jälkeen löytämään sovun, joskin Kiinan kannalta epäedullisen sellaisen. Ulkovallat ymmärsivät että paras tapa pitää Kiina alistettuna oli tukea heikkoa Qing-dynastiaa ja antaa Cixin pysyä vallassa Hayn esittämän avoimen oven -politiikan mukaan¹¹⁶. Tätä vastaan Kiina määrättiin maksamaan suuret korvaukset hopeassa, boksareita tukeneet Qing-dynastian virkamiehet teloitettiin, ulkovaltoja vastustaneet seurakunnat kiellettiin ja Beijiin asetettiin pysyvä varuskunta ulkomaalaisia sotilaita. Seuraavina vuosina Qing-dynastia käynnisti joukon poliittisia reformeja joiden tarkoituksena oli yrittää modernisoida Kiina

¹¹⁶ Preston 2000, s. 312.

Japanin esimerkkiä noudattaen ja selvitä ulkovaltojen asettamista vaatimuksista. Keskeisiä uudistuksia olivat muun muassa parlamentin ja perustuslain perustaminen¹¹⁷, armeijan laajamittaisempi modernisointi urheiden pataljoonien esimerkin pohjalta¹¹⁸ ja koululaitoksen modernisointi Länsimaalaisen mallin mukaiseksi¹¹⁹. Siitä, kuinka vaikutusvaltaisia nämä uudistukset olivat, on paljon erimielisyyksiä. Esimerkiksi sinologi Immanuel Hsü totesi uudistusten olevan ”vain meluisa demonstraatio ilman suurempaa sisältöä tai lupaus onnistumisesta”¹²⁰. Sen sijaan esimerkiksi Diana Preston on sitä mieltä, että nämä uudistukset loivat pohjan modernille Kiinan kommunistiselle kansantasavallalle¹²¹. Uudistukset tulivat joka tapauksessa liian myöhään. Kymmenen vuotta boksarikapinan päättymisen jälkeen taivaan mandaatti menetettiin lopullisesti, kun kaksituhatuotinen keisarivalta kaatui Xinhai-vallankumouksessa ja sen korvasi lyhytikäiseksi jäänyt tasavalta. Sadan vuoden nöyryytys ei vielä ollutkaan ohi, ja tulisi jatkumaan aina toisen maailmansodan loppumiseen asti¹²².

4 Suomalainen media boksarikapinasta

Tarvittavan teoreettisen ja historiallisen kontekstin rakentamisen jälkeen on aika siirtyä tarkastelemaan itse sitä, miten suomalainen media kirjoitti boksarikapinasta omana aikanaan. Niemisen tutkielman pohjalta 1900-luvun vaihteen aikainen suomalainen media voidaan jakaa siis neljään kategoriaan: svekomaaninen, vanhasuomalainen, nuorsuomalainen ja pienoinen vastajulkisuus. Kaunokirjallisuuden kirjoittamisesta oppimaani soveltaen uskon, että tekstin suurin meriitti ja lukijan paras ystävä on sen kirjoitusasun helppolukuisuus. Käsittelen siksi kutakin julkisuuden kategoriaa kerrallaan, yhtä sanomalehteä kerrallaan. Näin kunkin sanomalehden linjan ymmärtäminen ja sen uutisten esittämiä ajatuksia on helpompaa seurata kuin jos niitä kaikkia pallottelisi ilmassa samaan aikaan. Lisäksi tapa käsitellä esimerkiksi kaikkia vanhasuomalaisia sanomalehtiä peräjäälkeen auttaa ymmärtämään niiden jakamaa aatteellista linjaa sen sijaan, että kaikkien neljän eri julkisuuden edustamat linjat menisivät sokin sokin keskenään. Jos boksarikapinan uutisointia ajattelisi veistoksena, niin tällä käsittelytavalla pyrin antamaan erilaisia ja selkeästi erottuvia perspektiivejä veistoksesta mitkä

---

¹¹⁷ Hou, Yijie (1993): *The Trend of China's Political Reform in the Early 20th Century: The History of the Constitutional Movement in the Late Qing Dynasty*. Beijing: People's Publishing Press.

¹¹⁸ Christine Moll-Murata & Ulrich Theobald (2013): *“Military Employment in Qing Dynasty China”. Fighting for a Living*. Amsterdam: Amsterdam University Press.

¹¹⁹ Hsü 2000, s. 412.

¹²⁰ Hsü 2000, s. 412.

¹²¹ Preston 2000, s. 364.

¹²² Kaufman 2010.

lopun yhteenvedossa luovat kattavan yleiskatsauksen kokonaisuuteen. Aloitan julkisuuden käsittelyn vanhimmasta mediasuuntauksesta, svekomaanisesta, ja etenen vanhasuomalaisen ja nuorsuomalaisen julkisuuden kautta lopuksi pienoiseen vastajulkaisuuteen.

Kaikki sanomalehdet etsin Kansalliskirjaston digitaalisista arkistoista. Kieliksi valikoin suomen ja ruotsin. Ajankohtia koskevan rajauksen säädin päivämäärien 1.9.1899 ja 31.12.1901 välille. Boksarikapinan varsinaista kestoja hieman laajempi rajausta laajentaa mahdollisten käsiteltävien uutisten määrää. Julkaisupaikkoja ja julkaisijoita koskevat kohdat jätin aluksi auki kun haravoin eri uutisten joukosta ne sanomalehdet, joita käsitteisin tarkemmin tässä tutkimuksessa. Hakutuloksia varten etsin sanomalehtien ohella myös aikakauslehtiä, sillä etenkin ruotsinkieliset kristilliset aikakauslehdet kirjoittivat Kiinasta.

Hakusanat *Kiina* ja *Kina* aikaväliltä 1.9.1899 - 31.12.1901 tuottivat yksinään lähemmäs 22 500 hakutulosta. Jotta boksarikapinaa koskevien uutisten löytäminen ja käsittely olisi järkevää, käytin tässä tutkimuksessani lähtökohtaisesti sellaisia uutisia, joita löysin hakusanojen *boksarit*, *boxare*, *boksarikapina*, *boxareupproret*, *boksariliike*, *boxarerörelse* ja *boxarekriget* pohjalta. Näiden löytämieni uutisten tukena käytin vain tarvittaessa, etenkin pienempien sanomalehtien kohdalla, sellaisia uutisia joita löysin hakusanoja *Kiina* ja *Kina* pohjalta.

Huomionarvoista on se, että hakusana *boksarit* antoi huomattavasti enemmän hakutuloksia kuin *boksari*, joten käytin sitä. Lisäksi *boxarekriget* antoi 2 hakutulosta, ja *boxarekriget* 4, joten yhdistin nämä hakutulokset hakusanan *boxarekriget* alle. Lopuksi pelkkä hakusana *boxare* antoi selkeästi eniten hakutuloksia, 1926 kappaletta, mutta osa näistä uutisista käsitteli joko laatikoita tai eurooppalaisia nyrkkeilyotteluja (suoraan sanottuna minut yllätti se, miten aktiivisesti ruotsinkielinen media uutisoi nyrkkeilyotteluista). Tästä syystä käytin hakusanoja *boxare* ja *Kina* yhdessä suodattaakseni laatikoihin ja nyrkkeilyotteluihin viittaavat hakutulokset pois lopullisista hakutuloksista, joita sain yhteensä 1221. Näistä hakutuloksista kävin tarkemmin vain vuoden 1899 hakutulokset läpi (yhteensä 18 hakutulosta) ja suodatin ne pois koska yksikään näistä uutisista ei viitanut boksarikapinaan. Vuosilta 1900 ja 1901 näytti nopean silmäilyn pohjalta siltä että hakusanat *boxare* ja *Kina* tuottivat yhdessä melkein aina boksarikapinaan viittaavia uutisia. Ne uutiset, jotka eivät viittaneet näillä hakusanoilla boksarikapinaan näyttivät jäävän alle yhteen prosenttiin ($n > 1 \%$). Siksi kirjasin hakusanojen *boxare* ja *Kina* yhdistelmän lopulliseksi luvuksi 1203 hakutulosta, mikä on siis suoraan hakukoneen antama tulos vuosilta 1900 ja 1901.

Huomasin myös, että hakutulokset jättivät joitakin uutisia löytämättä esimerkiksi sijamuotojen taivutuksen vuoksi. Joka tapauksessa näiden hakutulosten pikkutarkalla määrällä ei ole mielestäni väliä, vaan vain sillä, että tulosten pohjalta pystyy näkemään sanojen *boksarit*, *boxare*, *boksarikapina*, *boxareupproret*, *boksariliike*, *boxarerörelse*, *boksarisota* ja *boxarekriget* käytön määrän, suosion ja yleistymisen suomalaisessa mediassa 1900-luvun vaihteessa. Pelkästään näitä 8 hakusanaa käyttämällä löysinkin yhteensä 2065 uutista, ja ne antoivat enemmän kuin tarpeeksi käsiteltäviä uutisia yhden pro gradu -tutkimuksen kirjoittamista varten sekä kertomaan kunkin hakusanan muutoksen vuodesta toiseen. Hakutulokset näkyvät alla olevista taulukosta. Ensimmäinen taulukko ilmaisee pelkästään hakusanojen antaman numeerisen määrän, toinen saman jakauman ilmaistuna lähimpään kokonaislukuun pyöristettyinä prosentteina.

Taulukko 1. Boksarikapinaa koskevien uutisten määrä (n=2065) suomalaisessa mediassa boksareihin viittaavien hakusanojen pohjalta ajalta 1.9.1899 - 31.12.1901

Hakusana	1899	1900	1901	Yhteensä
boksarit	0	500	72	572
boxare + Kina	0	1036	167	1203
boksarikapina	0	1	8	9
boxareupproret	0	71	17	88
boksariliike	0	35	11	46
boxarerörelse	0	101	40	141
boksarisota	0	0	0	0
boxarekriget	0	1	5	6
Yhteismäärä				2065

Taulukko 2 Boksarikapinaa koskevien uutisten määrä (n=2065) suomalaisessa mediassa boksareihin viittaavien hakusanojen pohjalta ajalta 1.9.1899 - 31.12.1901 ilmaistuna lähimpään kokonaislukuun pyöristetyissä prosenteissa

Hakusana	1899	1900	1901
boksarit	0 %	29 %	22 %
boxare + Kina	0 %	59 %	52 %
boksarikapina	0 %	0 %	3 %
boxareupproret	0 %	4 %	5 %
boksariliike	0 %	2 %	3 %
boxarerörelse	0 %	6 %	13 %
boksarisota	0 %	0 %	0 %
boxarekriget	0 %	0 %	2 %
Yhteismäärä (%)	0 %	100 %	100 %

Mielenkiintoisin huomio taulukoista on se, että boksari sanana sen kaikissa muodoissaan sekä suomeksi että ruotsiksi ilmeni vasta vuonna 1900. Boksarikapinaan johtaneista levottomuuksista kyllä uutisoitiin vuoden 1899 ajalta, mutta yksikään ei käyttänyt sanaa boksari sen missään muodossa. Toinen huomio on se, että ruotsinkieliset sanomalehdet viittasivat boksareihin boksareina huomattavasti enemmän kuin suomenkieliset sanomalehdet. Boksareihin viittaavien termien käyttö myös vähentyi vuodesta 1900 vuoteen 1901 verrattuna: poikkeukset ovat *boksarikapina* ja *boxarekriget* jotka kasvoivat hieman. *Boksarisota* ei tuottanut yhtään hakutulosta.

Selvitin myös miten nämä hakusanat jäivät elämään myöhemmän suomalaisen median keskuudessa. Ilmeisesti digitaaliset arkistot kattoivat tutkimukseni kirjoitushetkellä vain vuoteen 1929 asti, joten käytän sitä vertailupisteenä. Ensinnäkin sanat *boksarit* ja *boxare*

säilyivät melko hyvin käytössä. Molemmat sanat kokevat pientä nousua vuoden 1925 jälkeen, kenties johtuen Kiinan alkavasta sisällissodasta joka päättyi vasta vuonna 1949 kommunistisen kansantasavallan voittoon. Mielenkiintoisesti *boksarikapina* säilyy melko tasaisesti käytössä ja kokee jyrkän nousun vuoden 1925 jälkeen, kun taas *boxareupproret* katoaa melkein täysin käytöstä vuoden 1913 jälkeen. *Boksariliike*, *boxarerörelse* ja *boxarekriget* puolestaan katoavat kaikki vuoden 1912 jälkeen: *boksariliike* esiintyy poikkeuksena vain yhden kerran tämän jälkeen vuonna 1927. *Boksarisota* taas ei näyttäydy kertaakaan. Tästä kehityksestä voi nähdä sen tuloksen, että sanat *boksarit*, *boxare* ja *boksarikapina* vakiintuivat suomalaisen historiankirjoituksen käyttöön. Nämä havainnot vastaavat Joseph Esherickin huomiota siitä, että boksareihin viitattiin omana aikanaan lähinnä boksareina¹²³. Monissa uutisissa boksarikapinan tapahtumiin viitattiinkin muilla termeillä, kuten sotana, mellakkana, levottomuuksina, melskeinä, metelinä, rettelöinä, kriisinä, tilanteeksi tai kehitykseksi. Näitä otsikoita käytettiin melko vapaasti, ja niillä viitattiin enemmänkin Kiinan tilanteen viimeaikaisimpaan kehitykseen.

Boksareihin viittaavien hakutulosten alustavan silmäilyn pohjalta valitsin 5 sanomalehteä edustamaan niin svekomaanista, vanhasuomalaista kuin nuorsuomalaistakin sanomalehdistöä. Kutakin mediasuuntausta edustavat sanomalehdet käyn läpi aakkosjärjestyksessä. Sen jälkeen käyn vielä aakkosjärjestyksessä läpi kaksi sanomalehteä, jotka edustivat pientä vastajulkisuutta virkasäätyläistön mediahegemonialle. Ne ovat kenraalikuvernööri Nikolai Bobrikovin lemmikkiprojekti *Finljudskaja gazeta* sekä työväenluokan oma *Työmies*. Käsittelen siis yhteensä tässä tutkimuksessa 17 sanomalehteä. Valikoin sanomalehdet alustavan silmäilyn pohjalta lähinnä siten, että ne edustaisivat koko Suomea maantieteellisesti mahdollisimman laajasti. Osa sanomalehdistä oli luonteeltaan isoja ja kosmopoliittisia, osa pieniä ja paikallisia. Valikoin myös sellaisia sanomalehtiä joita määritteli jokin erityinen piirre, kuten radikaalina pidetyn *Uleåborgsbladetin* joka lakkautettiin vuoden 1900 heinäkuussa. Koska minua kiinnostaa ensisijaisesti se, miten kukin sanomalehti kirjoitti ja suhtautui Kiinaan, kiinalaisiin ja boksareihin, keskityn tutkimuksessani haastatteluihin, mielipidekirjoituksiin ja sanomalehtien toimitusten omaa ääntä korostaviin uutisiin.

Boksareita koskeva uutisointi tapahtui pitkälti sanomalehdestä riippumatta seuraavan kaavan mukaisesti. Ensimmäiset varsinaiset uutiset boksareista ilmestyivät vuoden 1900 loppukeväästä. Boksarikapinasta uutisoitiin selvästi aktiivisimmin vuoden 1900 kesän aikana.

---

¹²³ Esherick 1987.

Joskus nämä uutiset myös sivusivat kiinalaista yhteiskuntaa tai pyrkivät tekemään selkoa boksarikapinaan johtaneista tapahtumista aina vuodesta 1898 alkuvuoteen 1900 asti. Vuoden 1900 syksyn uutiset keskittyivät käymään läpi rauhanneuvotteluja liittouman valtioiden ja Kiinan välillä. Vuonna 1901 Kiinan tapahtumista uutisoitiin vielä, mutta suurin osa näistä uutisista oli vain yleisluontoisia ja lyhyitä sähköitä, joissa kuitattiin Kiinan viimeisimpiä tapahtumia. Mukaan mahtui kuitenkin myös varsinaisempia uutisia, etenkin koskien alkusyksystä käytyjä rauhanneuvotteluja. Suurin osa hakusanojen antamista uutisista rajoittui vuoden 1900 kesälle, joten tutkimukseni pääpaino on ymmärrettävästi näissä uutisissa.

Vielä lopuksi huomautan, että lennätin oli vakiintunut vankasti käyttöön 1900-luvun vaihteeseen tultaessa. Monet suomalaiset sanomalehdet saivatkin sitä kautta uutisia ja tietoa maailman viimeaikaisimmista tapahtumista. Jos viktoriaaninen internet petti, sanomalehtien toimitukset saattoivat aina luottaa kirjeenvaihtajien kirjoituksiin tai tilasivat itse ulkomaalaisia sanomalehtiä.

4.1 Svekomaaninen sanomalehdistö

Hakutulosten pohjalta valitsin lähempää tarkastelua varten sanomalehdet *Hufvudstadsbladet*, *Uleåborgsbladet*, *Wiborgsbladet*, *Åbo Underrättelser* ja *Åland*. Kaikkia näitä svekomaanisia sanomalehtiä yhdistää se, että niitä julkaistiin Suomen rannikkoseutujen isoissa kaupungeissa: Helsinki, Oulu, Viipuri, Turku ja Maarianhamina. Itse asiassa kaikkia silmäilemiäni svekomaanisia sanomalehtiä julkaistiin vain rannikon isoissa asutuskeskuksissa: ainoa poikkeus oli Tampereella julkaistu *Tammerfors Nyheter*. Linjaltaan svekomaaniset sanomalehdet olivat vaihtelevia: osa oli maltillisia Venäjän valtaa kohtaan, osa puolsi jyrkästi perustuslaillisuutta, mutta kaikkia yhdisti rakkaus ruotsin kieltä kohtaan. Boksarikapinasta uutisoidessaan svekomaaniset sanomalehdet painottivat niin järjestyksen ja rauhan palauttamista Kiinan kuin kiinalaisten vakuuttamista Länsimaalaisuuden paremmuudesta. Erikoisesti *Åland* erosi näistä ja kaikista muista käsittelemistäni sanomalehdistä asettumalla lopulta kiinalaisten puolelle ja kääntämällä kritiikin kotia kohti.

4.1.1 Hufvudstadsbladet

Helsingissä ilmestynyt Hufvudstadsbladet ilmestyy yhä. Se oli niin omana aikanaan kuin tänä päivänäkin Suomen suurin ruotsinkielinen sanomalehti. Sanomalehden asema kirjaimellisesti pääkaupungin sanomalehtenä tarkoitti suurta levikkiä, josta muut svekomaaniset sanomalehdet eivät voineet kuin uneksia. Siinä missä monet muut sanomalehdet ovat lyhykäisiä, 4 sivua

käsittäviä kerran taitettuja papereita, Hufvudstadsbladetin numerojen koot vaihtelevat 4:stä sivusta jopa massiiviseen 12:sta sivuun. Pelkästään suurempi sivumäärä kertoo siitä, että Hufvudstadsbladetilla oli resurssit, miesvoima ja lukijakunta painaa suurempia sanomalehtiä kuin sen monilla kilpailijoilla. Siinä missä pienempien sanomalehtien piti tarkasti miettiä, mille omistaisivat muutamat sivunsa, Hufvudstadsbladetilla on tilaa tuhlattavana ja kirjoittikin aktiivisesti maailman tapahtumista. Hufvudstadsbladetin koko on toisaalta kaksiteräinen miekka: sanomalehti oli yksi boksarikapinan tapahtumista laajimmin kirjoittaneista sanomalehdistä, mutta Kiinan tapahtumat olivat vain yksi uutisoinnin aihe muiden joukossa. Sen vuoksi boksarikapina ei saanut paljoa erityishuomiota kuten monissa pienemmissä sanomalehdissä. Hufvudstadsbladetissa löytyy kyllä haastatteluita ja sanomalehden toimituksen omia kannanottoja, mutta ne ovat usein melko laimeita verrattuna moniin muihin sanomalehtiin. Hufvudstadsbladetin Kiinaa koskevat uutiset ovatkin pitkälti suoraviivaista tapahtumien selittämistä.

Hufvudstadsbladet oli samalla kenties kaikista tutkimuksessani käsittelemistä sanomalehdistä parhaiten verkostoitunut. Sanomalehti siteeraa uutistensa yhteydessä ympäri maailmaa saapuneita sähköitä ja kirjeenvaihtajien viestejä. Näistä suurin osa on Berliinistä, Lontoosta, Pietarista ja Kiinan kaupungeista kuten Hong Kongista, Shanghaista ja Saksan hallitsemasta Yantain kaupungista Shandongissa. Yksittäisistä sanomalehdistä Hufvudstadsbladet käytti muun muassa Berliner Tageblattia, Daily Expressia, Daily Newsia, Reutersia ja Timesia. Kesäkuun lopussa (23.6.1900) julkaistussa numerossa esiintyy jopa Pohjois-Kiinan kartta Dagun linnoitusten ja Beijingin välisestä matkasta. Toisaalta joidenkin uutisten kohdalla ei kerrota, mitä lähteitä ne ovat käyttäneet tai onko Hufvudstadsbladet saanut uutiset suoraan jonkin välikäden kautta.

Hufvudstadsbladet oli ensimmäisimpiä suomalaisia sanomalehtiä, joka viittasi boksareihin boksareina. Eräs varhainen uutinen (30.5.1900) kertoo Kiinan salaseuroista. Uutinen antaa yleisluontoisen kuvauksen boksareista, heidän rituaaleistaan ja halustaan ajaa ulkomaalaiset pois Kiinasta. Lisäksi uutinen toteaa, miten välit Qing-dynastian keisarillisen hovin ja rannikon maakuntien virkamiesten välillä ovat alkaneet rakoilemaan johtuen näiden eriävistä suhtautumisista boksareihin.

Erityisen kattavan katsauksen boksarikapinan kehitykseen tarjoavat vuoden 1900 kesäkuun numerot. Boksarikapinaa koskevat uutiset ovat kokoelmia niin sähköitä kuin uutisia jotka käsittelevät Kiinan tapahtumia. Esimerkiksi 18.6.1900 ilmestyneessä numerossa on nimeltä

mainitsemattomasta saksalaisesta sanomalehdestä lainattu uutinen, joka toteaa että mahdollisessa sodassa Länsimaiden ja Kiinan välillä kumpi tahansa osapuoli voisi voittaa. Numeron uutiset kattavat myös muun muassa Yunnanin maakunnan tapahtumia Kiinan toisella puolella, missä ranskalaiset ovat joutuneet välienselvittelyyn paikallisten kiinalaisten kanssa.

Seuraavan päivän numeron (19.6.1900) mukaan 1700 venäläistä sotilasta on lähtenyt omin päin Beijiin auttamaan ulkovaltojen edustajia, ja Hong Kongin lähialueilla on puhjennut pieni kapina. Eräs pienempi uutinen samasta numerosta toteaa jälkiviisaasti, että ulkomaalaiset tajusivat boksarien edustaman vaaran liian myöhään: nyt pitäisi keskittyä estämään väkivaltaisuuksien leviäminen kristittyjä kohtaan ja molemminpuolisen epäluottamuksen ja kateuden poistamiseen. Samassa numerossa on näiden uutisten lopuksi alkujaan itävalta-unkarilaisessa Neue Freie Pressessä julkaistu pidempi haastattelu piispa Johann Baptist von Anzerin kanssa. Hän oli toiminut roomalaiskatolisena lähetyssaarnaajana Shandongissa. von Anzer antaa pitkän mutta sisältököyhän haastattelun jonka ainoana mielenkiintoisena huomiona nostan esiin sen, että hän pitää boksareita Kiinan muun kansan mielipiteen etujoukkona. Tästä syystä boksarikapina voi saada vielä paljon laajemmat mittasuhteet, ja siksi eurooppalaisten täytyy lähettää lisää sotilaita Kiinaan turvaamaan Länsimaiden edut.

Eräs uutinen (22.6.1900) yrittää esittää boksarikapinan tapahtumat boksarien näkökulmasta. Siinä keksitty, nimettömäksi jäänyt boksari antaa haastattelun suoraan Hufvudstadsbladetille. Haastattelun ydinviesti on se, että boksari pitää Kiinaa vanhempana kuin Länsimaita ja siksi kehittyneempänä, parempana. Muun muassa rautatiet ovat turhia, koska kiinalaisilla ei ole tarvetta kiireelle. Jos kiinalaiset haluaisivat, he voisivat väenpaljoudellaan alistaa kaikki muut kansakunnat, mutta eivät tee näin koska ovat vuosituhansien aikana hioneet sivilisaationsa täydelliseksi ja rauhaa rakastavaksi. Ainoa asia mikä pitää Kiinan mahdin kurissa onkin Kiinan oma suopeus muuta maailmaa kohtaan. Tämä ”haastattelu” heijastelee vahvasti niitä ajatuksia, joita Said esitti orientalismin. Orientalismi olikin ennen kaikkea työkalu jolla Länsimaat pitivät Aasian väestö- ja resurssirikkaat valtiot pannassa jotta ne eivät uhkaisi Länsimaita.

Muu vuoden 1900 kesän aikainen uutisointi pyrkii tekemään tarkkaa selkoa Kiinan sotatoimista, ja Hufvudstadsbladetin uutiset käsittelevät myös Venäjän omia sotatoimia Mantšuriassa, jotain mitä monet muut sanomalehdet ohittavat. Elokuun puolivälin uutisissa käsitellään tarkasti Beijingin lähestyvää piiritystä ja ulkovaltojen edustajien pelastamista. Näistä uutisista kenties mielenkiintoisin on 17.8.1900 ilmestyneessä numerossa oleva artikkeli britannialaisissa sanomalehdissä esiintyneistä ”skandaalimaisista” valeuutisista koskien

ulkovaltojen lähetystöjen edustajia Beijingissä. Nyt kun tiedetään varmuudella että ulkovaltojen edustajat pääkaupungissa olivatkin elossa, Hufvudstadsbladetin toimitus toteaa miten etenkin sanomalehti Daily Express on julkaissut paljon väärää tietoa Kiinan tapahtumista ja jopa tehtaillut näitä uutisia itse tarjotakseen lukijoilleen jännittäviä lukukokemuksia. Näissä uutisissa korostuivat Beijingin väkivaltaisuuksien ja ulkovaltojen edustajien urheuden kuvailu tarkasti. Esimerkkinä Hufvudstadsbladet mainitsee Daily Expressin 6.7.1900 julkaiseman uutisen jonka mukaan: ”Lukemattomat mieslaumat hulluina raivosta ja voitonhuumasta rynnivät ulkovaltojen edustajien pihalle. He olivat kuin villieläimiä ja maatila muuttui pian teurastamoksi. Kiinalaiset hakkasivat ja murskasivat kuolleita ruumiita samalla kun muut täyttivät ilman villeistä huudoista.” Uutinen jatkaa tarjoamalla muita vastaavanlaisia esimerkkejä ja toteamalla, että mikäli uutiset eivät osoittautuisikaan todeksi britannialaiset sanomalehdet voisivat syyttää lennätinyhteyksiänsä Kiinassa väärän tai virheellisen tiedon antamisesta. Hufvudstadsbladet siteerasi itsekin Daily Expressin uutisia kesän aikana, mutta ei mainitse tästä kyseisen uutisen yhteydessä. Tämä uutinen on paitsi mielenkiintoinen esimerkki varhaisesta valeuutisoinnista ja sen tutkimisesta, mutta on myös tämän tutkimukseni lähdekriittisyyden kannalta tärkeä. Kuten myöhemmistä uutisista ja historiankirjoituksesta tiedämme tätä heinäkuun alun kuvattua tapahtumaa ei koskaan tapahtunut.

Hufvudstadsbladetin uutisointi vuoden 1900 syksyn tapahtumista tarjoaa kattavan ja laaja-alaisen näkökulman liittouman valtioiden keskinäiseen dynamiikkaan. Kesän lopulla (26.8.1900) ilmestyneessä numerossa todetaan, että Japani on tyytymätön kohteluunsa muiden liittouman jäsenten toimesta ja von Walderseen valinnasta liittouman johtoon, koska Japani kokee kantaneensa eniten vastuuta sotapönnistuksessa Kiinaa vastaan. Puolestaan 27.10.1900 julkaistussa uutisessa paljastuu Kiinan ja Japanin keisarien välinen kirjeenvaihto, missä molemmat toivovat rauhan palauttamista samaan aikaan kun von Walderseen johtamat joukot riehuvat Kiinan maaseudulla. Rauhan ehtona on kuitenkin uuden hallinnon luominen Kiinaan. Uutinen joka on päivätty 6.12.1900 toteaa, että Saksa ei ole saanut vaatimuksilleen Kiinassa vastakaikua muilta liittouman mailta (Saksan toimintaa boksarikapinan aikana tuntui luonnehtivan voimakas kostomentaliteetti vuoden 1897 Juyen välikohtauksen seurauksesta). Tämä on nöyryyttänyt sen keisaria Wilhelm II:sta, joka toivoi Kiinaa vastaan suunnattujen ankarien rangaistuksen palauttavan Saksan nimen kunniaan. Saksan ainoat ystävät tässä asiassa ovat heikot Italia ja Itävalta-Unkari joilla ei ole paljoa sanaa Kiinan asioissa.

Hufvudstadsbladetin uutisointi jatkuu vuodelle 1901 jonkin verran. Nämä ovat lähinnä lyhyempiä uutisia sotatoimista ympäri Kiinaa, ja 20.8.1901 julkaistussa uutisessa iloitaan

rauhan solmimisesta. Samalla uutisessa todetaan miten Länsimaat eivät ole sotineet Kiinassa, vaan vain toimivat suojellakseen omia kansalaisiaan sekä pelastaakseen Qing-dynastian keisarillisen hovin boksarien ja Cixin vaikutusvallasta. Sen vuoksi esimerkiksi Gaseleen johtamien sotilaiden teot Kiinassa eivät olleet sotatoimia vaan rauhanturvausta. Jos jotain, boksarikapinan tapahtumat osoittavat Länsimaalaisen sivilisaation ylivoimaisuuden, ja siksi Hufvudstadsbladetin toimitus kehottaa Qing-dynastiaa seuraamaan Japanin esimerkkiä. Enteilevästi mutta ohimennen sanomalehden toimitus miettii myös sitä, että laajamittainen teollistuminen yhdessä Kiinan väenpaljouden kanssa tarkoittaisi sitä, että tulevaisuudessa Kiinasta tuotaisiin valtavat määrät halvalla tuotettua tehdastuotantoa Eurooppaan... melkoinen ennustus.

Hufvudstadsbladetin kanta boksarikapinaan on se, että Kiinan tilanne pitäisi ratkaista mahdollisimman pian ja aseellisesti. Sotilaiden lisääminen Kiinassa olisi keskeistä kapinallisten boksarien alistamisessa ja Qing-dynastian hallinnon tuomiseksi neuvottelupöytään ulkovaltojen kanssa. Boksarit itse kuvataan melko yksipuolisesti vain kapinallisiksi vailla sen kummempaa kuvailua. Hufvudstadsbladetin toimitus ei mässäile sotatoimilla vaikka kuvailikin niiden kulkua tarkasti, sillä sotatoimet ovat vain välttämätön paha ulkovaltojen edustajien suojelemiseksi. Samalla sanomalehden toimitus kritisoi Kiinaa takapajuisiksi maaksi jolla on selvä tarve modernisoitua Japanin esimerkin mukaisesti. Hufvudstadsbladet on linjassaan varovaisen myöntäväinen Venäjää kohtaan, mutta tämä ilmenee lähinnä muutamissa, yksittäisissä sanavalinnoissa: esimerkiksi Venäjän Itä-Aasian varuskuntaan viitataan usein ”vahvoina sotilasresursseina”, ja Kiinan tapahtumat yllättivät ”jopa Venäjän diplomaatin”.

4.1.2 Uleåborgsbladet

Vastakohtana Hufvudstadsbladetin jättiläiselle käyn läpi Oulussa julkaistun pikkuisen Uleåborgsbladetin. Uleåborgsbladet oli voimakkaan perustuslaillinen, ja siksi kenraalikuvernööri Bobrikov lakkautti Uleåborgsbladetin vuoden 1900 heinäkuussa¹²⁴. Vaikka uutisointi boksarikapinasta jäi kesken, valitsin Uleåborgsbladetin tarkasteluun esimerkkinä pienestä, paikallisemmasta pohjoissuomalaisesta sanomalehdestä.

---

¹²⁴ Tommila, Päiviö (1988): *Suomen lehdistön historia 7: Hakuteos Savonlinna – Övermarks Tidning*. Kuopio: Kustannuskiila. s. 173.

Pienestä koostaan ja syrjäisestä maantieteellisesti sijainnistaan huolimatta Uleåborgsbladetin toimitus oli hyvin yhteydessä muuhun Eurooppaan lennätinverkoston avulla. Boksarikapinaa käsitteleviä uutisia saapui Ouluun lähinnä Berliinistä ja Lontoosta. Monet uutisista on myös lainattu britannialaisista sanomalehdistä, kuten Daily Expressista, Pall Mall Gazetista ja Timesista, sekä ranskalaisesta Le Figarosta että itävalta-unkarilaisesta Neue Freie Pressestä.

Uleåborgsbladetin linja boksareihin etenee melko välinpitämättömästi tuomitsevaksi. Ensin boksarit ovat uutisissa vain boksareita, sitten boksariliike, ja lopuksi täysi kapina. Tämän tilanteen kiihtyessä 19.6.1900 julkaistu uutinen kehottaa Kiinan hallintoa tekemään selkoa siitä, aikooko se estää yhteenoton eurooppalaisten ja boksarien välillä vai ei. Tässä sivussa 23.6.1900 julkaistu uutinen kertoo, että Japanin lähettiläs Koreassa yrittää estää Japanin kansalaisen teloittamista. Boksarikapinan ohella tämä tapaus on yksi polttava kysymys lisää koskien Länsimaalaisten asemaa Itä-Aasiassa. Tapauksella on nimittäin juurensa Japanin ja Venäjän välisessä kamppailussa Korean hallinnasta, sillä molemmat valtiot ovat lupautuneet puuttumasta Korean sisäisiin asioihin. Viitteen muuhun viimeaikaiseen kehitykseen Uleåborgsbladet pitää selvyytenä sitä, että Korea on tiukasti Japanin peukalon alla eikä Venäjän.

Mielenkiintoisin yksittäinen uutinen on mielestäni 14.7.1900 päivätty haastattelu. Siinä Lontoon lähetyseuran työntekijän George Owen antaa Pall Mall Gazetille haastattelun, jota Uleåborgsbladet siteeraa omassa uutisessaan. Owen syyttää melko suorakätisesti Cixiä boksarikapinan riistäytymistä käsistä. Hänen mukaansa Shandongin mantšukuvernööri olisi saanut boksarit kuriin, mutta leskikeisarinna Cixi mielsikin boksarit kunniallisiksi miehiksi jotka vain ”harrastivat kehonharjoituksia”. Cixi suojeli boksareita rangaistuksilta ja boksarit saapuivat Bejingiin hänen kutsuminaan huhtikuun lopussa tai toukokuun alussa, vaikka he edustivat sellaista salaseuraa jotka olivat Kiinassa kielletty.

Owen antaa kuvan Bejingistä paikkana, missä mellakat olivat täysin tuntemattomia, mutta Cixin epämoraalinen käytös ja boksarien suosiminen on muuttanut koko tilanteen. Tämä johtuu siitä, että Cixi on väsynyt ja heikkomielinen: hänellä on pääkaupungissa 30 000 mantšusotilasta ja toiset 30 000 gansu-sotilasta (Owen viittaa kaiketi tällä termillä kaikkiin modernein asein varustettuihin urheisiin pataljooniin: gansu -urhea pataljoona oli vain yksi kolmesta). Siten, jos Cixi haluaisi, hän voisi vain helposti murskata boksarit. Owenin itsensä mukaan boksarit eivät tee eroa ulkomaalaisten välillä, vaan vihaavat kaikkia ”ulkomaalaisia paholaisia” yhtä paljon: suurin osa boksareista ei voi edes erottaa englantilaista japanilaisesta.

Boksarien käytös johtuu kiinalaisesta mentaliteetista, jonka mukaan kiinalaiset ajattelevat olevansa herrasrotu jolle kaikkien muiden täytyy alistua. ”Kiinan tietämättömyys menee paljon pidemmälle kuin yleisesti ottaen ajatellaan,” Owen lausuu haastattelun lopussa.

Eräs uutinen (16.7.1900) kutsuu Beijingin piiritystä ”sankarilliseksi puolustukseksi”. Vastaavasti 17.7.1900 ilmestyneessä uutisessa Uleåborgsbladetin Berliinin kirjeenvaihtaja kirjoittaa, että boksarit paljastuvat pikku hiljaa olevansa vain ryösteleviä ja tuhopolttavia maantierosvoja. He nauttivat murhaamisesta, ja väkivaltaisuuDET vain kasvavat Beijingiä ympäröivillä alueilla. Boksarien toiminta on Qing-dynastian keisarillisen hovin hyväksymiä, ja kirjeenvaihtaja korostaa että boksarien teot kohdistuvat etenkin Länsimaalaisia lähetyssaarnaajia ja kiinalaisia kristittyjä kohtaan. Toinen uutinen samasta numerosta kertoo, että ranskalainen Le Figaro on julkaissut joukon kirjeitä Beijingissä olevalta ranskalaiselta hieman ennen kuin ulkovaltojen edustajien kaupunginosa piiritetiin kesäkuun puolivälissä. Näiden kirjeiden mukaan boksarikapinaan johtaneet levottomuudet alkoivat pienen joukon toimesta. Boksarien uhkauksiin ei olisi pitänyt uskoa täysin, mutta kun boksarien toimintaa ei kitketty, kiinalaisten tyytymättömyydestä voisi saada alkunsa verilöyly johon eurooppalaiset olisivat kykenemättömiä. Boksarien inspiraationa olivat kuulemma buurit, jotka ovat osoittaneet olevansa pätevä vastus britannialaisille pienestä koostaan huolimatta. Uutinen loppuu enteilevästi siten, että boksarien vaatimukset pitäisikin ottaa tästä eteenpäin tosissaan tulevien nöyryytysten välttämiseksi ja ihmishenkien säästämiseksi.

Uleåborgsbladetin uutisointi katkeaa vain hieman tämän jälkeen. Sanomalehden linjassa korostuu joka tapauksessa vahva Länsimaalaisuus ja kristinusko. Boksarit ovat ensisijaisesti huligaaneja, jotka vastustavat väkivaltaisesti ulkomaalaisia vaikutteita. Uleåborgsbladet tuomitsee Kiinan hallinnon toimetttömyydestään estää boksarien väkivaltatekoja, sillä boksarit ovat vuodattaneet kristittyjen verta.

4.1.3 Wiborgsbladet

Wiborgsbladet oli yksi Suomen radikaaleimpia lehtiä suhtautumisessaan Venäjää kohtaan. Kiinan tapahtumista uutisoidessaankin Wiborgsbladet ujutti uutisiin mukaan ripauksen kritiikkiä Venäjän valtaa kohtaan, minkä vuoksi sanomalehti joutui ankaran sensuurin

kohteeksi. Se lakkautettiin kolmen kuukauden ajaksi alkuvuodesta 1899, ja lopulta pysyvästi vuoden 1901 kesällä¹²⁵.

Ruotsinkielisellä Wiborgsbladetilläkin oli lennätinyhteyksiä ympäri maailmaa: näistä ylivoimaisesti tärkein kaupunki oli Lontoo, mistä suurin osa Kiinaa koskevista uutisista saapui. Tämän ohella Shanghaista ja Euroopan muista kaupungeista on saapunut uutisia jonkin verran. Yksittäisistä sanomalehdistä viitataan lähinnä britannialaiseen Timesiin. Wiborgsbladet kuitenkin mainitsee näitä kaupunkeja tai sanomalehtiä nimeltä lähinnä vain pienten sähkeutisten yhteydessä. Monet varsinaista uutisista eivät kerro sitä, mistä uutisten tiedot ovat peräisin: monesti ne vain kertovat lennätinyhteyksistä muualle maailmaan.

Wiborgsbladet oli jo alusta alkaen tuomitseva boksareita vastaan. Tämä käy selväksi jo 24.4.1900 julkaistusta uutisesta, joka kutsuu boksareita sekä boksareiksi että ”murhakultiksi”. Suomen kansalliskirjaston digitaalisten arkistojen hakutulosten perusteella tämä oli kolmanneksi varhaisin uutinen Suomen historiassa missä sana ”boksari” esiintyi. Sitä varhaisemmat kaksi uutista olivat *Tammerfors Nyheterin* 21.4.1900 ilmestynyt uutinen, ja varhaisin *Wiipurin* 15.4.1900 ilmestynyt uutinen. Koska en tässä tutkimuksessani käsittele erikseen näitä kahta sanomalehteä, on kyseinen Wiborgsbladetin uutinen siten vanhin tutkimuksessani käsittelemistä uutisista missä boksareihin viitataan boksareina. Wiborgsbladetin uutinen jatkaa kertomalle, että Länsimaiden edustajat Kiinassa ovat pyytäneet Qing-dynastiaa taltuttamaan boksarit, ja jos se ei tässä onnistu, niin Länsimaat aikovat tuoda omat joukkonsa puolustamaan kansalaisiaan. Sama uutinen antaa tiiviin mutta kattavan yleiskatsauksen tämän murhakultin historiaa. Se perustettiin toukokuussa vuonna 1898, ja uutinen antaa sen perustaneelle maantierosvolle nimen: Tschu-hung-teng. Nopea google-haku antoi joukon artikkeleita ja Wikipedia-sivun joiden mukaan kyseinen mies, modernilla pinyin-järjestelmällä kirjoitettuna Zhu Hongdeng, oli yksi boksareiden johtajista¹²⁶. Mitään muuta tietoa hänestä ei tunnu olevan saatavilla. Joka tapauksessa boksareiden viha on tuntemattomista syistä kohdistunut kaikkia kristittyjä vastaan. Uutinen jatkaa mainitsemalla lokakuun 11. ja 13. päivinä käydyt taistelut boksarien ja Qing-dynastian sotilaiden välillä. Tämän yhteydessä ei ole annettu vuosilukua, mutta ne todennäköisesti viittaavat vuoden 1899 Senluon temppelin

---

¹²⁵ Tommila, Päiviö (1988): *Suomen lehdistön historia 7: Hakuteos Savonlinna – Övermarks Tidning*. Kuopio: Kustannuskiila. s. 262-265.

¹²⁶ Ensimmäinen käännösasu seuraa vanhempaa Wade-Giles järjestelmää, jolla Länsimaalaiset käänsivät kiinankielisiä sanoja latinalaisille aakkosille ennen kuin itse Kiinan kommunistisen kansantasavallan kehittämä pinyin-järjestelmä korvasi sen 1900-luvun loppupuolella.

taisteluun. Nämä voitot tekivät boksareista rohkeita ja nöyryyttivät paikallista kuvernööriä, jonka sittemmin korvasi Yuan Shikai.

Vuoden 1900 kesäkuun uutiset kutsuvat boksareita jo suoraan murhaaviksi kapinallisiksi jotka haluavat pitää kiinni Kiinan perinteistä ja vastustaa Länsimaalaisia vaikutteita: yhdessä Qing-dynastian kanssa he ovat ”vihollisia”. Kesäkuun alussa (7.6.1900) ilmestyneessä uutisessa vaaditaan Shandongin entistä kuvernööriä tilille siitä, että antoi boksarikapinan puhjeta, mutta samalla toteaa miten Kiinassa autoritäärinen johtaja tunnustetaan vain niin kauan kuin hän nauttii kansan tuesta: siksi jokaisen Kiinan kansalaisen tehtävä on vastustaa pahaa hallintoa. Tämä on mielestäni enemmänkin piilokritiikkiä Venäjän valtaa kohtaan kuin tuen antamista boksareille. Uutinen jatkaa puolustamalla Saksaa sillä ajatuksella, että näin aikaisin olisi epäilemättä sanoa että boksarit vastustaisivat ensisijaisesti saksalaisia. Toisaalta Wiborgsbladetin toimitus painottaa sitä, että boksarit vastustavat ensisijaisesti roomalaiskatolilaisia ja vasta sitten muita kristittyjä kuten protestantteja. Erikoisen tästä uutisesta tekee se, että Saksalla oli Shandongissa etupiirialue ja maakunnassa toimi saksalaisia, roomalaiskatolisia lähetyssaarnaajia.

Erässä numerossa (24.7.1900) kerrotaan Timesissa julkaistusta uutisesta, joka pohjautuu nuoren britannialaisen miehen Beijingistä 11.6.1900 lähettämään kirjeeseen. Wiborgsbladetin toimitus lyttää aluksi kirjeen kirjoittajan innon aseellisesta yhteenotosta kiinalaisten kanssa, mutta toteaa loppuun, että kirjeen kertoman perusteella hän sai haluamansa. Kirjeen mukaan Cixi nimittäin haluaa tappaa kaikki ulkomaalaiset pääkaupungissa yöhön mennessä, ja tätä varten britannialaiset ovat jo aloittaneet valmistautumisen piiritykseen Robert Hartin johdolla (Hart oli englantilainen diplomaatti ja tullivirkamies joka toimi niin Kiinan hallinnon kuin Länsimaiden diplomaattien neuvonantajana Kiinan ja Länsimaiden välisissä kysymyksissä¹²⁷). Kesän lopulle (26.8.1900) päivätty uutinen kertoo tiivistetysti koko kesän tapahtumista Kiinassa. Uutisen keskeinen viesti on se, että Shandongissa alkanut paikallistason viha kristittyjä kohtaan olikin vain tekosyy kaikkien ulkomaalaisten vaikutteiden poistamiseksi Kiinasta. Beijingin piirityksestä uutinen toteaa, että ”pieni urhea joukko miehiä, naisia ja lapsia, jotka kestivät niin pitkään fanaattista kiinalaista laumaa vastaan, tulivat vapautetuksi epämurkavasta tilanteestaan”.

---

¹²⁷ Encyclopedia Britannica: Robert Hart, <https://www.britannica.com/biography/Sir-Robert-Hart-1st-Baronet>, (haettu 27.6.2020).

Syksyyn tultaessa Wiborgsbladetin into kirjoittaa boksarikapinasta on laantunut pitkälti kokoelmiin sähköitä ulkomailta. Esimerkiksi 19.9.1900 päivätty uutinen kertoo ranskalaisen kirjailija Marcel Monnierin ehdotuksesta Kiinan varalle, mikä on saanut laajaa kannatusta Ranskassa: ehdotus ei ole enempää tai vähempää kuin koko Kiinan neutraali miehitys. Sillä ei ole väliä säilyykö Qing-dynastia vallassa tai korvaako sen joku uusi dynastia: vain eurooppalaiset aseet voivat pitää Kiinan kurissa. Neutraaliksi miehittäjäksi hän ehdottaa Sveitsiä sen vuoksi, että Sveitsissä on yleinen asevelvollisuus ja paavia vartioi sveitsiläiskaarti. Monnier arvioi että noin 10 000 sveitsiläissotilasta olisi tarpeeksi pitämään kurissa Beijingin ja rannikon suuret kauppasatamat. Lisäksi nämä sotilaat toimisivat Kiinan keisari Guangxun henkivartijoina. Tämä ratkaisu olisi myös hyvä taloudellinen sijoitus Kiinalle, sillä valtiolla ei enää olisi tarvetta omalle armeijalle: suurta rahapalkkiota vastaan palvelevat sveitsiläissotilaat pitäisivät Kiinan järjestyksessä koska kiinalaiset eivät siihen pysty.

Wiborgsbladetin toimitus tuomitsi boksarit jyrkästi jo alusta alkaen, ja samalla vähätellä protestanttien ja saksalaisten roolia boksarikapinan syttymisestä. Tämä jälkimmäinen huomio on erikoinen, sillä moni muu suomalainen sanomalehti vähätteli uutisoinnissaan Saksaa ja sen turhamaisen keisari Wilhelm II:sen halua kostaa Kiinalle Juyen välikohtaus. Kenties viha Venäjän valtaa kohtaan sai Wiborgsbladetin toimituksen nojaamaan vahvemmin Saksaa päin. Qing-dynastian hallinto on joka tapauksessa sanomalehden mukaan kyvytön säilyttämään järjestyksen, ja siksi Länsimaalaisten täytyisi näytellä aktiivisempaa roolia Kiinassa rauhan turvaamiseksi niin ulkomaalaisille kuin paikallisille. Voi valkoisen miehen taakkaa...

4.1.4 Åbo Underrättelser

Åbo Underrättelser on Suomen vanhin yhä ilmestynvä sanomalehti. Monet tässä tutkimuksessani käsittelemistäni sanomalehdistä, etenkin pienemmät sellaiset, olivat boksarikapinan alkaessa vastikään perustettuja tai korkeintaan muutamia vuosikymmeniä vanhoja. Siten jo vuonna 1824 perustetulla Åbo Underrättelserillä oli boksarikapinan puhjetessa jo pitkä julkaisuhistoria takanaan. Linjaltaan Suomen vanhassa pääkaupungissa julkaistu Åbo Underrättelser oli varovaisen perustuslaillinen.

Sanomalehden toimitukseen saapui sähköitä etenkin Berliinistä, Lontoosta, Pariisista ja Washingtonista. Osa sähköistä on saapunut myös suoraan Kiinan kaupungeista, kuten Shanghaista. Sanomalehtien kohdalla Åbo Underrättelser siteeraa etenkin britannialaista Timesia ja joitain muita englanninkielisiä sanomalehtiä kuten Daily Telegraphia ja New York Heraldia. Uutisten lähteitä mainitaan kuitenkin vain joskus nimeltä.

Uutisessa joka on päivätty 31.5.1900 kirjeenvaihtaja Kiinasta kutsuu boksareita niin Suurten miekkojen seuraksi, Punaisen käden liitoksi kuin boksareiksi. Näistä Åbo Underrättelser käyttää nimitystä boksari muun uutisen yhteydessä. Siteeraten nimeltä mainitsemattomia viimeaikaisimpia kiinalaisia sanomalehtiä uutinen toteaa että osa boksareista on soluttautunut Qing-dynastian sotilaiden keskuuteen. Vaikka Qing-dynastian hallinto tuomitsee boksarien toimet, asian käsittelyä vaikeuttaa Kiinan yläluokkien jakautuminen suhtautumisesta ulkomaalaisiin. Osa yläluokasta haluaa modernisoitua, osa haluaa pitää kiinni perinteistä asemansa säilyttämiseksi. Lopuksi uutinen toteaa että kiinalaisten suhtautuminen ainakin ulkomaalaisia yrityksiä kohtaan pitäisi säilyä positiivisena, sillä kun kiinalaiset näkevät elintasonsa kohoavan, he antavat kaikki muut väärinkäymiset anteeksi.

Åbo Underrättelser on uutistensa linjassa neutraali ja informatiivinen. Esimerkiksi 15.6.1900 päivätty uutinen kutsuu boksareita ensisijaisesti liikkeeksi. Boksarit ovat välikappale Qing-dynastian keisarillisen hovin konservatiivisten elementtien, kuten Cixin, ja uudistusta haluavien elementtien, kuten voimattoman keisari Guangxun, välisessä valtataistelussa. Uutinen asettuu varovasti Kiinan hallinnon uudistusmielisten elementtien puolelle kutsumalla esimerkiksi Guangxua suoraan uudistusmieliseksi ja Shandongin uutta kuvernööriä Yuan Shikaita energiseksi kenraaliksi joka on taistellut innokkaasti boksareita vastaan. Muu uutinen kertoo boksarikapinaan johtaneet tapahtumat vuoden 1900 kevään ajalta. Maaliskuussa Yhdysvallat lähetti joukkoja Manilasta (Filippiinit olivat tuohon aikaan Yhdysvaltojen siirtomaa) suojelemaan yhdysvaltalaisia lähetyssaarnaajien Kiinassa. Huhtikuun alussa Länsimaiden lähettiläät pyysivät Kiinan hallintoa lopettamaan boksarien toiminnan kahden kuukauden kuluessa. Cixin ja Shandongin edellisen kuvernööriin sympatioiden vuoksi boksarit kuitenkin saivat jatkaa toimintaansa tähän päivään asti. Tätä uutista seuraa lähetyssaarnaaja A. Sowerbyn Reutersille antama lyhyt haastattelu, jossa todetaan, että boksarit eivät pärjäisi Qing-dynastian sotilaille jos Cixi ei tukisi heitä.

Uutisnumerossa joka on päivätty 6.7.1900 on lukuisia uutisia boksarikapinaan liittyen. Yksi muun muassa suree niin valkoisia kuin keltaisia herrasmiehiä ja naisia ihastuttaneen von Kettelerin kuolemaa. Toinen uutinen samassa numerossa syyttää prinssi Tuania (yksi boksarikapinaa äänekkäimmin tukeneista Qing-dynastian keisarillisen hovin jäsenistä¹²⁸) boksarikapinan mestarimieleksi. Uutisen mukaan keisarillisen hovin uudistusmieliset elementit eivät pidä hänestä ja odottavat tilaisuutta syrjäyttää prinssi Tuan vallasta. Kolmas

---

¹²⁸ Preston 2000, s. 38.

uutinen kertoo vain Kiinan postilaitoksesta, mutta kerron siitä tässä yhteydessä puhtaasta mielenkiinnosta. Postijärjestelmä rakentuu kirjaimellisesti jopa 40 kiloa kerralla selässään kantavien juoksijoiden varaan. Aikataulupaineiden ohella juoksijoiden täytyy varoa maantierosvoja.

Uutisnumerossa joka on päivätty 25.7.1900 esiintyy sama uutinen kuin Wiborgsbladetin 24.7.1900 julkaistussa numerossa: uutinen käsittelee saman nuoren britannialaisen miehen 11.6.1900 Beijingistä lähettämää kirjettä, jonka Times on saanut käsiinsä. Myös Åbo Underrättelser lyttää kirjeen kirjoittajan innon aseellista yhteenottoa kohtaan. Uutisissa on myös joitakin sanatarkkoja yhtäläisyyksiä, jotka on kenties lainattu suoraan Timesin alkuperäisestä uutisesta. Muun muassa molemmat mainitsevat Robert Hartin varotoimet, ja miten hän lähetti ”miehilleen ja ystävilleen hyvästit itkevät naiset” turvaan lähetystöjen työntekijöille varattuun kaupunginosaan. Åbo Underrättelser kuitenkin lopettaa uutisen kirjeen lopusta lainattuun sitaattiin: ”Voi, miten outoa aikaa tämä onkaan. Olenpa onnekas mies koska minut juuri lähetettiin tänne. Totuudenmukaisesti, miten mahtavaa aikaa!”

Kesän loppupuolelle (11.8.1900) päivätty uutinen kertoo, että Yhdysvaltojen esittämät pyynnöt Kiinan hallinnolle alustavan rauhan palauttamisesta ovat tuottaneet tulosta. Kiinan hallinto on virallisesti vahvistanut, että ulkovaltojen edustajat Beijingissä ovat vielä elossa ja työstää lennätinyhteyden palauttamista pääkaupunkiin. Lisäksi Yhdysvaltojen joukkojen komentaja Adna Chaffee on valmis tekemään yhteistyötä Qing-dynastian sotilaiden kanssa jotka haluavat vaihtaa puolta. Uutinen joka on päivätty 24.8.1900 toteaa miten monet Kiinasta saapuneet uutiset kiittävät Japanin tarjoamaa apua sivilisaation ja kansainvälisen lain saattamiseksi voittoon. Saman päivän numerossa on toinen uutinen, jossa Ranskan ulkoministeri Delcassé toteaa että nyt kun Beijingiin saarroksiin jääneet ulkovaltojen edustajat on pelastettu, liittouman eri valtioiden tulee saavuttaa yhteisymmärrys samalla kun joukot turvaavat rauhan.

Vuoden 1900 syksyn uutiset puivat läpi rauhanneuvotteluja. Eräs uutinen (5.10.1900) lainaa Timesin ehdotusta siitä, että boksarikapinan tapahtumia puitaisiin itsenäisen tuomioistuimen edessä, mihin myös kiinalaiset saisivat ottaa osaa tasavertaisina. Tämä ehdotus menee ristiriitaan Saksan kanssa, koska saksalaiset haluavat kiinalaisille ankarat sotakorvaukset. Puolestaan 15.11.1900 päivätyssä lyhykäisessä uutisessa kerrotaan, että keisari Guangxulle uskolliset kaksi virkamiestä onnistuivat lähettämään von Walderseele sähkeen, jonka mukaan Guangxua pidetään vankina vasten tahtoaan. Tämän vuoksi Guangxu ei ole voinut ottaa osaa

rauhanneuvotteluihin vaikka kuinka paljon tahtois. Cixi sai tietää tästä, ja määräsi molemmat virkamiehet mestattaviksi.

Myös Åbo Underrättelser jatkaa uutisointiaan aktiivisemmin vuoteen 1901. Esimerkiksi 25.8.1901 ilmestyneessä uutisessa kerrotaan miten von Waldersee on palannut Saksaan ja antanut puheen Kiinan tapahtumista. Von Walderseen mukaan Kiinan tapahtumat ovat eittämättä kasvattaneet saksalaisten sotilaiden mainetta, mutta samaa ei voi juuri sanoa muista. Erityisesti Yhdistynyt Kuningaskunta on tästä vihainen. Toisaalta vanhat vihamiehet Saksa ja Ranska onnistuivat hautaamaan sotakirveen ja taistelemaan rinta rinnan boksareita vastaan. Von Waldersee kiitteleekin ranskalaisia sotilaita heidän urheudestaan, mutta mainitsee erikseen että Ranskan siirtomaasotilaat eivät olleet Länsimaalaisten vertaisia. Von Waldersee myös pitää uutta sotaa Ranskan ja Saksan välillä epätodennäköisenä, sillä ajat ovat muuttuneet.

Åbo Underrättelserin toimitus korosti uutisoinnissaan sitä, että boksarikapina oli seurausta Kiinan hallinnon uudistusmielisten ja konservatiivisten elementtien välisestä valtataistelusta. Boksarit olivat vain välikappale tässä kiistassa perinteiden ja modernisaation välillä. Åbo Underrättelserin toimitusta luonnehti vahva edistysusko, missä Länsimaalainen teknologia ja sivistyskulttuuri nostaisivat ihmisten elintasoja. Tästä huolimatta asevoimat eivät ole niinkään tapa palauttaa järjestys ja rauha Kiinaan, vaan kiinalaiset pitäisi saada vakuutetuiksi Länsimaalaisen teknologian ja kulttuurin ylivertaisuudesta jotta he omasta aloitteestaan omaksuisivat nämä vaikutteet.

4.1.5 Åland

Viimeiseksi svekomaaniseksi sanomalehdeksi valitsin Ålandin heijastelemaan Suomen saaristoseutuja. Sanomalehti ilmestyy yhä nimellä Ålandstidningen. Kuten muutkin ruotsinkieliset sanomalehdet, Åland tuntui olevan hyvin verkostoitunut. Ulkomailta saapuneita sähkeitä on tullut niin Lontoosta, Pietarista, Shanghaista, Washingtonista kuin Yokohamasta. Ulkomaalaisista sanomalehdistä britannialainen sanomalehdistö on keskeisessä roolissa, muun muassa Times.

Svekomaanisilla sanomalehdillä tuntui olevan into tehdä selkoa boksarien luonteesta salaseurana vuoden 1900 touko- ja kesäkuuden aikana. Åland ei eroa tästä: sanomalehden toimitus kutsuu boksareita alussa boksareiksi ja kapinallisiksi. Tätä valottaa muun muassa 16.6.1900 ilmestyneessä numerossa oleva Shanghaissa asuvan britannialaisen miehen Timesille antama haastattelu. Haastattelun mukaan boksarien kiinankielinen nimi on *I-ho-*

ch'uan, eli ”Yhdistyneiden patrioottien seura”. Haastattelun antava britannialainen huomauttaa, että *ch'uan* voi tarkoittaa myös nyrkkiä. Hän pitää todennäköisenä sitä, että sana boksari sai alkunsa joko siitä, että boksarit harjoittivat kuntoilua, tai muut paikalliset alkoivat kutsua boksareiden ”Yhdistyneiden patrioottien seuraa” vitsikkäästi ”Yhdistyneiden patrioottien nyrkiksi”. Siten Wade-Giles järjestelmän mukainen *I-ho-ch'uan* vastaisi pinyin-kirjoitusjärjestelmän ulkoasuja *Yihetuan* ja *Yihequan*, mutta muu annettu käännöksen osa ”yhdistyneistä patriooteista” ei vastaa myöhempää ”oikeudenmukaisuutta ja harmoniaa”. Muu haastattelu on neutraalin kertova, mutta epäilee Shandongin kuvernöörin tukeneen boksareita koska ei tehnyt heille mitään.

Ålandin linja on pitkälti neutraali ja informatiivinen: sanomalehti käsittelee boksarikapinan tapahtumia lähinnä uutisartikkeleiksi naamioituneina listoina sähköitä, joita on saapunut eri puolilta maailmaa. Esimerkiksi 12.7.1900 ilmestyneessä uutisessa kerrotaan Daily Expressin kertomista Beijingin tapahtumista, mutta Ålandin toimitus huomauttaa että tietoa ulkovaltojen lähetystöjen teurastuksesta ei ole vahvistettu. Kaksi viikkoa myöhemmin 26.7.1900 ilmestyneessä numerossa kerrotaan lukuisten lähteiden pohjalta että ulkovaltojen edustajat ovat vielä elossa, mutta Ålandin toimitus epäilee myös tätä tietoa toiveikkaasti: ”Hyvä näin, jospa vain se olisikin totta”. Uutisen lopuksi kerrotaan, että Japani viivyttelöi lisäjoukkojen lähettämistä Kiinaan koska Venäjä ja Saksa ovat vastustaneet japanilaisen kenraalin nimitystä liittoutuneiden ylipäälliköksi Kiinaan.

Mielenkiintoisesti Ålandin toimitus alkaa boksarikapinan uutisoinnin edetessä kallistua kiinalaisten puolelle. Boksareista aletaan puhumaan liikkeenä, ja muun muassa 25.9.1900 päivätty uutinen kertoo avoimesti, että venäläiset teurastivat 10 000 kiinalaista Mantšuriassa. Tätä seuraa sähkö Berliinistä, että kotiin palanneita saksalaissotilaita on kielletty puhumasta kokemuksistaan ankaran rangaistuksen uhalla. Tämän tarkoitus on vaientaa saksalaiset sotilaat puhumasta Kiinassa tehdyistä kauheuksista.

Loppua kohden Åland alkaa jopa suhtautua kriittisesti Länsimaiden tekoja kohtaan Kiinassa. Eräs pitkä uutinen (23.1.1901) on otsikoitu ”Eurooppalainen susi ja kiinalainen lammas”. Tämä otsikko ei ole Ålandin oma, vaan otsikko jolla tunnettu lingvisti Emile Joseph Dillon otti kantaa boksarikapinan tapahtumiin Contemporary Review -sanomalehdessä. Dillonin mielestä ulkovaltojen teot Kiinassa ovat anteeksiantamattomia: liittouman maat eivät ensinnäkään virallisesti julistaneet sotaa Qing-dynastiaa vastaan, ja tämänkin ”sodan” luonne mureni nopeasti silmittömäksi ryöstelyksi. ”Euroopan kulttuuriapostolien teot Pohjois-Kiinassa viime

kuukausien aikana ovat olleet niin halveksuttavia, että vaikka ne olisi tehty oikeita villejä kohtaan, tekoja ei voisi vapauttaa rikoksesta”. Dillon kuvailee elävästi purjehdusretkeä vuoden 1900 kesällä rannikon tuntumassa Keltaisessa Meressä. Muuten kaunista purjehdusretkeä haittaavat tyynesti meressä kelluvat kiinalaisten ruumiit. Haaskalinnut ovat jo saaneet tarpeeksi ja lepäävät rannalla vatsat pullistuneina. Ohi lipuvien laivojen kansilla eurooppalaisten herrojen ruoskat nielivät kiinalaisten merimiesten selkiä, ja kiinalaiset palauttivat nämä iskut hellillä hymyillä. Rannalla alastomat lapset leikkivät vanhempiensa ja sisarustensa mätänevien ruumiiden vieressä. Uutinen jatkuu samalla tavalla vielä pitkään, ja kuvailee niin sivilisaation soihdun polttamaa kaupunkia, paikallisen aatelisen raiskattuja ja sitten tapettuja tyttäriä sekä kuolleeksi luultua kiinalaista miestä, joka palattuaan tajuihinsa ja Länsimaalaisilta apua pyytäessään sai vain luodin kalloonsa. Nämä havainnot pohjautuvat paitsi Dillonin itse näkemiin asioihin että hänen haastatteleminen eurooppalaisten sotilaiden lausuntoihin. Ainoat ulkovaltojen sotilaat joita on rangaistu näistä teoista ovat Dillonin havaintojen mukaan kaksi intialaista sotilasta. Vastakohtana eurooppalaisten käytökseen japanilaiset ovat onnistuneet säilyttämään kurinsa. Uutinen myös ylistää kiinalaisia siinä mielessä, että he ovat sellaisissa luonteenpiirteissä kuten rehellisyydessä, tyyneydessä ja lainkuuliaisuudessa Länsimaalaisia kiistattomasti parempia.

Kenties Dillonin sanoma on liioiteltua viestin saamiseksi perille Länsimaalaisten suorittamista kauheuksista, mutta se joka tapauksessa tarjoaa selkeää kritiikkiä Länsivaltojen tekoja kohtaan Kiinassa. Se, että Åland julkaisi tämän uutisen ja omisti sille paljon tilaa kyseisessä numerossa kertoo joka tapauksessa siitä että Ålandin toimitus tuomitsi Länsimaalaisten teot Kiinassa eikä paljoa pelännyt lehdistösensuuria sanoakseen tämän. Ålandin toimitus kommentoikin loppuun, että Dillonin kuvailu eurooppalaisten sotilaiden käytöksestä ja ryöstelystä ei herätä suuria toiveita Länsimaisesta sivilisaatiosta 1900-luvun alkaessa.

Vuoden 1901 alkusyksystä solmitusta rauhansopimuksesta Åland uutisoi melko innottomasti ja painottaa sitä, että joukko kiinalaisia on matkalla Saksaan tapaamaan Wilhelm II:sta. Hieman näitä uutisia ennen (27.8.1901) uutisoidaan kuitenkin että nälänhätä vaivaa Shanxin maakuntaa sen jälkeen, kun liittouman sotilaat kampanjoivat maakunnassa ja joko veivät satoa ryöstösaaliina tai polttivat sitä. Etenkin vuoden 1901 uutisten pohjalta sanoisin, että Ålandin toimituksen silmissä boksarikapina oli vain sarja surkeita tapahtumia jossa tavalliset kiinalaiset joutuivat kärsijöiksi Länsimaalaisten raakalaisten kynsissä.

4.2 Vanhasuomalainen sanomalehdistö

Hakutulosten pohjalta valitsin lähempään tarkasteluun sanomalehdet *Inkeri*, *Karjalatar*, *Kokkola*, *Uusi Aura* ja *Uusi Suometar*. Vanhasuomalaisia sanomalehtiä määritteli ennen kaikkea niiden varovainen ja myöntävä linja Venäjän valtaa kohtaan, sekä halu korottaa suomen kieli tasavertaiseksi ruotsin kielen kanssa. Venäjä oli antanut Suomelle autonomian ja suomenkielisille fennomaaneille mahdollisuuden syrjäyttää perinteisen Ruotsiin päin nojaavan ruotsinkielisen virkasäätyläistön hegemonian. Tästä kiitokseksi vanhasuomalainen sanomalehdistö kirjoitti enemmän Venäjän toimista Kiinassa kuin muu suomalainen sanomalehdistö, ja puolusti Venäjän syyttömyyttä boksarikapinan alkamiseen. Suhtautuminen Kiinaa kohtaan puolestaan vaihteli vanhasuomalaisten sanomalehtien välillä suuresti.

4.2.1 Inkeri

Inkeri oli siitä erikoinen suomenkielinen sanomalehti että sitä julkaistiin Pietarissa, itse Venäjän maaperällä. Inkeri olikin tarkoitettu paitsi Pietarissa asuville suomalaisille kuin Venäjän pääkaupunkia ympäröivillä alueilla asuneille Inkerin suomalaisille. Vaikka Inkeri ei tässä mielessä ollut suomalainen sanomalehti, otan sen tarkasteluun siitä syystä, että se edusti 1900-luvun vaihteen suomenkielistä pietarilaista sanomalehdistöä. Pienestä ja paikallisesta luonteestaan johtuen Inkerin toimitus kirjoitti melko vähän ulkomaiden tapahtumista, mutta tarpeeksi tätä tutkimusta varten.

Eräs uutinen (9.6.1900) aloittaa kirjoittamalla, että Venäjä on lähettänyt Beijingiin 1500 sotilasta. Muut Länsimaat ovat tehneet samoin, ja hyvästä syystä, sillä Länsimaiden edustustot ovat joutuneet boksarien hyökkäyksen kohteeksi. Uutinen myös huomauttaa, että britannialaiset sotivat jo Etelä-Afrikassa urhoollisia buureja vastaan, ja siksi heillä on nyt monta rautaa tulella. Erikoisena huomiona uutinen myös toteaa, että Saksan lähetti von Ketteler on tapettu ja japanilaisia virkamiehiä murhattu. Tämä eroaa muun muassa Diana Prestonin tutkimuksesta siitä, että vain yksi Japanin lähetystön työntekijöistä tapettiin 11.6.1900¹²⁹. Toisaalta Robert Edgertonin mukaan von Ketteler tapettiin vasta 20.6.1900 hänen ollessa matkalla Kiellettyyn kaupunkiin¹³⁰. Uutinen jatkaa vielä kertomalla, että Dagun linnoitukset on vallattu ja Seymourin sotaretki lähtenyt matkaan.

---

¹²⁹ Preston 2000, s. 70.

¹³⁰ Edgerton 1997, s. 82.

Ongelmia vaikeuttaa vielä enemmän se, että 23.6.1900 julkaistussa numerossa todetaan, että Port Arthurista on saapunut sähke 18.6.1900, jonka mukaan von Ketteler on tapettu toisen kerran 10.6.1900. Puolestaan 30.6.1900 päivätyn uutisen mukaan Beijingissä olevat ulkovaltojen edustajat on kaikki tapettu, teurastettu ja silvottu kidutuksen jälkeen. Eurooppalaiset miehet tappoivat omia vaimojaan ja lapsiaan jotta säästäisivät heidät kiinalaisten julmuuksilta. Inkerin toimitus epäilee tätä tietoa, mutta pitää sitä todennäköisenä.

Nämä kesäkuun aikaiset uutiset herättävät kummastusta, mutta ne pohjautuvat mielestäni vain virheellisiin uutislähteisiin. Ensinnäkin ne poikkeavat siitä, mitä muut sanomalehdet kirjoittivat, mutta myös siitä mitä moderni tutkimus on esittänyt. Selitys Inkerin uutisten virheisiin on myös mielestäni ilmeinen: Inkerin toimituksen pääasiallinen ja pitkälti ainut lähde oli Venäjän valtio ja sen yhteyden kiinalaisiin kaupunkeihin ja virkamiehiin. Lähteiden yksipuolisuuden takia Inkerin uutisointi erosi muista suomalaisista sanomalehdistä paljon.

Kaikesta huolimatta Inkerin toimitus on myötämielinen Cixiä kohtaan ja toteaa samassa 30.6.1900 julkaistussa uutisessa miten hän haluaa suojella Kiinassa olevia ulkomaalaisia, vaikka onkin melko voimaton tässä. Inkerin toimitus näkee boksarikapinan alkamisen syynä kristittyjen lähetyssaarnaajien röyhkeyden ja tunkeilevan luonteen, mikä suututti kiinalaiset. Lisäksi Kiinan omat moraaliset arvot, nimellisesti kungfutselaisuus, ovat ”sangen hyvät ja monesta kohden käyvät yhteen kristinuskon siveysopin kanssa”. Siksi on röyhkeää että Länsimaalaiset yrittävät väkisin käännättää kiinalaisia kristinuskoon ja tällä tavalla luoda eripuraa. Sanomalehden toimitus pitää varmana sitä, että kiinalaiset ovat heidän kanssaan samaa mieltä tästä asiasta.

Uutisnumerossa joka on päivätty 14.7.1900 Inkerin toimitus kallistuu sille näkemykselle, että ulkovaltojen edustajat ovatkin vielä elossa. Tämän jälkeen uutisten linja alkaa myötäillä muiden sanomalehtien linjaa, mutta ei hylkää sensaationhakuisuuttaan. Esimerkiksi 28.7.1900 ilmestyneen pitkän uutisen mukaan Kiinassa olisi tapettu jo kymmeniä tuhansia kristittyjä kun täysimittainen sota Kiinan ja ulkovaltojen välillä on täydessä vauhdissa. Tämä uutinen käy muun muassa läpi taisteluita Venäjän ja Kiinan välillä Mantšuriassa, ja puhuu venäläisten joukoista ”meidän” joukkoina. Lisäksi uutinen pureutuu syvemmin Kiinan uskontoihin ja tapoihin. Kiinalaiset ovat esimerkiksi haluttomia kieltäytymään ja siksi mieluummin valehtelevat kuin kertovat totuuden. Tämä on vain ”petollisten kuvitelmien” antamista toiselle, ja on tuottanut eurooppalaisille suuria tappioita diplomatian saralla.

Uutisnumerossa joka on päivätty 4.8.1900 kerrotaan että kenraalikuvernööri Bobrikov on sallinut vapaaehtoisten suomalaisten reserviläisten astua palvelukseen ja lähteä Kiinaan sotimaan. Myöhemmin 18.8.1900 julkaistussa uutisessa todetaan, että Venäjän joukot pääsivät Beijiin ensimmäisinä pelastamaan ulkovaltojen lähetystöjen edustajat. Loppuvuoden 1900 ja vuoden 1901 uutiset puivat läpi rauhanneuvotteluja Kiinan ja ulkovaltojen välillä, mutta ne kaatuvat toistuvasti liittouman valtioiden erimielisyyksiin rauhan ehdoista. Esimerkiksi 8.12.1900 ilmestyneen uutisen pohjalta Inkerin toimitus tuntuu olevan jo kypsä Kiinasta uutisointiin: ”...lopullisesta rauhanteosta ollaan siltä vielä kaukana. Milloin huomataan, ettei Kiinan edustajilla olekaan täydellisiä valtakirjoja sopimusten tekoa varten, milloin tekee Englanti taas jonkun lisävaatimuksen, niin että asia venyy äärettömiin. Taisteluja siellä myöskin yhä jatkuu.”

Venäjän valtion taholta saadut yksipuoliset uutislähteet johtivat eriskummallisiin sekaannuksiin joiden Inkerin uutisten kohdalla, mutta muuten sanomalehden linja boksarikapinaa kohtaan on ailahteleva: toisaalta sanomalehti mässäilee boksarien julmuudella, mutta muutamia kertoja myös kallistuu kiinalaisten puolelle. Boksarit ovat kapinallisia ja vihollisia Venäjän valtiolle, mutta samalla boksarikapinan puhkeamisen syy löytyy selkeästi kristitystä lähetystyöstä. Kenties tämä asennoituminen johtuu siitä, että Venäjän oman ortodoksikirkon rooli Kiinan lähetysaarnanäyttämöllä oli paljon pienempi kuin protestanttisilla ja roomalaiskatolisilla kirkkoilla. Siten näiden vääräoppisten kristittyjen kirkkojen toiminta oli edesauttanut muiden Länsimaiden imperialistisia pyrkimyksiä Kiinassa ja vetänyt syyttömän Venäjän valtion mukanaan. Sanoisinkin, että Inkerin tapa kirjoittaa kristitystä lähetystyöstä oli tapa kritisoida muiden Länsimaiden pyrkimyksiä Kiinassa.

4.2.2 Karjalatar

Joensuussa julkaistu Karjalatar edusti itäsuomalaista sanomalehdistöä. Karjalatar tasapainotteli linjassaan vanha- ja nuorsuomalaisuuden välillä, mutta oli kallistunut enemmän vanhasuomalaisuuden puoleen. Sanomalehteä julkaistaan yhä tänä päivänä, mutta sen nimi on nykyään (mielestäni mediaseksikkäämpi ja kielen päällä kevyemmin tanssahtava) Karjalainen.

Karjalatar sai Kiinaa koskevia uutisia laajalti ulkomailta, muun muassa Berliinistä, Lontoosta ja Pietarista, sekä Kiinan kaupungeista kuten Hong Kongista, Shanghaista ja Yantaista. Sähkeitä saapui myös Brysselistä ja Washingtonista. Yksittäisistä sanomalehdistä Karjalatar käytti etenkin britannialaisia sanomalehtiä kuten Daily Telegraphia, Morning Postia ja Timesia, sekä joitakin muita kuten Berliner Tageblattia ja Reutersia.

Karjalattarelle boksarit ovat alusta asti kapinallisia. Tämä käy ilmi 16.6.1900 julkaistussa uutisessa, missä sanomalehden toimitus toteaa että boksarikapinan puhkeaminen ”todistaa, että se ajankohta yhä lähenee, jolloin Kiinan pannukakku on jaettava”. Karjalattaren toimitus pitää tässä vaiheessa selvänä sitä, että boksarit ja Kiinan hallinto tekevät yhteistyötä. Uutinen myös mainitsee, että ”Keltainen rotu julistaa hellimätöntä sotaa valkoselle”, ja että Kiinassa toimivat ulkovallat epäilevät kaikki toinen toisiaan boksarikapinan tahallisesta yllyttämisestä. Tämän valtioiden keskeisen kateuden vuoksi on epätodennäköistä että ne voisivat taistella yhdessä Kiinaa vastaan. Boksarikapinan puhkeaminen on erityisen paha isku Yhdistyneelle Kuningaskunnalle, joka sotii jo Etelä-Afrikassa buureja vastaan: tämän syyn takia Britannian sanomalehdistö on alkanut vaatia Kiinan sotatoimiin liittyen johtovallan antamista Venäjälle. Myöhempi (30.6.1900) uutinen kertoo tähänastisista sotatoimista, ja pitää konfliktin syvenemistä varmana. Samaan aikaan Etelä-Kiinan Kantonissa joukko naislähetysaarnajia on paennut Hong Kongista. Muut Länsimaalaiset ja varakkaat paikalliset suunnittelevat seuraavansa heidän perässään paetakseen levottomuuksia. Uutisnumerossa 7.7.1900 yhteydessä on lyhyt sähkö, jossa kiinalaisia kristittyjä kutsutaan ”alkuasukkaiksi”: mainitsen sen tässä vain huomiona.

Karjalatar tuntui olevan monia muita suomalaisia sanomalehtiä tarkemmin perillä Beijingin ulkovaltojen edustajien tilanteesta ja piiritystoimien kehityksestä. Esimerkiksi 12.7.1900 ilmestyneessä uutisessa pidetään todennäköisenä monien muiden suomalaisten sanomalehtien tapaan sitä, että ulkovaltojen edustajat Beijingissä on tapettu ”raakalais-joukkojen” toimesta. Sähköttä johon uutinen pohjautuu ei ole mainittu muuta kuin että tieto on saapunut Shanghain kautta Lontooseen 7.7.1900: tämä sähkö on hyvin todennäköisesti sama Daily Expressin valeuutinen, mistä Hufvudstadsbladet kertoi. Tämän ohella Karjalattaren toimitus on saanut käsiinsä myös muutamia sähköitä jotka antavat päinvastaisen kuvan Beijingin tapahtumista. Yksi sähkö toteaa miten osa Qing-dynastian sotilaista on kääntynyt boksareita ja heidän puolelleen taistelevia muita sotilaita vastaan suojellakseen ulkomaiden edustajia, ja toinen sähkö kertoo, miten ”kiinalaiset ystävät” toimittavat ruokaa ulkovaltojen lähetystöjen edustajille. Eräässä uutisessa (17.7.1900) kerrotaan, että Qing-dynastialla on käytössään suuri joukko Länsimaalaisten heille myymiä aseita, erityisesti laivastotykkejä. Sen vuoksi Länsimaat ovat alkaneet keskustella asevientikiellosta Kiinaan jatkossa. Samassa numerossa kerrotaan, että Li Hongzhang on lähettänyt joukkoja Beijingiin kukistamaan boksarit ja pyytää muita Kiinan virkamiehiä tekemään samoin. Myöhemmin 28.7.1900 julkaistussa numerossa on

Reutersin teettämä uutinen, joka kertoo miten Qing-dynastian sotilaat saattoivat joukon belgialaisia insinöörejä, naisia ja yhden lapsen turvallisesti Tianjiniin.

Kesän lopussa (23.8.1900) julkaistussa uutisessa painotetaan kenraali Linevichin johtamien Venäjän joukkojen urhoollisuutta ja nopeaa toimintaa Beijingin valloittamisen yhteydessä. Länsimaat, kuten Saksa ja Belgia, eivät kuitenkaan uutisen pohjalta oleta sotatoimien loppuvan Kiinassa: sen vuoksi Belgia on lähettämässä Kiinaan 1200 sotilasta suojelemaan sen omia kansalaisiaan maassa vaikka ei ehtinyt ottaa osaa aikaisempiin sotatoimiin. Myöhemmin 22.9.1900 ilmestyneessä uutisessa kerrotaan, että Li Hongzhang on tuominnut prinssi Tuanin ja muutamien muiden boksarikapinaa tukeneiden Qing-dynastian prinssien toimet. Samassa numerossa on myös pieni uutinen joka kertoo että boksarikapinan vuoksi Venäjän rahaministeri on ilmoittanut valtion menojen supistuksista. Supistukset koskevat niin raittiusseuroja, postivirkamiehiä kuin koululaitosta.

Erityisen mielenkiintoinen on 25.9.1900 päivänä julkaistu uutisnumero, jossa on suomalaisen lähetystyöntekijä Elli Kajanderin kirjoittama kirje Kiinasta. Kirja on päivätty 28.7.1900, ja siinä Kajander toteaa miten paikalliset kiinalaiset ovat hänen lähetystössään olleet aina ulkomaalaisia kohtaan ystävällisiä. Tästä huolimatta hän ja muut lähetystön työntekijät olivat pelänneet viime viikot sen vuoksi, että boksarit olivat saaneet kannattajia myös tässä kaupungissa ja uhanneet polttaa lähetystön. Uhkausten edessä lähetystyöntekijät olivat jo lähtemässä, mutta paikalliset kristityt pyysivät heitä jäämään. Pian tämän jälkeen joukko Qing-dynastian sotilaita saapui suojelemaan kaupungin kristittyjä, ja Kajander kiittää Jumalaa tästä suojeluksesta. Seuraavan vuoden alussa (15.1.1901) ilmestyneessä numerossa on pitkä artikkeli, joka puolustaa evankelisluterilaista lähetystyötä Kiinassa. Karjalattaren toimitus paheksuu sitä, että Suomessakin ”kristinuskolle vihamielinen sanomalehdistö” on kritisoinut evankelisluterilaista lähetystyötä syypääksi Kiinan rauhattomuuksille. Uutinen luo syvän katsauksen Kiinan tapahtumiin 1800-luvulla etsiäkseen joukon syytä boksarien vihamielisyyteen ulkomaalaisia kohtaan. Nämä syyt johtuvat enemmän tai vähemmän Länsimaalaisten rahanahneudesta, esimerkiksi oopiumkaupasta, sekä roomalaiskatolisesta lähetystyöstä, koska roomalaiskatoliset ovat innokkaita sekaantumaan politiikkaan. Selkein esimerkki tästä on vuoden 1897 Juyen välikohtaus, jonka yhteydessä Saksa miehitti alueita Shandongista suojellakseen nimellisesti alueella olevia roomalaiskatolisia kristittyjä.

Karjalattaren toimitus ei juuri ottanut kantaa Kiinan yhteiskuntaan, mutta teki selvää eroa ulkomaalaisiin vihamielisesti suhtautuneiden boksarien ja ulkomaalaisiin ystävällisesti

suhtautuneiden kiinalaisten välillä. Boksarit olivat kapinallisia raakalaisia sanomalehden toimituksen silmissä, mutta he edustivat vain pientä joukkoa koko Kiinan kansasta. Siksi muutamat pahat omenat eivät pilanneet koko satoa. Tämän ohella Karjalatar puolusti vankasti evankelisluterilaista kristinuskkoa, ja jakoi Inkerin toimituksen näkemyksen siitä, että syy boksarikapinan puhkeamiseen löytyi vääränlaisesta kristitystä lähetystyöstä ja muiden Länsimaalaisten ahneudesta: nämä syyt pakottivat Venäjän mukaan Kiinan tapahtumiin.

4.2.3 Kokkola

Kokkolassa julkaistun myöntövyysmielisen Kokkolan toimitus oli syrjäisestä maantieteellisestä sijainnistaan huolimatta hyvin verkostoitunut. Uutisissa käytettyjä lähteitä on paljon, ja niiden alkuperä on monesti kirjattu tarkasti ylös. Myös pikkutarkat numeroarvot esimerkiksi kaatuneiden ja loukkaantuneiden Länsimaiden sotilaista on listattu huolellisesti ylös. Kokkola lainaa lähteitä etenkin Ranskasta, Saksasta, Yhdistyneestä Kuningaskunnasta ja Yhdysvalloista. Osa näistä lähteistä on sähköitä muun muassa Berliinistä, Lontoosta ja Wilhelmshavenista, osa taas sanomalehtiä kuten Berliner Tageblatt, Daily Express, Neue Freie Presse ja Times.

Mielenkiintoisesti Kokkolan uutiset paikoitellen heijastelevat Uleåborgsbladetin uutisia. Joidenkin uutisten päivämäärät täsmäävät hyvin, kuten myös näiden uutisten käyttämät lähteet. Esimerkiksi Uleåborgsbladetin 19.6.1900 päivätyn numeron sisältö boksarikapinan tapahtumista vastaa jossain määrin Kokkolan 20.6.1900 päivätyn numeron sisältöä. Vastavuoroisesti Uleåborgsbladetissa 17.7.1900 ilmestynyt uutinen Port Arthuria uhkaavasta mantšuosastosta on sama kuin 18.7.1900 Kokkolassa ilmestynyt uutinen, mutta sillä erolla, että Uleåborgsbladetissa viitataan tämän jälkimmäisen uutisen saapuneen sähköen kautta Lontoosta, kun taas Kokkolassa kerrotaan tarkemmin että uutinen perustuu Timesin saamaan sähköeseen Shanghaista. Tämän perusteella voisi olettaa, että Kokkolan toimitus käytti Uleåborgsbladetin uutisia lähteinä kertomatta siitä, mutta sanoisin että näin ei ollut. Sanomalehdet vain jakoivat samat lähteet, mutta kirjoittivat niistä itsenäisesti. Kokkolan toimituksella oli käytössään enemmän lähteitä mutta nämä tiedot saapuivat Kokkolaan luultavasti suuremman Oulun kautta. Siksi sellaisissa tilanteissa missä molemmat sanomalehdet uutisoivat samoista uutisista Uleåborgsbladet ehti uutisoida ensin. Myöhemmin samoista uutisista uutisoidessaan samojen lähteiden pohjalta Kokkolan toimitus päätti tehdä tarkempaa selkoa lähteiden alkuperästä. Lisäksi näiden kahden sanomalehden linjat ja käytetyt

kielet erosivat toisistaan, joten olisi outoa, jos myöntyvyysmielinen Kokkola haluaisi käyttää radikaalimpaa ja heinäkuussa vuonna 1900 lakkautetun Uleåborgsbladetin uutisia lähteinään.

Joka tapauksessa Kokkolan uutiset ottavat monesti kärkeästä kantaa kiinalaisiin. Esimerkiksi Neue Freie Pressestä lainattu 20.6.1900 julkaistu uutinen on tarinanomainen kertomus Cixistä epämoraalittomana naisena. Hän on sekä viekas että ovela, ja tätä kautta onnistui kasvattamaan omaa valtaansa niinkin paljon. Toinen uutinen (4.7.1900) pyrkii valottamaan boksareiden taustaa tunnetun saksalaisen matkamies Eugen Wolfin Berliner Tageblattille antaman haastattelun pohjalta. Wolf toteaa, että boksarit olivat alkujaan isänmaan ystäviä jotka perustettiin paikalliseksi miliisiksi. Tämä kehitys johti kuitenkin pian muukalaisvihaan niin Länsimaalaisia kuin mantšuja kohtaan. Cixi on joko moraaliton juoppo joka ei tiedä mitä tehdä, koska on antanut asioiden mennä näin pilalle, tai boksarit ovat huijanneet häntä esiintymällä patriootteina vaikka haluavat myös hänen päänsä seipääseen. Wolf kehottaa lopuksi Kiinaa omaksumaan Länsimaalaisen hallintotavan ministeriöineen vastaavanlaisten tapausten loppumiseksi.

Eräs uutinen (7.7.1900) tekee selkoa Seymourin epäonnistuneesta marssista Beijiin. Pitkän selonteon jälkeen Kokkolan toimitus toteaa, että ”hänen pienellä joukollaan on ollut seikkailuja, jotka kuuluvat kuin jostain Jules Vernen romaanista lainatuilta, eikä hänen tilansa ollut hetikään niin epätoivoinen, kuin ensinnä ilmoitettiin.” Seymourin retkikunnan kohtalosta oli tihkunut kesä- ja heinäkuuden välissä suomalaiseseen mediaan ristiriitaista tietoa, ja osa uutisista jopa väitti hänen saaneen surmansa. Kokkolan toimitus riemuitsee siitä, että Seymour ja hänen miehensä pärjäsivät paljon paremmin kuin mitä alkuperäiset uutiset kertoivat. Näiden seikkailujen tarinallinen käännekohta oli Qing-dynastian modernin asearsenaalin valtaaminen ja kiinalaisten aseiden kääntäminen heitä vastaan. Samaan sotasaaliseen kuului enemmän kuin tarpeeksi ruokaa ja juomaa. ”Tuo tykkien ja arsenaalien valloitus ja kiinalaisten aseiden kääntäminen heitä itseään vastaan kuvaa todella mainiosti kiinalaisia oloja ja osoittaa, mitä Kiinassa voi päättäväinen ja uskalias joukko eurooppalaisia aikaa saada,” uutisessa todetaan.

Tarkoista lähteistään huolimatta Kokkolan syrjäinen maantieteellinen sijainti tarkoitti, että uutiset saapuivat Kokkolaan myöhään. Esimerkiksi kun Suomen suurien kaupunkien sanomalehdet iloitsivat elokuun puolivälissä tietoa siitä, että ulkovaltojen lähetystöjen edustajat olivatkin elossa, sai Kokkola tietää tästä vasta elokuun 22.8.1900. Tätä ennen (18.8.1900) ilmestyneessä uutisessa kerrotaan lontoolaisen lähteen pohjalta miten Kiinan hallinto on tarjonnut ulkovaltojen edustajille mahdollisuutta lähteä turvallisesti Beijingistä.

Nämä tiedot perustuvat Kiinan hallinnon saamiin kirjeisiin Beijingin ulkovaltojen lähetystöjen edustajilta, mitkä sitten lähetettiin eteenpäin rannikkoalueiden virkamiehille. Kiinan hallinnon ehdot ovat, että Qing-dynastian sotilaat saattavat ulkovaltojen edustajat ja kiinalaiset kristityt turvallisesti pois pääkaupungista, kun taas ulkovaltojen lähettiläät suostuvat ehdotukseen vain jos ulkovaltojen sotilaat turvaavat heidän matkansa. Kokkolan toimitus mieltii, että Kiinan hallinnon tarjous on vain juoni saada lähettiläät pois linnoitetusta kaupunginosastaan ja surmata heidät kuten he surmasivat von Kettelerin.

Vuoden 1900 syksyyn tultaessa boksareista uutisointi vähenee Kokkolan sivuilla. Eräs uutinen (20.10.1900) kertoo siitä miten liittoutuneiden välit ovat alkaneet rakoilemaan von Walderseen alaisuudessa. Ranskalaiset, saksalaiset ja britannialaiset jaksavat vielä kalistella miekkoja boksarien kanssa, mutta yhdysvaltalaiset, venäläiset ja japanilaiset ovat alkaneet menettämään innostustaan. Saman uutisen yhteydessä Tianjinin maakuntahallituksen edustaja vaatii palautettavaksi sotasaalista, jonka yhdysvaltalaiset sotilaat anastivat Qing-dynastian valtionrahastosta. Yhdysvaltojen hallinto on vastannut tähän kiertelevästi.

Kokkola oli tarkka käyttämiensä lähteiden kanssa, mutta kirjoitti boksareista ja kiinalaisista yleisesti ottaen melko halveksivasti. Kompuroivat ja juonittelevat kiinalaiset olivat vertailupiste, jotka vain osoittivat Länsimaalaisten ylivertaisuutta Kokkolan toimituksen silmissä.

4.2.4 Uusi Aura

Uusi Aura oli Turussa, svekomaanisen Suomen sykkivässä sydämessä, toiminut suomen kielen asemaa ajanut sanomalehti¹³¹. Uutta Auraa julkaistiin sekä kuusi kertaa viikossa että erillisenä kolmen päivän välein julkaistuna versiona jotka tiivistivät edellisten päivien uutisia yhteen. Suuri osa Kiinaa koskevista uutisista saapui suoraan Lontoosta, Pariisista, Washingtonista, Yokohamasta ja Kiinan kaupungeista kuten Shanghaista ja Yantaista. Joidenkin uutisten lähteet jäivät puolestaan mainitsematta. Ulkomaalaisista sanomalehdistä käytetään muun muassa Daily Expressia ja Timesia, sekä kotimaista Hufvudstadsbladetia.

Uusi Aura ei liiemmin ottanut kantaa boksarikapinaa, vaikka uutisoikin siitä muiden sanomalehtien tapaan. Esimerkiksi kesäkuun numeroissa 21.6.1900, 22.6.1900 ja 23.6.1900 todetaan vain mittavien sähkekokoelmien myötä, että Kiinassa on alkanut sota. Nämä sähkeet

---

¹³¹ Tommila, Päiviö (1988): *Suomen lehdistön historia 7: Hakuteos Savonlinna – Övermarks Tidning*. Kuopio: Kustannuskiila. s. 189-191.

kertovat niin sotatoimista Kiinassa, kristittyjen hädästä kuin ranskalaisten ahdingosta Yunnanissa. Uutiset kutsuvat myös Yunnanin maakunnan tapahtumia boksarien aikaansaannoksiksi, vaikka Yunnan sijaitsi toisella puolella Kiinaa Ranskan Indokiinan rajalla, kaukana Shandongista mistä boksarikapina sai alkunsa. Näistä 23.6.1900 ilmestynyt numero toteaa erikseen ettei Kiinasta uskalla kirjoittaa varmuudella mitään, koska Kiinasta ei saa varmoja tietoja. Uutinen jatkaa lainaamalla Hufvudstadsbladetin uutista, jossa Hufvudstadsbladetin kirjeenvaihtaja Lontoosta kertoo huhujen perusteella Seymourin kaatuneen ja hänen retkikuntansa epäonnistuneen. Tätä huhua vahvistaa se, että Seymourista ei ole kuulunut mitään viikkoon. Samaan aikaan Tianjinissa suuri joukko venäläisiä sotilaita on puolustanut onnistuneesti Tianjinia boksareiden hyökkäykseltä.

Samana 23.6.1900 ilmestynyt kolmen päivän uutisten sanomalehti sisältää puolestaan uutisen, jossa käydään läpi kiinalaisten tapoja. Uutisen pohjalta Kiinassa kaikki tehdään päinvastoin kuin Länsimaissa, ja Kiinan oudot tavat ovat vaikuttaneet Kiinan nykyiseen rappiotilaan. Kiinalaiset eivät esimerkiksi mittaa aikaa tarkasti eikä kiinalainen tunne säännöllisiä ruoka-aikoja. ”Hän syö riisinsä silloin kun hänen on nälkä, tekee työtä usein koko yön, syö illallisensa aamulla ja menee maata auringon noustessa. Tämä täydellinen järjestyksen puute saattaa eurooppalaisen kauppiaan ihan epätoivoon.” Puolestaan 7.7.1900 päivätyssä numerossa on kaksi erillistä uutista Guangxun ja Cixin tilasta. Ensimmäinen uutinen perustuu Yhdysvaltojen Shanghaissa olevan konsulin sähköeseen, minkä mukaan sekä Guangxu että Cixi on otettu vangeiksi. Toinen sähkö on saapunut myös Shanghaista, nimeltä mainitsemattomalta taholta, ja sen mukaan sekä Guangxu että Cixi ovat tulleet myrkytetyiksi.

Kenties mielenkiintoisin Uuden Auran yksittäinen uutinen boksarikapinaan liittyen on 4.8.1900 ilmestyneessä numerossa olevan ”rauhan-aatteen sankari” ja pankkiiri Bliochin haastattelu. Uutinen ei tarkemmin kerro, kuka herra Blioch on, mutta hän antaa taloustieteellisen perusteen sille, miksi ulkomaiden pitäisi luopua aikeistaan Kiinassa. Kiinassa on ensinnäkin valtavasti köyhää väestöä, jolla ei ole varaa ostaa Länsimaalaisten Kiinan vietyjä kalliita tuotteita. Vastaavasti Kiinan oma vientisektori luottaa oopiumiin, puuvillaan, petroliin ja riisiin, tuotteita joita voi hankkia myös muualta. Niiden hankkimiseksi ei kannata rakentaa kalliita laivastoja ja vuokrata satamia Kiinasta. Kun vielä mietitään Kiinan vahvaa kulttuuriperintöä ja sisäisiä levottomuuksia, ei Kiinasta ole koskaan muodostumassa Bliochin mukaan merkittävää talousaluetta ulkomaalaisille tuotteille niin kuin ulkomaat haluaisivat.

Uusi Aura alkaa ottamaan enemmän kantaa kiinalaisiin kesän lähestyessä loppuaan. Eräässä uutisessa (23.8.1900) kysytään miten kiinalaisia kohdellaan Berliinissä. Tiedot perustuvat erään ruotsalaisen sanomalehden Berliinin kirjeenvaihtajan kertomaan. Uutisessa iltahämärän turvin kaduilla hiippaillut Kiinan lähetystön työntekijä on jäänyt saksalaisen väkijoukon tähtäimeen. Miestä huudetaan kilpaa niin boksariksi, koiraksi kuin siaksi. Poliisin saattelama ajuri hakee miehen matkoihinsa, mutta väkijoukko herjaa miehen perään ja ojentelee kävelykeppejä ilmaan. Kirjeenvaihtaja lopettaa toteamalla, että Länsimaalaiset eivät juuri eroa käytöksessään kiinalaisista. Tästä eroten 28.8.1900 ilmestyneessä numerossa on uutinen jonka mukaan ulkovaltojen edustajat Beijingissä selviytyivät sen vuoksi, että jotkut Qing-dynastian sotilaat myivät heille ampumatarvikkeita. ”Todella ehta kiinalaista!” uutisessa naurahdetaan. Toinen uutinen samasta numerosta toteaa, että boksarikapinan yhteydessä ei ole juuri otettu sotavankeja. Tämä johtuu siitä, että boksarit ja kiinalaiset sotilaat yrittivät tappaa ulkomaalaisia ”niin kauan kuin hän vielä voi kättäänkään kohottaa”, ja että joskus boksarit riisuivat punaiset huivinsa ja tekeytyivät viattomiksi siviileiksi päästäkseen iskuetäisyydelle. Vastaavasti kiinalaiset eivät vielä ole tarpeeksi sivistyneitä ottaakseen sotavankeja taisteluissa, vaan hakkaavat vangitsemansa ulkomaalaiset sotilaat osiin pelotteeksi.

Vuoden 1900 syksyn ja vuoden 1901 uutiset käyvät läpi monien muiden sanomalehtien tapaan rauhanneuvotteluja. Eräs uutinen (20.11.1900) kertoo miten Yukeng, Kiinan lähettiläs Ranskassa, sanoo että mitkään rauhanehdot eivät saa boksareita ja kiinalaisten isänmaallisuuden tunnetta kuihtumaan. Ainoa tapa saavuttaa pysyvä rauha on syrjäyttää Cixi vallasta ja palauttaa Guangxu valtaan: kaikkien muiden rauhanneuvottelujen tulosten pysyvyys riippuu vain siitä, kuinka paljon sotaväkeä ulkomaat ovat valmiita pitämään Kiinassa. Jos Cixi tai keisarillisen hovin konservatiiviset elementit pysyvät vallassa, on vain ajan kysymys milloin seuraava boksarikapina puhkeaa.

Vaikka Uuden Auran toimitus pidättäytyy jyrkkien tuomioiden langettamisesta ja kiinalaisten vähättelystä, sanomalehden toimitus jakaa monen muun suomalaisen sanomalehden näkemyksen siitä, miten kiinalaiset ovat Länsimaalaisten alapuolella. Kaikki ulkomaalaisia kohtaan vihamielisesti suhtautuvat kiinalaiset ovatkin boksareita Uuden Auran silmissä. Ulkovaltojen tulisikin jättää Kiina omiin oloihinsa sen vankan ja oudon kulttuurin vuoksi, jos ei muuta niin taloudellisista syistä, sillä Kiina on Länsimaille vain kallis rahareikä.

4.2.5 Uusi Suometar

Tuskin on yhtään toista sanomalehteä joka sanoisi ”vanhasuomalainen” jyrkämmin kuin Uusi Suometar. Levikiltään Helsingissä julkaistu kristilliskonservatiivinen Uusi Suometar oli 1900-luvun vaihteessa Suomen toiseksi suurin sanomalehti Hufvudstadsbladetin jälkeen¹³². Suuri levikki tarkoitti myös sitä, että Uuden Suomettaren numeroiden koko oli vakiintunut 8:saan. Tutkimuksessani käsittelemistäni sanomalehdistä vain Hufvudstadsbladet ja Uusi Suometar ylsivätkin numeroidensa koossa 4:ää sivuaa suuremmiksi.

Uuden Suomettaren uutiset eroavat muiden sanomalehtien uutisista niiden tavassa käyttää lähteitä. Ulkomaita koskevat uutiset käyttävät lukuisia eri lähteitä ja nämä lähteet on koottu muiden sanomalehtien tapaan erillisiksi lähdekokoelmiksi, mutta Uuden Suomettaren näihin lähteisiin pohjaavat uutiset on kirjoitettu erillisiksi, pitkiksi ja lähteitä juuri lainkaan siteeraamattomiksi uutisartikkeleiksi. Muiden sanomalehtien vastaavat pidemmät uutiset upottavat joskus näitä lähteitä osaksi uutisia, mutta Uuden Suomettaren uutiset eivät tee tätä. Joka tapauksessa sähköitä on saapunut Uuden Suomettaren toimitukseen niin Berliinistä, Lontoosta, Pietarista, Tukholmasta, Washingtonista, Yokohamasta kuin Kiinan kaupungeista Hong Kongista, Shanghaista ja Yantaista. Yksittäisten lähteinä käytettyjen sanomalehtien joukosta löytyvät niin Berliner Tageblatt, Daily Mail, Daily News, Morning Post, Reuters, Standard ja Times. Eräs uutinen (29.6.1900) jopa siteeraa toimituksen katsomaa karttaa Kiinan muurista miettiessään ranskalaisen konsulin väitettä siitä, että ulkovaltojen edustajat olisivat paenneet Beijingistä Kiinan muuria pitkin.

Uuden Suomettaren uutisointi boksarikapinasta alkaa varsinaisesti 2.6.1900 ilmestyneessä uutisessa missä Kiinaa kutsutaan ”mädäksi ruumiiksi, jossa paise toisensa jälkeen puhkee auki ja osottaa että sairaus yhä edistyy. Ja lääkärit seisovat ympärillä veitset kädessä, leikkaavat silloin tällöin sairaasta ruumiista kappaleen, mutta tauti ei sillä väisty, sillä nämä lääkärit eivät sitä tahdokaan. Lääkärit ovat Euroopan suurvallat.” Sama uutinen kutsuu boksareita lahkoksi, ja ennustaa Kiinan hajoamista ja jakoa Euroopan suurvaltojen toimesta, aivan kuten ne ovat jo pitkään halunneet. Myöhemmin (17.6.1900) ilmestynyt uutinen toteaa varmuudella, että boksarit ovat vain nimellisesti kapinallisia, sillä Qing-dynastian keisarillinen hovi tukee heitä. Sama uutinen kutsuu Japanin aikeita tarjota apua Länsimaille boksarien kukistamiseksi epäilyttäväksi, sillä jos Japani voimistuisi Kiinan kustannuksella, se voisi johtaa sotaan

---

¹³² Tommila, Päiviö (1988): *Suomen lehdistön historia 7: Hakuteos Savonlinna – Övermarks Tidning*. Kuopio: Kustannuskiila. s. 201-203.

Venäjän ja Japanin välillä. Puolestaan 22.6.1900 päivätty uutinen nimittää boksareita kehnoksi roskäväeksi ja toteaa nimeämättömien japanilaisten lähteiden pohjalta, että boksareita on korkeintaan 100 000. Uutinen kuitenkin pelkää ”boksarihapatuksen” levinneen laajemmalle Kiinaan. Tämän väitteeksi uutinen tarjoaa ranskalaisten virkamiesten tilanteen Yunnanissa. Hieman huvittavasti sama uutinen toteaa ilman kiinankielistä käännöstä että boksarit käyttävät itsestään pitkää nimeä ”Yhdistys ruumiillisten liikkeitten harjoittamista varten”.

Kiinan ohella Uuden Suomettaren toimitus on hyvin kriittinen Yhdistynyttä Kuningaskuntaa kohtaan. Sen vuoksi sanomalehden toimitus on monesti kesäkuun 1900 aikana kiinnostuneempi uutisoimaan ”typerästä ja häpeällisestä” toisesta buurisodasta, ja monet boksarikapinaa käsittelevät uutiset käsittelevät Kiinan tapahtumia Yhdistyneen Kuningaskunnan kannalta. Uutiset myös seuraavat sotatoimia ulkovaltojen ja Kiinan välillä tarkasti siinä toivossa, että britannialaiset kärsisivät ratkaisevan tappion kiinalaisten käsissä. Näissä uutisissa painottuvat myös Venäjän ja Yhdistyneen Kuningaskunnan eroavat intressit Kiinan hallinnasta. Esimerkiksi sama 17.6.1900 ilmestynyt uutinen ennustaa, että Yhdistynyt Kuningaskunta menettää toisen buurisodan vuoksi asemansa Kiinassa: ”Se olisi ylpeälle Albionille mitä ankarin isku, vaikk’ei voi sanoa, että se olisi ansaitsematon”.

Heinäkuun uutisten myötä prinssi Tuan tunnustetaan boksarikapinan johtajaksi. Eräs uutinen (20.7.1900) mainitsee Karjalattaren tapaan miten Qing-dynastian joukot ovat taistelleet keskenään ulkovaltojen edustajia kohtaan eroavien näkemyksiensä vuoksi. Uutisen on välittänyt Eurooppaan Shanghaissa asuva kiinalainen viranomainen, ja antaa hyvin tarkan kuvailun kesäkuun loppupuolella käydyistä taisteluista joiden mukaan Tuanille uskolliset joukot ja boksarit onnistuivat valloittamaan ulkovaltojen edustajien kaupunginosan ja tappamaan heidät. Boksarit taistelivat kuin villipedot ja paholaiset, ja kun kaikki ulkomaalaiset oli tapettu, naiset raiskattu ja lapset nuijittu, alkoivat boksarit silpoa ruumiita verenhimonsa kyllättämiseksi. Kuvauksesta päätellen kyseessä voisi olla sama ”uutislähde” josta Daily Express oli saanut aikaisemmin uutisiaan, mutta tästä ei kerrota tarkemmin.

Myöhemmin 22.8.1900 ilmestyneessä numerossa on erään pietarilaisen sanomalehden tutkimus siitä, miten Venäjän Itä-Aasiaan kuuluvilla alueilla asuvat kiinalaiset Venäjän kansalaiset suhtautuvat boksarikapinaan. Amurin ja sitä ympäröivillä alueilla, pääosin rannikolla, asuu noin 350 000 asukasta, joista noin 45 000 on kiinalaisia. Kiinalaiset tekevät työtä halvemmalla kuin venäläiset, ja he omistavat suuren osan pienkaupoista ja -yrityksistä. Kiinalaiset siirtotyöläiset ovat siksi tärkeitä Venäjän Itä-Aasian taloudelle. Tutkimuksen

mukaan Venäjän Itä-Aasian alueiden kiinalaiset ovat enemmän huolissaan omasta toimeentulostaan eikä heissä siksi ole ”huomattu minkäänlaista myötätuntoisuutta heimolajiaan kohtaan rajan tuolla puolen”. Toisaalta tutkimus myös huomauttaa, että kiinalaisten siirtotyöläisten kohtaama rasismi voi muuttaa tätä tilannetta.

Samassa numerossa luodaan myös yleiskatsaus boksarikapinan kehitykseen ja kulkuun alkaen saman vuoden toukokuusta. Viimeiset luotettavat uutiset Kiinasta saatiin kesäkuun puolivälissä, minkä jälkeen Beijingin ulkovaltojen lähetystöille varatun kaupunginosan kohtalosta esiintyi vain ristiriitaisia huhuja. Uutisen mukaan myös se 1500:n miehen vahvuinen venäläisjoukko (josta muun muassa Inkeri kirjoitti), joka olisi lähtenyt Beijingiin samoihin aikoihin kuin Seymourin joukko, ei olisi koskaan lähtenyt matkaan. Samalla tiedot Dagun linnoitusten valloittamisesta saivat vielä boksareihin epäilevästi suhtautuneet Qing-dynastian sotilaat suurelta osin liittymään boksarien puolelle. Tätä seuranneista taisteluista kävi ilmi, että Kiina ei ollut sama Kiina mitä Japani oli muutamaa vuotta aikaisemmin nöyryyttänyt. Qing-dynastian sotilaat tarjosivat nimittäin kovan vastuksen ulkovaltojen sotilaille, mutta tappio Tianjinissa murskasi kiinalaisten moraalin. Kiinan hallinto alkoi tämän jälkeen keskustelemaan rauhan mahdollisuudesta ulkovaltojen kanssa, ja vaatimusten edessä toimitti elokuun alussa joukon piiritettyjen diplomaattien samanlaisiksi kirjoittamia kirjeitä ulkomaille vakuutukseksi siitä, että ulkovaltojen edustajat olivat vielä elossa. Uuden Suomettaren toimitus epäilee, että aikaisemmat huhut pääkaupungin edustajien teurastuksesta olivat kiinalaisten virkamiesten tahallisesti liikkeelle laskemia jotta he voisivat ostaa aikaa boksareille valloittaa ulkovaltojen edustajien kaupunginosan. Kaikesta huolimatta väkivaltaisuuksien jatkuessa myös sotatoimet jatkuivat ja rauhanneuvottelut jäivät sikseen. Uutisessa on myös maininta, että suomalainen tiedemies Lundf ja hänen vaimonsa olivat Beijingissä piiritettyjen ulkovaltojen edustajien joukossa. Lopuksi uutinen toteaa, että Beijingistä on pelastettu arvion mukaan yhteensä 800 ulkomaalaista. Pitkän uutisen loppukevennyksenä Uuden Suomettaren toimitus mainitsee, miten Saksan keisari Wilhelm II lupasi heinäkuun alussa jokaisesta pelastetusta ulkomaalaisesta 6000 markan suuruisen rahapalkkion pelastajalle omasta pussistaan. Tämä tekisi siis yhteensä 4 800 000 markkaa. Nyt Wilhelm II:sen pitäisi pitää sanansa, mutta kenellepä hän maksaisi summan?

Vuoden 1900 syksyn myötä Kiinan tapahtumien uutisointi hiipuu ja keskittyy käsittelemään niin boksarikapinan tuhoa kuin rauhanneuvotteluja ulkovaltojen ja Kiinan välillä. Eräs uutinen (22.9.1900) toteaa että liittouman maista Saksa pyrkii johtavaan asemaan rauhanneuvotteluissa. Uuden Suomettaren mukaan Saksalla on siihen oikeus, sillä Kiina

loukkasi Saksaa eniten tappamalla sen lähettilään von Kettelerin. Puolestaan 27.11.1900 päivätyssä uutisessa todetaan miten ”Kiinan asiasta vaan ei tahdo tulla valtain kesken tolkkua. Pahimmin vikuroivat Yhdysvallat, joiden kanta näyttää muuttavan muotoa melkein yhtä usein kuin Kiinan itsensä ’diplomatia’”.

Boksarikapinasta uutisointi jatkuu vielä vuoden 1901 puolelle monia muita sanomalehtiä aktiivisemmin. Esimerkiksi 6.3.1901 julkaistussa numerossa on pitkä uutinen siitä, miten Times on julkaissut Beijingin kirjeenvaihtajansa kautta tiedon siitä, että Venäjä ja Qing-dynastia ovat sopineet keskenään Mantšurian kohtalosta. Mantšuria pysyisi osana Kiinaa, mutta Venäjä vastaisi sen sotilaallisesta hallinnasta ja valitsee kiinalaiset siviilivirkamiehet. Muut liittouman maat ovat suivaantuneet näistä uutisista, etenkin Yhdistynyt Kuningaskunta, ja valtiot syyttävät Venäjää Mantšurian anastamisesta. Uusi Suometar puolustaa Venäjää toteamalla, että venäläiselle sähketoimistoille on ilmoitettu Pariisista, että ulkomaalaisissa sanomalehdissä julkaistujen uutisten sanamuodot ovat tahallisesti vääristeltyjä Venäjän mustamaalaamiseksi.

Elo- ja syyskuun vaihteen uutiset käsittelevät läpi lopullisia rauhanneuvotteluja ulkovaltojen ja Kiinan välillä. Kesän loppupuolella (28.8.1901) ilmestynyt uutinen toteaa, että ”On myönnettävä Kiinan allekirjoittaessansa tämän nöyryyttävän pöytäkirjan tunnustavan itsensä täydellisesti voitetuksi sekä siten pakotetuksi suostumaan kaikkiin vaatimuksiin mitä liittovaltiot ovat suvainneet tehdä”. Uuden Suometaren toimitus ei ole kuitenkaan tyytyväinen rauhanneuvottelujen tuloksiin. Uutinen esimerkiksi pohtii, miten hyvin näitä rauhanehtoja sovelletaan Kiinan sisäosissa, joiden asukkaita boksarikapina tai kontaktit ulkovaltojen kanssa eivät juuri ole koskettaneet. He alkavat vain vihaamaan ulkomaalaisia joutuessaan maksamaan rahallisia korvauksia jostain, mihin heillä ei ollut osaa eikä arpaa. Ja kun ulkovaltojen edustajat lähtevät takaisin rannikkoalueille mittavien rahalahjusten saattelemana, ovat ne menettäneet kaiken saavuttamansa ja onnistuneet vain raapaisemaan Kiinan mädän ruumiin ihoa. Lopuksi Uusi Suometar on tyytymätön siihen, että rauhanehdot eivät käsittele mitenkään kristittyjä lähetyssaarnaajia: heidän lähetystyönsähän oli koko boksarikapinan alkamisen pohjimmainen syy. Sanomalehden toimitus pelkää, että boksarien suorittamat vastaavanlaiset väkivaltateot kristittyjä kohtaan toistuisivat. Osin tämä uutinen olikin oikeassa, sillä loppuvuoden 1901 uutisten mukaan vielä jäljellä olevat boksarit eivät lannistuneet. Eräs uutinen, päivätyt niinkin myöhään kuin 4.12.1901, mainitsee lyhyesti miten boksarit ja Qing-dynastian sotilaat ovat ottaneet yhteen ja boksarit voittaneet.

Uuden Suomettaren toimitukselle boksarikapina ja Kiinan tilanne on ennen kaikkea kiistakapula Länsimaiden ja Japanin välisissä valtataisteluissa. Vaikka Uuden Suomettaren toimitus puhuikin halveksuvasti Kiinasta ja boksareista, Kiinan surkea tila johtuu enemmänkin maan takapajuisuudesta ja huonosta hallinnosta eikä valtion eroavasta kulttuurista ja yhteiskunnasta: boksarikapina olikin suoraa seurausta Kiinan poliittisesta tilanteesta. Uuden Suomettaren toimituksen mukaan ainoa tapa ratkaista Kiinan ongelmat on antaa vanhan keisarillisen Kiinan kuolla ja jakaa jäljelle jäävät rippeet Länsimaiden kesken, mutta kieltää Japanilta pääsy apajille. Uusi Suometar puolustaakin vahvasti Venäjän valtaa, ja pelkää voimistuvan Japanin esittävän uhan Venäjän pyrkimyksille Itä-Aasiassa.

4.3 Nuorsuomalainen sanomalehdistö

Hakutulosten pohjalta valitsin lähempään tarkasteluun sanomalehdet *Kajaanin Lehti*, *Keski-Suomi*, *Mikkeli*, *Perä-Pohjolainen* ja *Päivälehti*. Nuorsuomalaisia sanomalehtiä julkaistiin vanhasuomalaisten sanomalehtien tapaan ympäri Suomea. Molempia fennomaanisia sanomalehtiä yhdisti eron tekeminen Ruotsiin ja halu korottaa suomen kieli tasavertaiseksi ruotsin kielen kanssa, mutta nämä eivät riittäneet nuorsuomalaisille. He vastustivat myös Venäjän ylivaltaa ja omaksuivat muualta Euroopasta rantautuneita vanhasuomalaisia kauhistuttaneita liberaaleja ajatuksia kuten sukupuolten välisen tasa-arvon ja uskonnollisen vapaa-ajattelun.

4.3.1 Kajaanin Lehti

Kajaanissa julkaistun Kajaanin Lehden toimituksesta löytyi niin vanha- kuin nuorsuomalaisia, ja sanomalehden linja yrittikin tasapainotella perustuslaillisuuden ja myöntövyysmielisyyden välillä. Sanomalehti saikin kerran kahden kuukauden lakkautustuomion vuonna 1902, ja vuonna 1905 se siirtyi pysyvästi nuorsuomalaisten haltuun. Maininnan arvoista on myös se, että myöhemmin vuosien 1918 – 1920 välisenä aikana nuori Urho Kekkonen toimi Kajaanin Lehden toimittajana¹³³.

Kajaanin Lehti oli luonteeltaan pieni ja paikallinen, eikä siksi kirjoittanut paljoakaan ulkomaiden tapahtumista. Käytetyt lähteet ovat niukassa ja niitäkään Kajaanin Lehti ei juuri siteeraa. Muutaman kohdalla mainitaan Berliini, Hong Kong, Lontoo tai joku muu suuri kaupunki, mutta muutoin lähteinä ovat vain eräät sähkösanomat, eräät sanomalehdet tai eräiden

---

¹³³ Tommila, Päiviö (1988): *Suomen lehdistön historia 5: Hakuteos Aamulehti – Kotka Nyheter*. Kuopio: Kustannuskiila. s. 241-242.

ulkomailla olevien nimeltä mainitsemattomien henkilöiden kirjoitukset. Tästä huolimatta Kajaanin Lehden toimitus ehti mukaan boksarikapinan uutisointiin vuoden 1900 kesäkuussa. Boksarit saivat Kajaanin Lehdessä sekä boksarien että lahkon nimityksen: tämä ilmenee esimerkiksi 6.6.1900 julkaistussa uutisessa, jossa Kajaanin Lehti toteaa eri nimitysten ohessa samaa kuin Wiborgsbladet siitä, että boksarit hyökkäsivät ensisijaisesti roomalaiskatolilaisia vastaan ja vasta myöhemmin protestanttejakin vastaan.

Kajaanin Lehden uutiset ovat tarinallisempia kuin monen muun sanomalehden vastaavat, ja malliesimerkki Niemisen mainitsemista fennomaanisista kansalle oikeista opeista saarnaavista uutisista. Kajaanin Lehti omistaakin paljon tilaa uutisille, jotka käsittelevät vähän sitä ja tätä Kiinaan liittyen. Esimerkiksi 12.5.1900 päivätyssä numerossa on uutinen, joka kertoo Washingtonissa olevan kiinalaisen ministeri Wu-Ting-Fangin mielipiteen yhdysvaltalaisten vaatteista. Hän pitää niitä hullunkurisina ja epäkäytännöllisinä, ja mieltää kiinalaisten vaatteet paremmiksi ja käytännöllisemmiksi. Puolestaan 23.6.1900 ilmestynyt pitkä uutinen kertoo kiinalaisten tavoista. Uutisen sisältö vastaa jossain määrin Uudessa Aurassa samana päivänä julkaistua uutista, mutta eroaa hieman. Tämän uutisen mukaan kiinalaiset tekevät pitkälti kaiken päinvastoin kuin Länsimaalaiset, ja se selittää ”osaksi Kiinan valtakunnan rappiotilaa”. Kiinalaiset miehet esimerkiksi kasvattavat hiuksensa pitkiksi ja naiset suosivat lyhyitä hiuksia tai kaljua päälakea: ”Tämän tietten ei ole kummallista, että kuulee kiinalaisten miesten pitävän eurooppalaisia miehiä naisina”. Kajaanin Lehden toimitus ei kerro ensimmäisen uutisen kohdalla mistä sitä koskevat tiedot ovat peräisin, ja jälkimmäisen kohdalla toteaa vain miten artikkelin kirjoitti joku Kantonissa asuva henkilö. Nämä uutiset myös heijastelevat mielestäni Edward Saidin alleviivaamaa orientalismia, sillä ne pyrkivät tekemään eroa Länsimaalaisten ja kiinalaisten välillä ja pitämään kiinalaisten eroavia tapoja osoituksena heidän alemmuudestaan.

Kajaanin Lehti innostuu kirjoittamaan Kiinasta enemmän kesän edetessä. Eräs uutinen (30.6.1900) toteaa että Qing-dynastian armeija on parantunut huomattavasti sitten Kiinan ja Japanin välisen sodan. Kiinalaiset ovat aseistautuneet niin moderneilla mauser-kivääreillä, savuttomalla ruudilla sekä maxim- ja krupp-tykeillä. Tämän vuoksi Länsimaalaisilla on edessään vaikea taistelu. Heinäkuun uutisten myötä mantšuprinssi Tuanista muotoutuu taas Kiinan tosiasiallinen hallitsija, ja 14.7.1900 päivätyssä uutisessa kerrotaan Kiinan lähettiläistä Euroopan valtioissa. He ovat epävarmoja jäädäkö Eurooppaan vai palata Kiinaan. Li Hongzhang on kehottanut heitä jäämään, kaiketi juuri siinä mielessä että voisi itse säilyttää neuvottelukanavan Euroopan valtioiden kanssa kunhan boksarikapina saadaan päätökseen ja Tuan alas vallasta.

Heinäkuun loppupuolen ja elokuun alkupuolen uutisointi boksarikapinan tapahtumista on hyvin aktiivista. Nämä uutiset myös keskittyvät poikkeuksellisen paljon Venäjän rooliin Kiinassa. Esimerkiksi 18.7.1900 päivätty uutinen esittää Venäjän hallinnon virallisen selonteon boksarikapinan tapahtumista, ja 28.7.1900 päivätty uutinen puolestaan käsittelee boksarien yhteenotoista Venäjän joukkojen kanssa Mantšuriassa. Uutisnumerossa joka ilmestyi 1.8.1900 on ensimmäisenä uutisena pitkä uutinen joka pohtii boksarikapinan sotatoimien mahdollista laajuutta. Kuitenkin tarinalliset uutiset säilyttävät paikkansa muiden joukossa, sillä sama uutinen kertoo Qing-dynastian yrityksistä modernisoitua. Kajaanin Lehden toimitus asettuu tukemaan Kiinan ”valistuneita” virkamiehiä. Myöhemmin 18.8.1900 päivätty uutinen puolestaan pyrkii mustamaalaamaan Cixiä kutsumalla häntä ”merkilliseksi naiseksi”. Uutisen mukaan Cixi syntyi köyhän laivurin tyttäreksi, mutta älykkyydellään ja kauneudellaan nousi paikallisen kenraalikuvernöörin jalkavaimosta keisarinnaaksi. Kajaanin Lehden toimitus ennakoi, että Cixi tulee saamaan huomattavan mutta epäkunniallisen paikan Kiinan historiassa johtuen muun muassa halustaan vastustaa Kiinan modernisaatiota.

Uutinen joka on päivätty 7.11.1900 vahvistaa aikaisemmin mainitsemaani orientalistista linjaa. Uutinen kertoo samasta englantilaisesta Robert Hartista, jota sanomalehden toimitus kutsuu laajalti ottaen Kiinan asioiden asiantuntijaksi, mieheksi, joka tuntee Kiinan paremmin kuin kiinalaiset. Hart kuitenkin vaikuttaa uutisten pohjalta selvännäkijältä, sillä hän varoittaa Kiinan tapahtumien olevan vain alkusoittoa tulevan vuosisadan mullistuksille. Hän viittaa boksareihin boksariliikkeenä, ja toteaa miten kiinalaisten kansallistunne on niin vahva, että se laantuu vasta sitten kun kaikki muukalaiset on ajettu pois maasta. Ja jotta Kiina säilyisi Hartin mukaan edes jotenkin yhtenäisenä, Qing-dynastian pitää antaa pysyä vallassa. Kajaanin Lehden toimitus onkin eri mieltä ja toteaa, että Kiina ja sen asukkaat pitäisi rauhoittaa aseiden ja kristinuskolla ennen kuin boksarien edustama kansallistunne paisuu liian suureksi. Tämä on tapa ”väistää suurin vaara, mikä milloinkaan on uhannut maailmaa”.

Seuraavan vuoden alussa (20.2.1901) julkaistussa numerossa on uutinen yhdysvaltalaisen Mary Gondit-Smithin kirjoittamasta päiväkirjasta Beijingin piirityksestä, minkä oikeudet yhdysvaltalainen kustannusyhtiö on ostanut. Uutinen lainaa katkelmia tästä päiväkirjasta, jotka vastaavat jossain määrin sitä, miten Diana Preston kirjoitti omassa tutkimuksessaan¹³⁴. Smith kertoo, miten opetteli ampumaan ja jokainen lähetystössä oleva mies oli vannonut valan,

---

¹³⁴ Preston 2000.

ettei antaisi naisten vajota boksarien käsiin. Sen sijaan ”uskolliset suojelijat” tappaisivat naiset jos heillä ei olisi ”kyllin rohkeutta tai luotettavaa tähtäämiskykyä tappaa itseään”.

Kajaanin Lehden uutiset keskittyvät ennen kaikkea kuvailemaan kiinalaisia, heidän tapojaan ja teknologista jälkeenjääneisyyttään vastakohtina Länsimaalaisten vastaaville. Kritiikki kohdistuu kuitenkin lähinnä Kiinan vanhoillisia elementtejä kohtaan, samalla kun Kiinan harvalukuiset uudistusmieliset saavat sanomalehden tuen. Sanomalehden toimituksen suhtautuminen kiinalaisiin heijasteleekin vahvaa orientalistista ajatusmaailmaa, ja Kiinan tapahtumista uutisointi onkin ennen kaikkea tapa valistaa Kajaanin Lehden lukijakuntaa Länsimaalaisuuden paremmuudesta.

4.3.2 Keski-Suomi

Jyväskylässä ilmestynyt, vuonna 1871 perustettu Keski-Suomi on Suomen vanhin yhä ilmestynyt suomenkielinen sanomalehti, joskin tänä päivänä sanomalehden nimi on vaihtunut Keskisuomalaiseksi. Keski-Suomi oli Kajaanin Lehden tapaan pieni ja paikallinen sanomalehti Suomen sisämaassa, mutta Keski-Suomi oli paremmin yhteydessä muuhun maailmaan. Kiinan tapahtumista saapui tietoa ympäri maailmaa etenkin Berliinistä, Lontoosta, New Yorkista, Pariisista ja Washingtonista. Keski-Suomi olikin Kokkolan tapaan hyvin avoin kertoessaan käyttämistään lähteistä: näiden joukosta löytyy muun muassa Japanin viralliset sähkösanomat, shanghailaiset sanomalehdet ja italialaisen konsulin sähke joka on saapunut Shanghain ja Rooman kautta Suomeen. Lehden toimitus myös mainitsee muutaman uutisen yhteydessä, että tiedot saapuivat joko ”telefoonin” tai kuriirin kautta Helsingistä. Jos sähkeestä tai saapuneesta tiedosta puuttuu päivämäärä, se on erikseen mainittu. Tämän ohessa Keski-Suomen toimitus oli innokas lukemaan niin Daily Expressia, Neue Freie Pressiä, Reutersia ja Timesia.

Kattavista lähteistään huolimatta Keski-Suomen uutiset keskittyvät pitkälti antamaan kattavan ja yleisluontoisen katsauksen Kiinan tapahtumiin ja sotatoimiin niin Länsimaiden, Japanin kuin Kiinankin näkökulmasta. Eräs uutinen (12.6.1900) kertoo Kiinan hallinnon kiittäneen boksareita ja moittineen kiinalaisia sotilaita jotka ovat taistelleet boksareita vastaan. Myöhemmin 21.6.1900 päivätyssä uutisessa Shandongin entistä kuvernööriä syytetään boksarikapinan aloittajaksi ja ulkovaltojen vihaajaksi. Saman uutisen mukaan Qing-dynastian armeija voisi helposti voittaa boksarit jos keisarillinen hovi ei olisi asettunut tukemaan heitä. Keski-Suomen toimituksen mukaan boksarit olivat aluksi kunniallisia miehiä, jotka suorittivat kehonharjoituksia puolustaakseen perheitään paikallisilta levottomuuksilta, maantierosvoilta ja veronkerääjiltä. ”Valtiollinen puoluekiihko” kuitenkin sokaisi heidät, sai heidät vastustamaan

etenkin kristittyjä lähetyssaarnaajia ja ryhtymään kapinallisiksi. Uutisnumerossa joka julkaistiin 10.7.1900 on samanlainen kertomus kiinalaisten oudoista tavoista kuin mistä Kajaanin Lehti ja Uusi Aura kirjoittivat. Tällä kertaa nostan esille sen, että kiinalaiset kirjoittavat oikealta vasemmalle ja ylhäältä alaspäin!

Keski-Suomen toimitus varmistaa, että se ottaa tasaisin väliajoin uutisia myös Venäjältä (joskin vain hieman). Esimerkiksi 14.7.1900 ilmestyneessä pienessä uutisessa mainitaan Kuopion pataljoonan lähteneen sotakoulutukseen Venäjälle. Huhun mukaan nämä ”pojat lähtevät kenties viime kertaa, kun heidät mahdollisesti viedään sitä tietään Kiinan sotaan”. Hieman huvittavasti uutinen kutsuu Kiinaa myös ”pitkälettisten maaksi”. Tämän lyhykäisen uutisen ohessa on pidempi uutinen, jossa prinssi Tuania kutsutaan jälleen boksareiden johtajaksi. Myöhemmin 19.7.1900 ilmestyneessä uutisessa kerrotaan, että venäläiset sanomalehdet syyttävät Saksaa boksarikapinan syttymisestä. Saksa anasti alueita Shandongista ja von Ketteler oli puhunut avoimesti Kiinan jakamisesta. Näiden sanomalehtien mukaan von Ketteler oli ylimielinen mies joka uskoi oman tärkeytensä tekevän hänestä haavoittumattoman, ja siksi pystyi syyttämään omasta kuolemastaan vain itseään. Eräs uutinen (21.7.1900) kertoo miten venäläiset viranomaiset toivoisivat Kiinan säilyvän kiinalaisena sen sijaan, että Kiina muuttuisi britannialaiseksi tai japanilaiseksi. Keski-Suomen toimitus tarjoaa tämän yhteydessä varovaista kritiikkiä Venäjän valtaa kohtaan: ”Sanotaan Venäjän elävän siinä käsityksessä, että venäläiset edut muka ovat kaikkien etuja -- Joukko Euroopan valtoja on Kiinasta vuokrannut maita, ja seuraus näistä vuokrasopimuksista on, että suuri osa Kiinaa ei enää ole kiinalainen, niin kuin Venäjä voi parhaiten huomata niistä osista Kiinaa, jotka se itse on itselleen vuokrannut”. Uutinen huomauttaa lopuksi, että Kiinan valtio on perikadon partaalla, ja tämän pohjalta Keski-Suomen toimitus pitää Kiinan jakoa laajempiin etupiireihin selvänä.

Myöhemmin 21.8.1900 päivätty numero juhlii Beijingin valloitusta, ja kertoo, että Nikolai II onnittelee Venäjän joukkoja johtanutta kenraali Linevichiä. Vuoden 1900 syksyn uutiset puivat monien muiden sanomalehtien tapaan läpi rauhanneuvotteluja sodan osapuolten välillä. Esimerkiksi 9.10.1900 päivätyssä uutisessa kerrotaan, miten Shanghaiin saapunut kiinalainen kauppias kertoi Daily Expressin kirjeenvaihtajalle niistä raakuuksista, joita Länsimaalaiset saivat kokea Beijingissä kesän aikana. Boksarit muun muassa raahasivat Länsimaalaisia naisia kaduilla, riisuivat heidät alasti ja sitten hakkasivat näiden ruumiit kappaleiksi. Qing-dynastian sotilaat puolestaan kantoivat keihäissään lasten ruumiita kun toiset ampuivat lapsia kivääreillään. Lopulta ”valkoiset ruumiit kävivät verestä punaisiksi”. Hufvudstadsbladetin

uutista muistellen tähän kuvaukseen pitäisi muistaa suhtautua varauksella, etenkin kun tässä vaiheessa maailma tiesi varmuudella Beijingissä olleiden ulkovaltojen edustajien elävän.

Keski-Suomi uutisoi myös 28.2.1901 ilmestyneessä uutisessa samaisen Mary Gondit-Smithin päiväkirjasta mistä Kajaanin Lehti kirjoitti. Keski-Suomen uutinen on melkein sama. Mainitsen sen kuitenkin loppuun huomiona siitä, että Kajaanin Lehti ehti kirjoittamaan aiheesta 8 päivää aikaisemmin syrjäisemmästä maantieteellisestä sijainnistaan huolimatta.

Keski-Suomen mukaan boksarikapinan kiihtyminen niihin mittasuhteisiin jotka ne lopulta saivat johtui kiinalaisten vahvasta isänmaallisuuden tunteesta ja tuesta mitä Kiinan hallinnon konservatiiviset elementit antoivat boksareille. Keski-Suomen toimitus myös korostaa kiinalaisten eroavia tapoja syyksi Kiinan jälkeenjääneisyydestä, ja pitää Kiinan jakoa laajempiin etupiirialueisiin ratkaisuna Kiina ongelmalliseen tilanteeseen.

4.3.3 Mikkeli

Yllättäen Mikkelissä julkaistu Mikkeli ilmestyy yhä tänä päivänä, mutta sen nimi on vaihtunut Länsi-Savoksi. Mikkelinkin toimitus oli omana aikanaan hyvin yhteydessä muuhun maailmaan: Kiinaan liittyvät uutiset siteeraavat ahkerasti niin Lontoosta, Pariisista, Pietarista, Roomasta, Washingtonista kuin Yokohamasta saapuneita sähköitä ja kirjeenvaihtajien kirjeitä. Yksittäisistä sanomalehdistä siteerataan etenkin britannialaisia sanomalehtiä, kuten Daily Expressia, Daily Mailia ja Timesia.

Mikkelin toimitus kutsuu boksareita jo alusta alkaen kapinallisiksi kuten hyvin moni muukin suomalainen sanomalehti. Mikkelin uutiset myös kertovat miten Qing-dynastian keisarillinen hovi tukee boksareita avoimesti. Esimerkiksi 13.6.1900 julkaistu uutinen painottaa, miten nopeasti ja laajalle boksarit ovat levinneet ulkomaalaisia vihaavana kapinana. Uutinen povaa täyttä sotaa, ja innokkaasti selostaa niitä Länsimaalaisia joukkoja jotka voisivat nopeasti hyökätä kiinalaisten kimppuun. Puolestaan 27.6.1900 päivätty uutinen kehottaa Kiinan hallinnon lopettamaan tukensa boksareille ja rangaista Shandongin kuvernööriä ankarasti siitä, että hän koskaan edes salli boksarikapinan alkavan.

Sotaintoilu jatkaa 13.7.1900 ilmestyneessä uutisessa, joka pyrkii tekemään selkoa Qing-dynastian armeijan koostumuksesta. Uutinen kertoo, varsin oikein, että vain pieni osa Qing-dynastian sotilaista on aseistettu moderneilla aseilla. Mantšujen lippusotilaista uutinen toteaa, että he kaikki värvätään rosvoista ja murhaajista: tämän vuoksi husaarin ja rakuunan kaltaiset kunniakkaat nimitykset eurooppalaisille ratsumiehille ovat Kiinassa haukkumasanoja.

Loppuun uutinen kiittää saksalaisia upseereja siitä, että he ovat onnistuneet kehittämään rannikkoalueiden Länsimaalaisten puolelle jääneiden virkamiesten armeijoita moderneiksi: nämä sotilaat (urheat pataljoonat) ovat siten eurooppalaisten vertaisia, toisin kuin boksarien rinnalla taistelevat vastaavat sotilaat. Lisäksi 27.7.1900 päivätty uutinen puolestaan kertoo nimeltä mainitsemattomien japanilaisten sanomalehtien pohjalta, että Japanin media lyttää Qing-dynastian toiveet boksarikapinan ratkaisemisesta rauhanomaisesti. Japanin media kehottaa Kiinaa seuraamaan sen esimerkkiä ”sivistyksen tiellä”, ja vasta sitten Japani voi harkita ystävällisiä suhteita.

Mielenkiintoisin Mikkelin boksareista kirjoittama uutinen käsittelee jo vuoden 1900 elokuun alkupuolen Roomassa esitettävää näytelmää. Uutinen (10.8.1900) perustuu Roomassa asuvan kirjeenvaihtajan arvosteluun näytelmästä. Näytelmästä on muodostunut pienen ja kauniin teatterin vetonaula siinä määrin, että näytelmää esitetään jo kolme kertaa päivässä. Suora sitaatti uutisesta kertoo näin: ”Katsojat ihailevat suuresti todellista murhenäytelmää, jossa ensimmäisestä viimeiseen näytökseen saakka on murhia, polttoja ja hävitystä, ja suuri on kansan ihastus, kun hyvä asia lopussa voittaa.” Näytelmän juoni seuraa mantšuprinssi Tuania joka tällä kertaa rakastuu italialaisen ministerin ”hurmaavaan kauniiseen vaimoon” mutta ei saa vastakaikua kuulialta naiselta. Loppukädessä ministeri ja hänen vaimonsa jäävät boksarien piirittämiksi ja ottavat omat henkensä. Italialaiset merimiehet kostavat pian tämän teon, astelevat lavalle kantaen Italian lippuja ja huutavat ”Eläköön Italia!” Uutisen kirjoitusasu on myös neutraaliin asuun pyrkivä, ja muun muassa kutsuu boksareita liikkeeksi. Lisäksi kirjeenvaihtaja kertoo, että näytöksen sisältö on ”hyvin omituinen, eikä se kaikissa kohdissaan vastaa sähkösanomatoimistojen kertomuksia”. Poliisi vahtii jokaista näytöstä siltä varalta että hurjistunut yleisö ei hyökkäisi näyttämölle, tappaisi kiinalaisia näyttelijöitä ja aloittaisi täten ”kiinalaisten verilöylyä Roomassa joka olisi varmaan surullisena seurauksena Suuresta verilöylystä Kiinassa”.

Eräs uutinen (22.8.1900) lausuu aivan ensimmäiseksi kenraalikuvernööri Bobrikovin tiedoksiannon siitä, että reserviläisiä ei enää värvätä Kiinaan sotimaan. ”Tarjokkaita kuuluu Helsingissä käyneen aivan joukottain ilmoittautumassa,” uutisessa kirjoitetaan. Toinen uutinen samasta numerosta toteaa, että Beijing on valloitettu ja Venäjä on saavuttanut loistavan voiton Mantšuriassa mistä ei aio luopuakaan. Syyskuun lopulla (26.9.1900) käy ilmi, että Qing-dynastia on valmis neuvottelemaan rauhasta ulkovaltojen kanssa. Tässä kohtaa Beijing oli ollut jo yli kuukauden ajan liittouman hallussa, ja erot sen sotilaiden välillä olivat kasvamassa yhteisen vihollisen kukistuttua. Toinen uutinen (2.11.1900) toteaa että Qing-dynastia on yhä

valmis rauhaan ja nyt myös valmis rankaisemaan boksareiden johtajia. Epäluottamuksen vallitessa ulkovaltojen ja Qing-dynastian välillä Li Hongzhangista on muotoutunut tärkeä välineuvottelija näiden kahden tahon välillä. Mikkelin toimitus kuitenkin pitää rauhan löytämistä epävarmana koska Kiinan tapahtumista on ollut vaikeaa saada luotettavaa tietoa sitten kesäkuun tapahtumien. Esimerkiksi Mikkelin toimitus toteaa, että ne tiedot mitä Kiinasta on saapunut koskien liittouman keskinäistä eripuraa, olisivatkin Qing-dynastian lähettiläiden aikaansaannosta.

Venäjän sotatoimien seurannan ohella Mikkelin toimitus seuraa Saksan tekoja Kiinassa, etenkin von Walderseen roolia. Kun esimerkiksi syksyllä saksalaiset jatkavat sotaa boksareita vastaan, Venäjä ja sen liittolainen Ranska ovat vetämässä joukkonsa pois Beijingistä. Päätöksen tekoa vaikeuttavat kuitenkin luottamuspuola liittouman eri armeijoiden välillä ja lähestyvä talvi. Syksyn uutisten pohjalta saakin kuvan, että ulkovaltojen sotilaat ovat ikään kuin jääneet Kiinaan ilman yhteisymmärrystä siitä, milloin ja miten nämä sotilaat pitäisi vetää pois pääkaupungista. Ajankuluksi sotilaat sitten järjestävät von Walderseen johdolla sotaretkiä maaseudulle.

Myös Mikkelin toimitus kirjoittaa kiinalaisista halveksivasti, mutta sanomalehden ankarampi kritiikki kohdistuu enemmän Venäjän viholliselle, takapajuiselle Kiinan valtiolle joka ei koskaan tarjonnut vastusta ulkovaltojen sotilaille. Samalla Mikkelin toimitus on harvinaisen myötämielinen Venäjää kohtaan ollakseen muuten nuorsuomalainen sanomalehti.

4.3.4 Perä-Pohjolainen

Perä-Pohjolainen oli Kemissä julkaistu vankan nuorsuomalainen sanomalehti, mutta Helmikuun manifesti sai sanomalehden kannan muuttumaan varovaisemmaksi¹³⁵. Perä-Pohjolainen on käsittelemistään sanomalehdistä kenties maantieteellisesti syrjäisin, mutta tästä huolimatta onnistui olemaan yhteyksissä ulkomaille kiitettävästi. Samat tutut Berliini, Hong Kong, Lontoo, Shanghai, Washington ja Yantai ovat myös Perä-Pohjolaisen Kiinaa koskevien uutisten pääasiallisia lähteitä.

Perä-Pohjolainen jakaa myös joitakin uutisia muiden Pohjois-Suomen sanomalehtien kanssa: muun muassa 17.5.1900 ilmestyneessä numerossa on sama tarina ministeri Wu-Ting-Fangin mielipiteestä yhdysvaltalaisen vaatteista kuin mistä Kajaanin Lehti kirjoitti 12.5.1900.

---

¹³⁵ Tommila, Päiviö (1988): *Suomen lehdistön historia 6: Hakuteos Kotokulma – Savon Lehti*. Kuopio: Kustannuskiila. s. 208.

Vastavuoroisesti Uleåborgsbladetissa 17.7.1900 ja Kokkolassa 18.7.1900 ilmestynyt uutinen Port Arthuria uhkaavasta mantšuosastosta on sama kuin Perä-Pohjolaisen 17.7.1900 ilmestyneessä numerossa. Itse asiassa tämä uutinen on sanasta sanaan täysin sama kuin Kokkolan versio. Näiden esimerkkiuutisten samankaltaisuus vahvistaa mielestäni sitä mietettä, että kaikki 4 sanomalehteä käyttivät samoja niinkin pohjoiseen saapuvia lähteitä uutisissaan.

Mielenkiintoisesti Perä-Pohjolainen huomauttaa 14.6.1900 ilmestyneessä uutisessa, että boksarit olivat aktiivisia jo edellisen vuoden huhtikuussa. Jo silloin Ranskan, Saksan, Yhdistyneen Kuningaskunnan ja Yhdysvaltojen edustajat pyysivät Kiinan hallintoa tarjoamaan suojelusta ulkovaltojen edustajille boksareita vastaan. Uutisen mukaan boksarit vastustivat niin roomalaiskatolilaisia kuin protestantteja alusta alkaen. Uutinen myös kertoo nykyisemmistä tapahtumista siten, että Euroopan vallat ovat kokoontumassa Kiinan sairasmauteen äärelle jakamaan valtion omaisuutta. Venäjä, jolla on jo vahva reservi Itä-Aasiassa, on perimässä suurimman osan taivaallisesta valtakunnasta. Tämä huolestuttaa etenkin Yhdistynyttä Kuningaskuntaa jolla on intressejä Kiinassa, mutta käy jo sotaa Etelä-Afrikassa buureja vastaan.

Perä-Pohjolainen oli enemmän kiinnostunut uutisoimaan toisesta buurisodasta joka siis tapahtui samaan aikaan kuin boksarikapina. Tämä ilmenee muun muassa siinä, että vuoden 1900 kesäkuussa, kun boksarikapina alkoi toden teolla ja muut suomalaiset sanomalehdet ryntäsivät uutisoimaan Kiinan tapahtumista, Perä-Pohjolainen omisti uutisissaan paljon enemmän tilaa toiselle buurisodalle. Kiinan tapahtumat kuitattiin pitkälti vain lyhyillä sähkekokoelmilla, ja boksareihin suhtaudutaan melko neutraalisti kutsumalla heitä ensisijaisesti liikkeeksi. Lisäksi Perä-Pohjolaisen uutiset purkittavat boksarit yhteen Qing-dynastian ulkovaltoja vastustavien elementtien kanssa, nimellisesti prinssi Tuanin kanssa.

Perä-Pohjolainen innostuu uutisoimaan Kiinasta kunnolla vasta heinäkuun aikana. Eräs uutinen (14.7.1900) yrittää tehdä selkoa Kiinan tapahtumista ja toteaa, että sähkeet Kiinasta ovat antaneet ristiriitaisia tietoja. Sanomalehden toimitus pyyhkii kuitenkin maton alle huhut siitä, että Beijingin ulkovaltojen edustajien kaupunginosa olisi vallattu, vaikka pitää tätä vain ajan kysymyksenä. Kiinan kesä on tuonut nimittäin mukanaan hellettä ja sadekauden, ja nämä vaikeuttavat Länsimaalaisten joukkojen marssia pääkaupunkiin. Vastavuoroisesti 19.7.1900 päivätyssä uutisessa Wu-Ting-Fang vakuuttaa Yhdysvaltojen hallinnolle, että Kiinan hallinto ei tue boksareita ja on yhä myötämielinen ulkomaita kohtaan, sillä boksarit ja muut ulkovaltoja vastustavat elementit ovat vain joukko kapinallisia.

Myöhempi 23.8.1900 päivätty uutinen kertoo Beijingin valloituksesta ja enteilee tulevaisuutta: Perä-Pohjolaisen mielestä olisi nimittäin mahdotonta että liittouman eri valtiot onnistuisivat sopimaan keskenään rauhanomaisesti rauhasta Kiinan kanssa. Sanomalehden toimitus arvelee, että sota etenkin Venäjän ja Japanin välillä on todennäköinen. Voittajaa arvuutellessaan Perä-Pohjolainen kallistuu Japanin puolelle, sillä sen pienempi armeija on modernimpi ja paremmin koulutettu ”kansakuntateurastukseen”.

Boksarikapinan väkivaltaisuuksista puhuttaessa Perä-Pohjolainen osoittaa sympatiaa molemmille osapuolille. Esimerkiksi 2.10.1900 päivätty uutinen kauhistelee kiinalaisten kristittyjen ja Länsimaalaisten lähetyssaarnaajien kokemia julmuuksia, ja kehottaa liittoutuneita sotilaita tekemään kaiken voitavan heidän suojelemiseksi. Sama uutinen myös väittää, että ulkovallat tahallisesti venyttävät rauhanneuvotteluja saadakseen lisää aikaa ajamaan omia etujaan ja kostamaan kiinalaisten aikaisempia väkivaltatekoja. Erityisen kritiikin kohteeksi joutuvat von Walderseen ”rankaisuretkikunnat”, joiden tarkoitus ei ole mikään muu kuin mahdollisimman monen boksarin tappaminen ja ”joutavien julmuuksien” suorittaminen. Sanomalehden toimitus syylistää etenkin saksalaisia näiden julmuuksien tekemisestä. Nämä väkivaltaisuuDET eivät saavuta mitään, ja siksi rauhaan pitäisi pyrkiä mahdollisimman pian. Toimitus kirjoittaa: ”Eivät kiinalaiset itsekään ole mitään pyhimyksiä, mutta sen sivistyksen velvollisuus, joka korkeamman kehityksensä nimessä vaatii oikeutta tunkeutua Kiinaan, on esiintyä siellä ihmisellisemmällä tavalla kuin miltä näyttää.” Nimeltä mainitsematonta britannialaista sanomalehteä lainaten uutinen jatkaa: ”Eräs syy epäsopuun Euroopan ja Kiinan välillä, joka heti pitäisi poistaa, on ainainen eurooppalaisten nimittäminen kiinalaisia ’alkuasukkaiksi’, aivan kuin he olisivat mustia -- Kiina oli suuri kansa silloin kuin Eurooppa vielä eleli raakuudesta ja Kiina teki satoja vuosia sitten tieteellisiä keksintöjä, jotka Euroopassa olisivat vieneet tekijänsä polttoroviolle.” Tähän uutiseen liittyen esimerkiksi 16.10.1900 päivätyn numeron etusivua hallitsee pitkä uutinen, jossa Perä-Pohjolaisen toimitus käy läpi pitkänomaisesti ja toiveikkaasti rauhanneuvotteluja.

Perä-Pohjolaisen toimitus näki boksarikapinan osana suurempaa maailmanpoliittista tilannetta, missä Kiinan tilanne oli ensisijaisesti kiistakapula Länsivaltojen ja Japanin välisissä valtataisteluissa. Kärsijöitä boksarikapinassa olivat ensisijaisesti Kiinan tavalliset kansalaiset jotka jäivät sekä kostonhimoisten ulkovaltojen että itsepäisen kotimaan hallinnon saappaiden alle.

4.3.5 Päivälehti

Nuorsuomalainen Päivälehti perustettiin alkujaan haastamaan Uuden Suomettaren ylivaltaa Helsingin suomenkielisen lukijakunnan parissa. Kädenvääntö johtikin kilpailuun Päivälehdten ja Uuden Suomettaren välillä niin lukijakunnassa kuin oikeanlaisesta linjasta Venäjän valtaa kohtaan. Voimakkaan liberaali ja perustuslaillinen Päivälehti saikin olemassaolonsa aikana monta lyhytikäistä lakkautusta, ja lopullisen lakkautuksen vuoden 1904 kesäkuussa kun sanomalehden toimitus kirjoitti hyväksyvästi kenraalikuvernööri Bobrikov murhasta. Lakkautuksen jälkimainingeissa syntyi pian Helsingin Sanomat, joka on levikiltään tänä päivänä Suomen ylivoimaisesti suurin sanomalehti¹³⁶.

Eroavista linjoistaan huolimatta Päivälehdten uutisten rakenteet peilailivat Uuden Suomettaren vastaavia: ulkomailta saapuneet uutisten lähteet on listattu yhdeksi luetteloksi, ja sen pohjalta on sitten kirjoitettu pidempiä uutisia jotka siteeraavat näitä lähteitä tuskin lainkaan. Sähkeitä on saapunut niin Berliinistä, Lontoosta, Pariisista, Washingtonista, Wienistä ja Kiinan kaupungeista kuten Hong Kongista, Shanghaista ja Yantaista. Yksittäisistä sanomalehdistä käytetään niin Daily Expressia, Daily Telegraphia, Hufvudstadsbladetia, Reutersia, Standardia, Timesia sekä paljon saksankielisiä sanomalehtiä, kuten Berliner Lokal-Anzeigera, Berliner Tageblattia ja St. Petersburger Heroldia. Lähteiden monimuotoisuutta tarkastellessa Päivälehti oli kenties parhaiten verkostoitunut suomalainen sanomalehti 1900-luvun vaihteen ajalta.

Boksarikapinaa koskeva uutisointi alkaa toden teolla muiden sanomalehtien tapaan kesäkuun alussa. Esimerkiksi 10.6.1900 ilmestynyt uutinen pyrkii tekemään selkoa boksarien alkuperästä britannialaisen sanomalehdistön tietojen pohjalta. Boksarit ovat lahko, josta esimerkiksi Kiinassa monta vuotta viettänyt ja nyt lontoolaisessa kokouksessa puhunut lähetyssaarnaaja F. K. Sprent ei ole aikaisemmin kuullut. Uutinen kutsuu boksareita sekä ”Suuren miekan seuraksi” että ”Yhtyneitten isänmaanystävään liitoksi”. Kiinassa on historian saatossa ollut paljon erilaisia salaseuroja mitkä milloinkin vehkeilevät hallintoa vastaan ja milloin ulkomaalaisia vastaan. Sama uutinen mainitsee jo prinssi Tuanin boksarien johtajaksi, ja että Cixi on taantumusmielinen kun on antanut boksarien jatkaa toimiaan näinkin pitkälle. Uutinen myös mainitsee miten kiinalaiset kokevat kristittyjen lähetyssaarnaajien läsnäolon vain Länsimaalaisten harjoittaman imperialismiin jatkeeksi. Kiinalaiset ovat vakuuttuneita siitä, ”että kaikki tulisi jälleen hyväksi, jos saataisiin hävitetyksi lähetyssaarnaajat ja heidän

---

¹³⁶ Tommila, Päiviö (1988): *Suomen lehdistön historia 7: Hakuteos Savonlinna – Övermarks Tidning*. Kuopio: Kustannuskiila. s. 203.

kristinuskoon kääntämänsä kiinalaiset.” Päivälehden toimitus uskoo vielä tässä vaiheessa, että jos ulkomaat painostavat Kiinan hallintoa tarpeeksi kovaan, niin silloin se antaa periksi ja kukistaa boksarit nopeasti. ”On sen vuoksi jokseenkin todennäköistä, että muutaman ajan kuluttua ei boksareista enää tule olemaan puhuttakaan,” uutinen lopettaa tämän osion.

Ilman erillistä väliotsikkoa uutinen vaihtaa aihetta, ja kertoo britannialaisessa sanomalehdistössä kiertävästä huhusta jonka mukaan boksarit olisivat osa Venäjän pitkän tähtäimen suunnitelmaa valloittaa Beijing ja sen myötä koko Pohjois-Kiina. Päivälehti pitää tätä väitettä keksittynä, sillä Venäjä kohtelee jo Itä-Aasian alueillaan asuvia kiinalaisia toisen luokan kansalaisina. Muun muassa Times kirjoittaa uhoten, että tämänkaltaisen suunnitelma Venäjän taholta tuottaisi vain Venäjälle hyötyä ja harmia muille Länsivalloille. Päivälehden toimitus vastaa lyttäämällä britannialaisen sanomalehdistön halut leimata Venäjä sodanhaluiseksi, sillä Kiinan taantumuksellinen hallinto on tehnyt jo enemmän Venäjän Itä-Aasian pyrkimysten puolesta kuin Venäjä itse.

Myöhemmin 17.6.1900 päivätty uutinen syyttää Kiinan hallintoa toimetttömyydestä boksareita kohtaan ja valtion diplomaatteja ympäröivästä vastauksista ja salaperäisyydestä. He puhuvat ”tuulien mukaan”. Uutinen jatkaa painottamalla, että jos Qing-dynastian keisarillinen hovi haluaisi, se voisi murskata huonosti järjestäytyneet ja alhaista kansanluokkaa edustavat boksarit helposti. Keisarillinen hovi ei kuitenkaan tee näin, koska onkin boksarien puolella. Uutinen jatkaa toteamalla Daily Expressin uutisen pohjalta, että keisari Guangxu on pyytänyt ulkomaalaisia tahoja pelastamaan hänet ja syrjäyttämään Cixin vallasta. Täten Guangxu voisi palauttaa Kiinaan järjestyksen ja jatkaa haluamaansa modernisaatiota. Tämän ohella 22.6.1900 ilmestynyt uutinen käy läpi varhaisia sotatoimia, ja toteaa että vain Venäjä ja Japani voisivat vastata tarpeeksi nopeasti boksarien toimiin suojellakseen ulkomaalaisia Kiinassa.

Heinäkuun alkupuolen numerossa (3.7.1900) on lyhyt sähke, jonka mukaan ”alkuasukkaat” ovat murhanneet Saksan lähettilään von Kettelerin. Samassa numerossa on lisäksi paljon pidempi uutinen, jossa ulkovaltojen toimia Kiinaa vastaan puntaroidaan kansanoikeuden nimissä. Päivälehden toimitus toteaa selvin mielipitein, että ”tässä tapauksessa on valtojen oikeus yhtä selvä kuin heidän velvollisuutensakin ase kädessä tarttua asiaan”. Toimitus epäilee, että Li Hongzhang tietää tasan tarkalleen mitä Beijingissä tapahtuu, mutta hän ja kiinalaiset lähettiläät ulkomailla joko pihtaavat tätä tietoa tai syöttävät ulkomaalaisille tahallisesti väärää tietoa saadakseen ulkomaat luopumaan sotatoimistaan Kiinassa. Tämän vuoksi Päivälehden toimitus vaatii kiinalaisten lähettiläiden karkottamista takaisin kotimaahansa. Uutinen jatkaa

toteamalla, että ”tavaton ylpeys ja mieletön sokeus hallitsevat tässä valtiossa (Kiinassa)”. Tämän kaiken takia Qing-dynastian keisarillinen hovi ei ole edes yrittänyt olla yhteydessä ulkovaltojen edustajiin kertoakseen Beijingin ulkovaltojen edustajien tilannetta. Näiden syytösten vastakohtana uutinen myös ehdottaa lyhyesti, että Qing-dynastian keisarillisen hovin boksareita tukevat elementit ja sotilaat toimivat ilman muiden hyväksyntää, mutta Päivälehdessä toimitus pitää tätä epätodennäköisenä. Oli miten oli, ulkovaltojen on omin voimin ja aseellisesti puolustettava kansalaistensa henkeä, kostaa vuodatettu veri ja tehdä mahdottomiksi samanlaisten kauhujen toistuminen. Uutinen pitää ulkovaltojen voittoa varmuutena, ja miettii jo nyt, miten Kiina maksaa sotakorvauksensa. ”Luonnollisesti täytyy valtojen anastamalla maata saada tuo korvaus -- Mutta onhan Kiinalla kyllin maata tyydyttääkseen kaikki oikeutetut vaatimukset”.

Myöhempi 15.7.1900 julkaistu uutinen jatkaa tätä linjaa toteamalla St. Petersburgin Heroldin uutisen pohjalta, että Li Hongzhang ja muut Kiinan rannikkoalueiden virkamiehet tahallisesti pihtaavat tietoa Beijingin ulkomaiden lähettiläiden kohtalosta. Tämä kostaustuu heille kun pääkaupunki valloitetaan ja Kiinan rannikkoalueet ovat seuraavaksi vuorossa. Toinen uutinen samasta numerosta kuvailee prinssi Tuanin täydellisen mantšurialaisista piirteistä näin: ”otsansa on kapea, silmät syvällä, poskilla ja ylähuulella ohut parta, kalpeilla kasvoilla hieman kärsivä ilme, joka ei saata luulemaan häntä toiminnan mieheksi.” Uutinen vielä toteaa, että vaikka Tuan tietää Länsimaalaisten etevämyyden, hän pelkää oman valtansa menettämistä ja ”Senpävuoksi on hän aina käyttänyt koko juonittelukykyensä saadakseen estetyksi eurooppalaisuuden tunkeutumisen Kiinaan”. Päivälehdessä kuvaukset prinssi Tuanista ja Li Hongzhangista vastaavat hyvin niitä kahta stereotypiaa, joita Anna-Leena Lähde esitteli omassa pro gradu -tutkielmassaan: ensimmäinen on laiska ja toinen viekas¹³⁷. Myös Karjalattaren toimitus kirjoitti tästä samasta uutisesta kaksi päivää myöhemmin, mutta tyytyi vain alun kuvailuun.

Eräässä uutisnumerossa (22.7.1900) on melkein pä sanasta sanaan sama uutinen Roomassa esitetystä boksareita koskevasta näytelmästä kuin mistä Mikkeli uutisoi. Tämän uutisen pohjalta näytöstä kuitenkin esitettiin jo heinäkuun aikana, mikä on hyvin aikaisin. Lisäksi uutisen pohjalta näyttää siltä, että Mikkelin kirjeenvaihtaja Roomassa olikin Päivälehdessä kirjeenvaihtaja. Toisessa uutisnumerossa (1.8.1900) on uutinen joka jatkaa aikaisempaa ajojahtia Li Hongzhangin perässä. Li on sen mukaan ”yhä jatkanut yrityksiänsä vakuuttaa

---

¹³⁷ Lähde 2012.

maailmalle, että valtojen lähettiläät ovat turvassa -- Ikävä vaan, että viimeinkin on alettu päästä selville Li Hongzhangin petollisuudesta”. Päivälehden toimitus pitää varma sitä, että ulkovaltojen edustajat ovat kiinalaisten vankeina.

Elokuun loppupuolen uutiset puivat läpi Beijingin valloitusta ja sen seurauksia. Näissä uutisissa mainitaan monesti, että venäläinen kenraali Linevich oli liittoutuneiden johtaja eikä Gaselee kuten myöhemmässä historiankirjoituksessa: toisaalta moni muukin suomalainen sanomalehti uutisoi samoin. Myöhempi 19.8.1900 päivätty uutinen kertoo, miten kiinalaiset vain luovuttivat Beijingin Länsimaalaisille. Nyt kun kiinalaiset on jo pitkälti lyöty, liittouman valtiot todennäköisesti tulevat törmäämään yhteen. Näistä Päivälehti pitää etenkin Venäjän ja Japanin yhteentörmäystä todennäköisenä ja vihjaa Perä-Pohjolaisen tapaan Japanin voittoa Venäjästä. Toisaalta siinä missä Uusi Suometar uutisoi kiinalaisten menettäneen moraalin heti Tianjinin menetyksen jälkeen, Päivälehti myöntää kiinalaisille 28.8.1900 päivätyssä uutisessa sen verran, että he jaksavat vielä sotia sitkeästi. Saman uutisen yhteydessä Päivälehti myös lopulta uskoo Li Hongzhangin pyrkimyksiä rauhan solmimiseksi mitä hän on esittänyt viimeiset kaksi kuukautta. Tätä seuraava 30.8.1900 ilmestynyt uutinen käsittelee lyhyesti Kiinan talousasioita ja toteaa vähäisten verotulojen pohjalta, että Kinalla ei ole edes varaa pyörittää omaa valtiolaitostaan saati sitten perustaa sivistyslaitoksia.

Eräs uutinen (8.9.1900) kertoo Berliner Lokal-Anzeigerin kirjeenvaihtajan kuvauksen pohjalta elämästä Kiinassa. Siinä Beijingistä Shanghaihin saapuneet ulkomaalaiset kertovat, että von Kettelerin murha oli heidän pelastuksensa: ulkomaiden lähetystöjen edustajat olivat näet jo hyväksymässä Cixin tarjousta lähteä pois pääkaupungista, mutta von Ketteler ehti itsepäisesti kaduille ennen muita ja sai surmansa. Sama uutinen kutsuu kiinalaisia taas alkuasukkaiksi. Toinen uutinen samasta numerosta mainitsee alustavien rauhankeskustelujen yhteydessä miten Japani vaatii Qing-dynastian säilyttämistä Kiinan poliittisen tasapainon takaamiseksi: Päivälehden toimitus on jyrkästi eri mieltä, ja haluaa uudistusmielisen keisari Guangxun yksipuolisesti valtaan. Myöhemmässä 21.10.1900 päivätyssä uutisessa mainitaan lyhykäisesti, että britannialaiset sotilaat ovat saaneet ystävällisiltä alkuasukkailta ruokavaroja. Mainitsen tämän uutisen vain siksi, että Päivälehden toimitukselle kaikki kiinalaiset, niin ulkovaltoihin myönteisesti kuin vihamielisesti suhtautuvat, ovat ”alkuasukkaita”.

Muu syksyn ja vuoden 1901 uutisointi keskittyy tuttuun tapaan puimaan läpi rauhanneuvotteluja ja satunnaisia taisteluja siellä ja täällä. Seuraavan vuoden loppukeväästä ilmestyneessä numerossa (29.5.1901) on pieni ja erikoinen uutinen, jonka mukaan Saksan

keisari Wilhelm II on pyytänyt Ottomaanien sulttaani Abdul Hamid II:sta rauhanvälittäjäksi muslimiboksarien ja ulkovaltojen välille (muun muassa boksareita tulisesti kannattaneet gansu-urhean pataljoonan sotilaat olivat muslimeja). Kuusi ottomaanivirkamiestä on jo lähtenyt matkaan, heidän joukossaan Ismail Enver Paşa, joka myöhemmin vuonna 1908 johti vallankumousta Turkin tasavallan perustamiseksi ja ensimmäisen maailmansodan aikana oli pitkälti vastuussa armenialaisten joukkomurhasta¹³⁸. Päivälehden toimitus miettii miten rauhanneuvottelut onnistuvat vain turkkia osaavilta virkamiehiltä maassa, missä ”joko petetään tai joudutaan petetyksi”. Abdul Hamid II on kuitenkin tehnyt tällä suostumuksella palveluksen Euroopalle, vaikka Päivälehden toimitus ei arvele eleen vähentävän boksarien ”verenhimoista vihaa muukalaisia kohtaan”.

Valitettavasti Päivälehti oli ilmestymiskiellossa vuoden 1901 elo- ja syyskuun ajalla. Sanomalehti kyllä ilmestyi tuolta ajalta, mutta numeroiden sivut sisälsivät vain mainoksia, aikatauluja, yhteystietoja ja ilmoituksia. Sen vuoksi boksarikapinan lopullisen rauhansopimuksen uutisointi jäi Päivälehdelta valitettavasti välistä.

Minut suoraan sanottuna yllätti se, että nuorsuomalainen Päivälehti on tässä tutkimuksessani käsittelemistäni sanomalehdistä kaikista rasistisin Kiinaa ja sen ”alkuasukkaita” kohtaan. Esimerkiksi Perä-Pohjolaisen toimitus totesi 2.10.1900 päivätyssä uutisessaan, että kiinalaisten kohteleva ”alkuasukkaina” on yksi syy Länsimaalaisten ja ulkomaalaisten epäsopuun, mutta Päivälehden toimitus käyttää sanaa vapaasti. Sanomalehden uutisoinnista kiinalaisista heijastuukin vahva orientalistinen ajatusmaailma, mikä ruumiillistuu prinssi Tuanin ja Li Hongzhangin tekojen kuvailuun. Monet muut suomalaiset sanomalehdet kiittelivät jälkimmäisen pyrkimyksiä solmia rauha ulkovaltojen ja kiinalaisten välillä, mutta Päivälehden uutisissa esiintyvä Li Hongzhang on enemmänkin selkä kyyryssä käsiään yhteen hiova juonittelija, joka punoo koko ajan uusia juonia hyväuskoisten Länsimaalaisten päiden menoksi. Tämän ohessa Päivälehti puoltaa järjestyksen palauttamista Kiinaan asevoimin, kuten esimerkiksi Hufvudstadsbladet, ja vaati vielä Kiinan jakamista laajempiin etupiireihin, kuten Uusi Suometar. Päivälehden uutisten retoriikassa painottuu kuitenkin vahva kostomentaliteetti, se, että kiinalaisten pitäisi maksaa boksareiden väkivaltateoista moninkertaisia hyvityksiä. Samalla Kiinan kangistunut hallinto kaipaa kipeästi Länsimaalaista lääkettä. Päivälehden uutisointi esittääkin jyrkkää kontrastia tämän päiväiselle liberaalista linjastaan tunnetulle Helsingin Sanomille, joka katsoo saaneensa alkunsa Päivälehdestä.

---

¹³⁸ Encyclopedia Britannica: Enver Paşa, <https://www.britannica.com/biography/Enver-Pasa>, (haettu 9.7.2020).

4.4 Pienoinen vastajulkisuus

Kaikki 15 edellistä esimerkkiä olivat kansallismielisten virkasäätyläisten ja yhteiskunnan yläluokkien omistamia sanomalehtiä. Kuten Niemisen tutkimuksen kohdalla totesinkin, melkein koko Suomen autonomisen ajan julkisuus oli harvalukuisen ja yläluokkamaisen virkasäätyläistön käsissä. Tästä huolimatta Suomessa oli myös tilaa kahdelle eroavalle julkisuuden tasolle: venäjänkielinen julkisuus ja työväen oma julkisuus. Tutkimukseni lopuksi haluankin vielä tarkastella näitä kahta erilaista julkisuuden tasoa.

4.4.1 Finljandskaja gazeta

Finljandskaja gazeta oli Suomen autonomisen ajan ainoa varsinainen venäjänkielinen sanomalehti. Sitä julkaisi kenraalikuvernööri Nikolai Bobrikovin kanslia, ja Finljandskaja gazetan tavoitteena ei ollut svekomaanisen tai fennomaanisen kansallisjulkisuuden rakentaminen tai kansallisromantiikan ihannointi, vaan suoraviivaisesti edistää Suomen hallinnollista liittämistä Venäjään¹³⁹. Sanomalehti mainosti itseään ”ensimmäiseksi venäläiseksi äänenkannattajaksi Suomessa”. Finljandskaja gazeta pyrkiikin antamaan mairittelevan kuvan Venäjästä ja monesti hyökkäsi yhteiskunnallista järjestystä häiritseviä tahoja vastaan. Sanomalehti ilmestyi kolme kertaa viikossa, ja melkein joka viikko jonkin numeron liitteenä julkaistiin myös suomenkielinen Suomen Sanomat. Suomen Sanomat kuitenkin keskittyivät vain Suomen sisäisiin asioihin, ja Kiinan tapahtumat ilmenevät sen sivuilla lähinnä vain sotilasvärväysilmoituksina. Itse Kiinaa koskevat uutiset painottuvat venäjänkieliseen osioon, ja siitä syystä haluankin kiittää Maria Boychenkoa joka käänsi joukon valitsemiani artikkeleita venäjästä suomeksi. En nimittäin itse osaa venäjää, mutta halusin ottaa tutkimuksessani käsittelyyn myös venäjänkielisen Finljandskaja gazetan.

Finljandskaja gazetasta löytyykin heti pelkällä silmäilyllä monia keskeisiä eroja muihin suomalaisiin sanomalehtiin verrattuna: sanomalehden numerot on päivätty ensin juliaanisen kalenterin mukaan ja sitten gregoriaanisen kalenterin mukaan suluissa, sen sivuilla julkaistiin tuskin lainkaan mainoksia ja keisari Nikolai II:sen elämää seurataan kuin jonkin tämän päiväisen yhdysvaltalaisen Hollywood-näyttelijän elämää. Boksarikapinaan liittyen Venäjän sotajoukot ovat Finljandskaja gazetalta tietysti meidän joukkojamme, Kiinan asemaa Venäjän naapurimaana korostetaan ja muiden sanomalehtien pitkälti ohittamat ortodoksikristityt saavat

---

¹³⁹ Tommila, Päiviö (1988): *Suomen lehdistön historia 5: Hakuteos Aamulehti – Kotka Nyheter*. Kuopio: Kustannuskiila. s. 80-81.

enemmän huomiota. Finljandskaja gazetan uutiset ovat myös luonteeltaan virallisten tiedonantojen omaisia, eikä sanomalehden sivuilla ole esimerkiksi haastatteluja, kertomuksia tai kantaaottavia mielipidekirjoituksia. Tämän ohella sanomalehdessä uutisoidaan lakkautetuista suomalaisista sanomalehdistä ja annetaan perusteluja näille lakkautuspäätöksille: esimerkiksi 24.7.1900 ilmestyneen numeron Suomen Sanomissa ilmoitetaan että Uleåborgsbladet on lakkautettu ainiaaksi. Finljandskaja gazetan valtiollinen luonne myös tarkoitti sitä, että sanomalehti käytti lähteinään venäläisiä sanomalehtiä tai suoraan Venäjän valtiolta ja sen Kiinassa olevilta edustajilta saapuneita tietoja. Joitakin uutisia saapui myös Venäjän liittolaisilta, etenkin Ranskalta.

Finljandskaja gazetan boksarikapinaa koskeva uutisointi alkaa joka tapauksessa tuttuun tapaan kevään ja kesän vaihteen ajalta. Esimerkiksi 29.5.1900 päivätty uutinen kutsuu boksareita lahkoksi nimeltä ”isot nyrkit”. Kiinan hallinto on luvannut Beijingissä oleville ulkovaltojen edustajille murskaavansa tämän lahkoon. Myöhempi 14.6.1900 ilmestynyt uutinen puolestaan kertoo, miten Ranskan ulkoministeri Delcassé kutsuu boksareita vaaraksi kaikille ulkomaalaisille Kiinassa. Beijingissä olevat ulkovaltojen edustajat ovat pyytäneet Kiinan hallintoa jälleen kerran tukahduttamaan boksarit. Jos Kiinan hallinto ei tee asialle mitään, niin silloin ulkovaltojen edustajat ottaisivat ohjat omiin käsiinsä. Eräs uutinen (21.6.1900) antaa elävän kuvauksen Dagun linnoitusten valloituksesta. Liittoutuneet ulkovaltojen sotilaat kärsivät kuitenkin merkittäviä tappioita, ja uutinen listaa miten paljon sotilaita eri valtiot ovat valmiita lähettämään Kiinaa pelastamaan ulkovaltojen edustajat Beijingistä. Mukana on Itävalta-Unkari, joka on luvannut mukaan 25 sotilasta. Sillä välin Qing-dynastian sotilaat ja boksarit ovat paitsi tuhonneet rautateitä että miinoittaneet Beijingiin johtavat joet hidastaakseen liittouman etenemistä.

Erityisen huomionarvoinen numero on 26.6.1900, jonka etusivua hallitsee mittava Venäjän valtion virallinen tiedote. Tiedotteen sisältö varmistelelee Suomen kansalle, että Venäjän keisarillinen hallinto on vaatinut Kiinan hallintoa tukahduttamaan boksarit ja palauttamaan rauha Venäjän rajanaapuriin. Tiedotteen mukaan Kiinan hallinnon toimetttömyys sai kapinoivat boksarit käsittämään, että Qing-dynastian keisarillinen hovi tukee heitä. Boksarit ovat syyllistyneet ilkivaltaan Kiinassa, ja polttivat ortodoksikirkon Dongtingin kylässä. Näiden tietojen valossa ovat keisari Nikolai II ja Venäjän valtio päättäneet omatoimisesti suojella Venäjän kansalaisia kapinallisilta boksareilta. Dagun linnoitusten valloituksen jälkeen Venäjän valtio on lähettänyt 4000 sotilasta Beijingiin suojelemaan Venäjän lähetystöä, koska boksarit ovat katkaisseet lennätin- ja rautatieyhteydet pääkaupunkiin. Viesti painottaa lopussa, että

Venäjän sotilailla ei ole vihamielisiä tavoitteita Kiinassa: päinvastoin, venäläisten sotilaiden läsnäolo voi vain tarjota apua Kiinan hallinnolle tukahduttaa kapinalliset ja palauttaa järjestys Kiinan oman edun nimissä.

Eräs uutinen (10.7.1900) avaa Kiinan hallinnon keskinäisiä riitoja. Ensinnäkin Qing-dynastian sotilaat ovat taistelleet keskenään Beijingissä, koska osa heistä ei kannata ”isojen nyrkkien” toimintaa. Tämän eripurana vuoksi Beijingissä olevat ulkovaltojen edustajat ovat yhä elossa. Samaan aikaan Yuan Shikai on saanut käskyn prinssi Tuanilta marssittaa joukkonsa etelään Jiangsun maakuntaan ja valloittaa Nanjing. Yuan on epävarma mitä tehdä, koska Jiangsun oma kuvernööri Liu Kunyi on ilmoittanut vastustavansa avoimesti boksareita ja keisarillisen hovin käskyvaltaa. Hänellä on hallussaan kookas moderni laivasto jolla turvata Yangtze-joen suu. Tämän ohella Yuan on ollut yhteydessä Saksan keisari Wilhelm II:sen kanssa, ja hänelle osoitetussa sähkössä Yuan kertoo miten kaikki tiet Beijingiin ovat kapinallisista tukossa. Samaan aikaan Kantonin maakunta on pysynyt rauhallisena kiitos Li Hongzhangin vakaan käden.

Myöhempi 24.7.1900 ilmestynyt uutinen kertoo japanilaisen sähkösen pohjalta, että Kiinan ja Japanin keisarit ovat käyneet kirjeenvaihtoa kesäkuun aikana. Guangxu on kuulemma sitä mieltä että Länsi ja Itä ovat toistensa vihollisia: sekä Kiina että Japani ovat joutuneet Länsimaiden saappaiden alle, ja siksi valtioiden pitäisi tehdä yhteistyötä. Japanin keisari on vastannut pyyntöön kieltävästi, ja kehotti Kiinan hallintoa murskaamaan boksarit ja sitä kautta ilmoittamaan ulkomaille olevansa haluton sotaan: sen jälkeen Japani voi keskustella yhteistyöstä Kiinan kanssa. Huomionarvoista tässä uutisessä on se, että tämän uutisen keisari Guangxu ei vaikuta olevan sama Länsimaalaisesta teknologista ja modernisaatiosta innostunut Guangxu kuin muissa uutisissa. Kenties Japanin hallinto tekaisi tämän uutisen Länsivaltojen edustajille tehdäkseen eroaan takapajuiseen Kiinaan?

Beijingin piiritysten jälkeen Finljandskaja gazetan uutiset tiedottavat, miten Venäjä ei aio vetää joukkonsa pois Kiinasta, sillä Venäjän sotajoukot aikovat vielä auttaa Qing-dynastiaa palauttamaan järjestyksen Kiinan. Tähän liittyen Suomen Sanomissa ilmestyy muutamia värväyskäskejä. Ensin 14.8.1900 ilmestyneessä uutisessä käy ilmi, että vapaaehtoisia suomalaisia värvätään palvelukseen Kiinaan, ja 28.8.1900 ilmestyneessä tiedonannosta käy ilmi, että keisari Nikolai II ja kenraalikuvernööri Bobrikov ovat määränneet yhteensä 2166 suomalaista asevelvollista vakinaiseen asepalvelukseen ”tarkk’ampujarykmenttiin ja rakuunarykmenttiin”. Jälkimmäisen uutisen yhteydessä on myös ilmoitus, että Venäjän

Punainen Risti on lähettänyt hoitojoukkoja Kiinaan. Suomalaiset saavat lahjoittaa Punaiselle Ristille apua jos haluavat. Samaan aikaan 21.8.1900 julkaistun uutisen mukaan Qing-dynastian paennut keisarillinen hovi on kitkenyt kovalla kädellä ulkovaltoihin myötämielisesti suhtautuvia henkilöitä.

Eräs uutinen (8.11.1900) kertoo, että Guangxu aikoo palata Beijiin vaikka yksin jos Cixi haluaa jatkaa sotaa. Samassa uutisessa kerrotaan, että Li Hongzhang on pyytänyt Kiinan muilta virkamiehiltä takuita siitä, että he suostuisivat maksamaan ulkovaltojen vaatimia korvauksia. Myöhemmässä 9.12.1900 julkaistussa uutisessa kerrotaan, että yhdysvaltalaiset ovat suostuneet seuraamaan Venäjän ehdotusta palauttaa Qing-dynastia valtaan. Yhdysvallat haluaa kunnioittaa Kiinan alueellista yhtenäisyyttä ja säilyttää ulkoministeri John Hayn korostaman avoimen oven -kaupapolitiikan Kiinan kanssa. Tähän liittyen Yhdysvaltojen hallinto on kiitellyt Kiinan rannikkoseutujen virkamiehiä heidän uskollisuudestaan. Vain Kiinan rikollisia tahoja pitäisi rangaista, ja vakavat erimielisyydet korvausten maksamisesta Kiinan taholta pitäisi käydä läpi Haagin pysyvässä välitystuomioistuimessa (perustettu vuonna 1899 käsittelemään valtioiden välisiä kiistoja¹⁴⁰).

Vuoden 1901 rauhansopimuksen yhteydessä Finljandskaja gazetan sivuilla kiitellään ensin 22.8.1901 boksarikapinassa taistelleiden eri venäläisten sotajoukkojen sankaruutta. Hieman myöhemmin (25.8.1901) päivätyssä uutisessa käydään läpi rauhanneuvottelujen eri artikloja huolella. Näistä esimerkiksi artikkeli 5 kieltää aseiden viennin Kiinaan, artikkeli 7 toteaa että Beijiin perustetaan vakituinen vartiosto ulkomaalaisille, ja viimeinen artikkeli 12 toteaa että Qing-dynastian hoviseremonioihin tulee muutoksia tavassa kohdella ulkomaalaisia. Eräs uutinen (31.8.1901) mainitsee miten Pietarin amiraliteettiin on lahjoitettu joukko kiinalaisia lippuja joita venäläiset upseerit keräsivät Kiinasta boksarikapinan aikana. Lopuksi 3.9.1901 julkaistu uutinen korostaa vielä miten Venäjän ja Ranskan joukkojen yhteiset toimet Kiinassa osoittivat Venäjän ja Ranskan välisen valtioliiton mahtavuutta.

Finljandskaja gazeta käsitteli siis boksarikapinaa kaiken kaikkiaan yllättävän paljon ottaen huomioon että melkein kaikki käytetyt lähteet tulivat Venäjän valtion edustajilta. Boksarit ovat näiden uutisten retoriikassa sekä kapinallisia että ”Isoja nyrkkejä”, mutta sanaa boksari sellaisenaan ei vaikuta esiintyvän lainkaan: tässä taitaa olla kyse vain kielieroista suomen, ruotsin ja venäjän välillä. Joka tapauksessa uutisten retoriikassa boksarit uhkaavat ensisijaisesti ulkovaltojen edustajia, ja siksi Venäjän sotajoukkojen lähettäminen Kiinaan on paitsi tapa

---

¹⁴⁰ Permanent Court of Arbitration: Home, <https://pca-cpa.org/en/home/>, (haettu 10.7.2020).

pelastaa ulkovaltojen edustajat Beijingistä että tehdä palvelus Qing-dynastialle palauttamalla Kiinaan järjestys. Finljandskaja gazeta kuitenkin jättää mainitsematta miten nämä sotajoukot on tarkoitus jättää pysyvästi Pohjois-Kiinan Mantšuriaan ”rauhanturvaajiksi”. Finljandskaja gazeta myös piti maantieteellisesti kaukaista Kiinaa Suomea lähellä olevana alueena, minkä vuoksi boksarikapinan uhka työntyi lähemmäksi kotia. Tätä vahvistaa mielestäni etenkin 26.6.1900 julkaistussa numerossa ollut valtion virallinen tiedote joka vakuutteli suomalaisia sitä, että Venäjän valtio suojelee kansalaisiaan. Vastavuoroisesti sanomalehti ei juuri käsittele Kiinan yhteiskuntaa tai sen kansalaisia mitenkään, sillä painopiste on valtiotason politiikassa ja sodan kulussa.

4.4.2 Työmies

Työmies oli Suomen työväenluokan äänitorvi. Sanomalehti jakoi monia nuorsuomalaisten ajatuksia kuten raittiusaatteen ja kysymyksen työväenluokan olosuhteiden parantamisesta, ja tämän vuoksi Työmiestä painettiin alkujaan Päivälehden kirjapainossa. 1900-luvun vaihteessa Työmies oli vielä melko pieni ja maltillinen sanomalehti, mutta siitä muodostui nopeasti 1910-luvulle tultaessa Suomen ainoa merkittävä työväenliikkeen sanomalehti ja samalla yksi Suomen suurimmista sanomalehdistä¹⁴¹.

Työmiehen luonne työväenlehtenä ilmenee heti sen sivuja selatessa: sellaiset sanat kuin kapitalisti, mestari ja keinottelija hyppäävät silmille, ja toisesta buurisodasta puhutaan ”ryöstösotana”. Työmiehen luonne työväenlehtenä tarkoittaa sitä että Työmiehen uutisointi keskittyy Euroopan työväenliikkeisiin, lakkoihin, työllisyystilanteeseen, vaaleihin ja porvarien ilkitoimiin tarjotessaan ensisijaisesti kritiikkiä Länsimaiden vallitsevia yhteiskunnallisia oloja kohtaan. Muiden sanomalehtien aktiivisesti seuraamat boksarikapina ja toinen buurisota saavatkin melko vähän huomiota Työmiehen sivuilla. Ulkomaita koskevien uutisten yhteydessä ei ole myöskään tuttuja sähkekokoelmia ja uutiset siteeraavat hyvin vähän käyttämiänsä lähteitä. Sähkeitä on saapunut lähinnä Berliinistä, Lontoosta ja Shanghaista, ja muutamien mainittujen lähteiden joukosta löytyvät esimerkiksi Berliner Tageblatt, Times, ranskalainen Le Matin ja ”virallinen japanilainen sähkösanoma”.

Vähäinen uutisointi ei kuitenkaan tarkoittanut silmien ummistamista Kiinalta. Esimerkiksi muutamien vuoden 1900 toukokuun numerot käsittelevät kiinalaisia oopiumluolia varoittavana

---

¹⁴¹ Tommila, Päiviö (1988): *Suomen lehdistön historia 5: Hakuteos Aamulehti – Kotka Nyheter*. Kuopio: Kustannuskiila. s. 144.

esimerkkinä siitä, miten ahne kapitalismi voi turmella ihmisten elämiä rahan nimissä. Eräs uutinen (31.5.1900) mainitsee ohimennen miten boksareiksi kutsutut kiinalaiset ovat ottaneet aseellisesti yhteen belgialaisten kanssa. Myöhempi 12.6.1900 ilmestynyt uutinen kertoo lyhyesti Kiinan tilanteesta ja kutsuu kiinalaisia ”alkuasukkaiksi”. Hieman myöhemmin 15.6.1900 ilmestynyt uutinen puolestaan pohtii lyhyesti Timesin uutisen pohjalta, että voisiko boksarikapina johtaa sotaan Venäjän ja Japanin välillä. Työmiehen toimitus yrittää analysoida Japanin poliittista tilannetta ja toteaa muista sanomalehdistä eriävästi miten Japani ei halua sotaa Venäjän kanssa sillä ”Japani on hyvin köyhä ja sen toivomus saada luja jalansija mannermaalla on turhamaisuutta”.

Eräässä uutisnumerossa (22.6.1900) on samanlainen kuviteltu haastattelu boksarin kanssa kuin minkä Hufvudstadsbladet kirjoitti. Haastattelujen sisältö on myös monin paikoin sama. ”Haastatellun” boksarin mukaan Länsimaalainen sivistys on vielä ”kapalosivistystä”. Koska Kiinan sivilisaation on niin vanha, kiinalaiset ovat huomanneet miten turhaa teknologia on verrattuna yhteiskunnan oikeanlaiseen harmoniaan ja ihmisten onnellisuuteen. Näitä onnellisuutta antavia tekijöitä ovat kungfutselaiset hyveet kuten ahkeruus, varallisuuden jakaminen ja kuuliaisuus vanhemmille. Osoitus tästä sivistyksestä ja rauhasta on se, että kiinalaisten väestö kasvaa nopeimmiten koko maailmassa. Kiinaan hyökänneet ulkomaalaiset, kuten Qing-dynastiaa hallitsevat mantšut, ovat sulautuneet osaksi Kiinan valtaväestöä koska kiinalaiset ovat niin paljon sivistyneempiä ja parempia. Kiinassa ei siksi tavata poliittisia, uskonnollisia tai taloudellisia riitoja. Boksarin mukaan kristityt lähetyssaarnaajat ovat siksi tätä harmoniaa ja yhteiskuntajärjestystä hajottavia tekijöitä, jotka saapuvat pelottelemaan kiinalaisia Helvetin liekeillä. Ei siis mikään ihme, jos lähetyssaarnaajia ei siedetä.

Myöhemmässä 16.7.1900 julkaistussa numerossa on Le Matinin uutisen pohjalta kirjoitettu samanlainen uutinen Cixin elämästä kuin mistä Kajaanin Lehti kirjoitti kuukautta myöhemmin 18.8.1900. Työmiehen versio Cixistä on se, että hänen isänsä oli köyhä mutta ylhäistä sukua oleva tataarimarsalkka eikä köyhä laivuri. Cixistä tuli kuusitoistavuotiaana sen aikaisen keisarin jalkavaimo. Alkuperäinen keisarinna ei kyennyt antamaan keisarille poikalasta, mutta Cixi onnistui tässä, ja hänestä tuli uusi keisarinna. Samalla Kajaanin lehden älykäs Cixi on nyt tulisen väkivaltainen äiti joka haluaa suojella Kiinan eheyttä.

Elokuun alussa (10.8.1900) julkaistussa uutisessa on katsaus boksarikapinan vaikutuksiin Venäjän teollisuuteen ja yhteiskuntaan. Siperian rautatieliikenne on jumissa, koska sotilas- ja sotatarvikekuljetukset saavat pääsijan. Näiden ohella Kiinaan lähetetään myös muun muassa

lääkäreitä, insinöörejä, pappeja ja Punaisen Ristin työntekijöitä Venäjän muilta alueilta. Samassa numerossa julkaistu toinen uutinen pohtii liittoutuneiden tilannetta Berliner Tageblattissa julkaistun uutisen pohjalta: Yhdistyneellä Kuningaskunnalla ja Venäjällä ovat menneet sukset ristiin Kiinan hallintaan liittyen. Työmies arvioi tämän pohjalta että Venäjä ja Japani tulevat lähenemään toisiaan löytäessään yhteisen vihollisen britannialaisista. Sama uutinen mainitsee, että Kiinan armeija on vielä vahva, ja siksi liittoutuneilla ei ole varaa riitelyyn.

Työmies ei juuri vuoden 1900 kesän aikana uutisoinut Beijingissä piiritettyinä olevien ulkovaltojen edustajien tilanteesta. Jopa elokuun puolivälin uutisointi Beijingin valloittamisesta on melko innotonta taistelujen lyhykäistä kuvailua, mutta uutisten pohjalta taistelut pääkaupungissa jatkuivat vielä 25.8.1900. Kenties tämä mielenkiinnon puute ulkomaalaisten lähettiläiden kohtalosta johtui siitä, että he eivät edustaneet samaa yhteiskuntaluokkaa kuin Työmiehen toimitus ja lukijakunta.

Myöhemmin (17.9.1900) julkaistussa uutisessa sotatoimista todetaan seuraavanlaisesti: ”sodassa raakalaiskansoja vastaan täytyy pakostakin harjoittaa kaikenlaisia kammoksuttavia julmuuksia, jollaiset eivät sivistysmaiden keskinäisissä sodissa voisi tulla kysymyksenäkään. Vaikka kiinalaiset ovatkin maailman vanhimpia sivistyskansoja, niin eivät he sentään suuressa muukalaisvihassaan voi käydä säädyllistä sotaa, vaan armotta mitä kamalimmalla tavoin murhaavat vankinsa, vieläpä haavoittuneetkin, joita he saavat käsiinsä”. Tätä väitettä Työmiehen toimitus perustelee siteeraamalla käsiinsä saamaa Yhdysvaltojen sotavoimissa palvelleen ruotsalaisen kirjoittamaa kirjettä heinäkuun alussa. Kirjeen sisältö kertoo Seymourin epäonnistuneesta sotarekkestä. Ruotsalaisen sotilaan mukaan boksarit ovat verenhimoisia, eivät pelkää Länsimaalaisten moderneja aseita ja käyttävät itse miekkoja ja keihäitä taisteluissa. Kerran boksarit yllättivät suuren joukon italialaisia sotilaita ja silpoivat heidän ruumiinsa.

Työmiehen into uutisoida boksarikapinasta hiipuu nopeasti syksyn myötä. Vuonna 1901 boksarikapinan tapahtumiin palataan lähinnä syyskuun alussa solmitun rauhan yhteydessä. Eräässä uutisessa (13.9.1901) rauhasta kerrotaan otsikolla ”Murhenäytelmä huvinäytelmäksi”. Uutisessa kerrotaan miten Saksalla on ollut keskeinen rooli Kiinan kannalta epäedullisten sopimusten toimeenpanossa. Saksa pakotti erään Qing-dynastian prinssin ja ”sovintolähetystön” matkustamaan Saksaan ja nöyristelemään Wilhelm II:lle. Keskeinen ohjelmanumero oli kiinalaisen prinssin pitämä puhe, missä hän kiitteli Saksaa rauhan palauttamisesta Kiinaan, surkutteli von Kettelerin murhaa ja julisti Kiinan ja Saksan ystävyyttä.

Tämä teatteri teki Wilhelm II:een niin suuren vaikutuksen, että hän höllensi saksalaisten esittämiä vaikutuksia kiinalaisille. Työmiehen toimitus kommentoi tästä kaikesta, että kiinalaisten hyvä käytös ja myöntyminen teatterin esitykseen saavutti heille arvovoiton Saksasta, jotain mitä myös britannialainen ja kiinalainen media on todennut.

Tästä viimeisestä uutisesta huolimatta Työmiehen linja kiinalaisiin on yleisesti ottaen vähättelevä. Oletin, että Työmies olisi antanut kiinalaisille sympatiaa sillä ajatuksella, että boksarikapinan myötä kiinalaiset joutuivat saman Länsimaalaisten monarkistien ja sotilaiden saappaan alle kuin missä Länsimaiden työväenluokka jo oli. On myös yllättävää, että Työmies ei juuri uutisoinut Kiinan etupiirialueista ja, marxilaista terminologiaa lainaten, Kiinan asemasta puoli-siirtokuntana. Sanomalehden toimituksella oli nimittäin selvä into Venäjän valtion politiikkaa kohtaan, mikä ilmeni esimerkiksi sanomalehden tavassa arvioida paljon Venäjän ja muiden valtioiden välisiä suhteita. Sääli vain, että Työmiehen arviot Venäjän ja Japanin ystävyyydestä menivät pahasti pieleen. Kenties siinä missä Kiina oli Finljandskaja gazetalle läheinen naapurimaa, Kiina oli Työmiehelle liian kaukainen valtio jotta kotimaan työväenluokka jaksaisi välittää sen ongelmista kun kotona vastaavia oli jo tarpeeksi.

5 Yhteenveto

Pro gradu -tutkimukseni osoittaa ennen kaikkea, että 1900-luvun vaihteen aikainen autonomisen Suomen media kirjoitti kaukaisesta Kiinasta väheksyvästi. Tämä tulos on kuitenkin yleistävä, ja kaikista kolmesta pääasiallisista julkisuutta edustavista ryhmistä löytyi poikkeuksia jotka kallistuivat joko osittain tai jopa kokonaan Kiinan puolelle. Suomalaisen median väheksyntä kohdistui enemmänkin heikosta keskusvallasta ja takapajuisuudesta kärsivää Kiinan valtiota kohtaan, ja vasta sitten itse kiinalaisia, boksareita ja heidän outoa kulttuuriansa kohtaan.

Suomalaiset sanomalehdet viittasivat boksarikapinan aikaisiin tapahtumiin kutsumalla niitä muun muassa sodaksi, mellakaksi, levottomuuksiksi, melskeiksi, meteliksi, rettelöiksi, kriisiksi, tilanteeksi ja kehitykseksi. Näitä otsikoita käytettiin melko vapaasti kaikkien suomalaisten sanomalehtien välillä, ja niillä viitattiin enemmänkin Kiinan tilanteen viimeaikaisimpaan kehitykseen. Vastavuoroisesti boksarit olivat ensisijaisesti kapinallisia, mutta myös raakalaisia, murhaajia, patriootteja, uhreja ja uskonnollinen lahkoo. Hakutuloksista rakentamieni taulukoiden perusteella on myös selvää, että sana *boksari* sen kaikissa muodoissaan niin suomeksi kuin ruotsiksi ilmeni ensi kerran vuonna 1900 käsittelemään

boksarikapinasta uutisointia. *Boksari* sen kaikissa muodoissaan niin suomeksi kuin ruotsiksi oli samalla ainoa uusi termi joka syntyi niin suomen kuin ruotsinkin kieliin käsittelemään Kiinan tapahtumia. Omana aikanaan boksareista puhuttiinkin joko suoraan boksareina ja kapinallisina. Vuoden 1900 alkukesästä heihin viitattiin monesti myös uskonnollisena lahkona, mutta vain venäjänkielinen *Finljandskaja gazeta* pidättäytyi boksareihin viittaamisessa ”isoissa nyrkeissä”, joka oli itsessään yksi monista kiinankielisistä nimikkeistä boksareille. Sanomalehtien uutisten myötä boksareiden kutsuminen kapinallisiksi vakiintui myöhempään suomalaiseen historiankirjoitukseen.

Omasta mielestäni on kuitenkin selvää lukemani pohjalta ja muun muassa Joseph Esherickin mietintöjä myötäillen, että boksarit eivät olleet kapinallisia vaan väkivaltaisen luonteen saanut liike joka vastusti ulkomaalaisten vaikutusvaltaa Kiinassa. Boksarit eivät koskaan kapinoineet vallitsevaa Qing-dynastiaa vastaan, vaan olivat valmiita liittoutumaan mantšujen kanssa ajaakseen ulkovallat pois Kiinasta. Toisaalta boksareiden kutsuminen kapinallisiksi on myös pätevä nimitys, sillä boksareista tuli osa Kiinan hallinnon konservatiivisten ja uudistusmielisten elementtien välistä valtataistelua. Esimerkiksi keisari Guangxu, Kantonin kuvernööri Li Hongzhang ja Kiinan lähettiä ulkomailla olivat myötämielisiä ulkovalloille ja tuomitsivat boksarit, mutta leskikeisarinna Cixi, prinssi Tuan ja Shandongin kuvernööri boksarikapinan alkaessa päätyivät tukemaan boksareita. Uudistusmielinen mutta voimaton keisari Guangxu kantoi yksin taivaan mandaattia hartioillaan, ja hallinnon konservatiivisten elementtien liittoutuminen boksareiden kanssa Guangxua ja hänen kannattajiaan vastaan teki heistä kaikista sanan varsinaisessa merkityksessä kapinallisia. Boksarit olivatkin ennen kaikkea seurausta myöhäisen Qing-dynastian sekavasta ja hajanaisesta poliittisesta tilanteesta. Kiinan hallinnon kärsimät sisäiset ristiriidat ilmenivätkin hyvin monissa suomalaisissa sanomalehdissä.

Nieminen kertoi omassa tutkimuksessaan miten poliittiset uutiset saavat etusijan verrattuna muihin uutisiin. Sanoisinkin että tämä oli pääasiallinen syy sille että boksarikapinasta kirjoitettiin suomalaisessa mediassa. Shandongin maaseudulla paikallistason liikehdintänä alkaneet väkivaltaisuudet saivat loppukädessä aikaan maailmanpoliittisesti merkittävän tapahtumasarjan joka veti mukaansa niin Kiinan, Länsimaiden suurvallat kuin Japaninkin: kaikki oman aikansa mahtimaat paitsi näivettyvän Ottomaanien valtakunnan ja lyhytikäiseksi jääneen kulta-aikansa joutsenlaulua laulaneen Brasilian. Tämän vuoksi Venäjä ja sitä kautta myös Suomen suuriruhtinaskunta olivat yksi Kiinassa käytävien tapahtumien osapuolista. Kun ottaa vielä huomioon vuonna 1899 julkaistun helmikuun manifestin lehdistösensuurin, Kiinan

tapahtumista kirjoittaminen Venäjän kannalta myönteisesti oli tapa säilyttää kenraalikuvernööri Bobrikovin siunaus. Etenkin vanhasuomalaiset sanomalehdet tekivät näin. Samasta syystä myös paljon pienemmät maailmanpoliittiset mittasuhteet saanut toinen buurisota sai suomalaisessa mediassa paljon huomiota samalta tarkastelemaltani aikaväliltä 1.9.1899 - 31.12.1901. Yhdistyneellä Kuningaskunnalla ja Venäjällä oli nimittäin kilpailevia intressejä Aasian hallinnasta, joten tapa kirjoittaa britannialaisista vähättelevästi takasi suomalaisille sanomalehdille kenraalikuvernööri Bobrikovin suosion. Toisaalta sekä Venäjän aikeet miehittää Mantšuria että epälailliseksi katsottu helmikuun manifesti toimivat sytykkeenä perustuslaillisemmille sanomalehdille kirjoittaa Kiinan tapahtumista kritiikkinä Venäjän valtaa kohtaan. Kolmanneksi etenkin nuorsuomalaiset sanomalehdet tarttuivat uutisissaan kiinalaisten vieraisiin tapoihin ja kulttuuriin, ja käyttivät niitä boksarikapinan yhteydessä varoittavina esimerkkeinä siitä miten käy vanhoilliselle yhteiskunnalle joka hylkää Länsimaalaisen liberaalin edistysaatteen tai ei ole koskaan syleillyt sitä. Lopuksi boksarikapinasta kirjoitettiin mielestäni yksinkertaisesti sen vuoksi, että Kiinasta saapuneet ristiriitaiset uutiset pitivät lukijoita jännityksessä. Tämä oli totta etenkin koskien vuoden 1900 kesän tapahtumia ja Beijingin piiritystä. Ovatko ulkovaltojen urhoolliset edustajat vielä elossa, vai ovatko raakalaismaiset boksarit onnistuneet silpomaan heidän kappaleiksi? Se selviää ensi numerossa!

Etenkin fennomaanisten sanomalehtien harjoittaman varoittelun ohessa en katsoisi että Kiinasta uutisointi olisi muutoin vaikuttanut suomalaisten omakuvan muotoutumiseen. Vanhasuomalaiset puolsivat Kiinaa koskevilla uutisilla evankelisluterilaisen kristinuskon merkitystä Länsimaalaiselle sivistykselle ja sivilisaatiolle. Nuorsuomalaiset puolestaan arvostivat ennen kaikkea teknologista kehitystä ja yhteiskunnallisia reformeja Länsimaalaisen liberalismien mukaisesti. Kiinan hallinnon konservatiiviset elementit ja boksarit vastustivat tätä kaikkea. Suomalaiset sanomalehdet yleisesti ottaen vähättelivät Kiinan takapajuisuutta, haluttomuutta muutokseen ja erilaista kulttuuria. Muutamit poikkeukset, nimellisesti Åland, Karjalatar ja Perä-Pohjolainen, huomauttivat että boksarit olivat vain pieni joukko kiinalaisia jotka eivät edustaneet koko Kiinan valtavaa kansaa. Nämä sanomalehdet kritisoivat niin boksareiden kuin Länsivaltojen tekoja, tai jopa kallistuivat kiinalaisten puolelle. Tällä tavalla suurin osa suomalaisesta mediasta korosti mielestäni olevansa Länsimaalainen, mutta Qing-dynastian tapaan takapajuinen ja vanhoillinen Venäjä sai osakseen vain varovaista samanlaista kritiikkiä muutamilta sanomalehdiltä.

Svekomaaninen sanomalehdistö korosti ennen kaikkea järjestyksen palauttamista Kiinaan ja vanhan yhteiskunnan korvaamista Länsimaalaisella Japanin esimerkin mukaisesti. Boksarikapinan puhkeamisen syy löytyi niin Kiinan tehottomasta hallinnosta kuin itse kiinalaisesta oudosta kulttuurista ja yhteiskunnasta. Hufvudstadsbladetin toimitus painotti diplomatian merkitystä, mutta uskoi että paras keino tuoda Kiinan hallinto neuvottelupöytään oli murskata boksarit aseellisesti mahdollisimman pian. Tämä palauttaisi järjestyksen Kiinaan valtion ollessa siihen itse kykenemätön. Kiina pitäisi muuten jättää rauhaan, mutta boksarikapina osoitti Kiinalle sen tarpeen modernisoitua Japanin mallin mukaan. Uleåborgsbladetin ja Wiborgsbladetin toimitukset korostivat boksarien luonnetta väkivaltaisina kapinallisina, joita ulkomaalaisia vihaava ja passiivinen Qing-dynastian hallinto tuki. Åbo Underrättelserin toimitus korosti puolestaan sitä, että boksarit olivat seurausta Qing-dynastian hallinnon uudistusmielisten ja konservatiivisten elementtien välisestä valtataistelusta. Asevoimat eivät olisi tapa palauttaa järjestys ja rauha Kiinaan, vaan kiinalaiset piti saada vakuutetuiksi Länsimaalaisen teknologian ja kulttuurin yliveraisuudesta. Åland erosi paitsi muista svekomaanisista sanomalehdistä että muista tässä tutkimuksessani käsittelemistäni suomalaisista sanomalehdistä ottamalla loppukädessä kiinalaisten puolen ja tuomitsemalla Länsimaalaisten teot Kiinassa. Ålandin mielestä boksarit saivat vain aikaan surkeiden tapahtumien ketjun joka tuotti turhaa kärsimystä kiinalaisille kun sivistyksen liekki poltti Kiinan kaupunkeja ja maaseutua rauhan palauttamisen nimissä.

Vanhasuomalainen sanomalehdistö oli jakautunut suhtautumisessaan Kiinaan ja kiinalaisiin. Ensinnäkin Inkeri ja Karjalatar pyrkivät tekemään eroa boksarien ja muiden kiinalaisten välillä sillä ajatuksella, että boksarit olivat vain pieni ja väkivaltainen joukko kiinalaisia jotka eivät edustaneet koko Kiinan suurta väestöä. Kokkola sen sijaan julisti kiinalaiset yleisesti ottaen petollisiksi ja alkukantaisiksi. Uusi Aura kannatti Kiinan jättämistä omiin oloihinsa sillä sen vahva ja outo kulttuuriperimä sekä vihamieliset paikalliset tekivät maasta haluttoman avautumaan Länsimaalaisuudelle. Uusi Suometar puolestaan uskoi, että ainut pysyvä ratkaisu Kiinan jatkuviin levottomuuksiin oli valtion jakaminen Länsivaltojen kesken laajempiin etupiirialueisiin ja koko Kiinan modernisaatio. Vanhasuomalaisia sanomalehtiä yhdisti kuitenkin aktiivisempi uutisoiminen Venäjän toiminnasta Kiinassa ja Venäjän syyttömyyden puolustelu boksarikapinan puhkeamista koskien. Vanhasuomalaiset sanomalehdet painottivat Qing-dynastian sekavaa poliittista tilannetta boksarikapinan puhkeamisen syyksi, eivätkä niinkään Kiinan eroavaa kulttuuria. Tämän lisäksi Inkeri ja Karjalatar veivät nämä argumentit

pidemmälle ja syyttivät muiden Länsimaiden ahneutta ja niiden harjoittamaa roomalaiskatolista lähetystyötä boksarikapinan puhkeamisen syiksi.

Nuorsuomalainen sanomalehdistö osoittautui olevan Kiinasta kaikkein halveksivimmin kirjoittanut sanomalehdistö. Tämä tulos on se, joka yllätti minut eniten. Lukemani ja aikaisemmin kirjoittamani perusteella sanoisinkin, että nuorsuomalaisten rasistinen suhtautuminen Kiinaan kumpusi aggressiivisesta halusta parantaa ja modernisoida yhteiskunnallisia olosuhteita Suomessa. Koska Venäjän valtion kritisoiminen johti julkaisukieltoon (kuten esimerkiksi Päivälehti sai todeta vuonna 1904), sen vuoksi nuorsuomalainen sanomalehdistö teki eroa mihin tahansa erilaisiin ja takapajuisiin asioihin kuten Kiinan vanhaan keisarivaltaan. Tämän vuoksi osa nuorsuomalaisista sanomalehdistä keskittyi uutisissaan niin vahvasti kritisoimaan paitsi takapajuista Kiinan valtiota että kiinalaisten erilaisia tapoja, yhteiskuntaa ja kulttuuria vastakohtina modernille Länsimaalaiselle liberalismille. Boksarit olivat liike johon nämä piirteet kulminoituivat, ja saivat siksi ankarinta tuomiota. Nuorsuomalaiset sanomalehdet, nimellisesti tässä tapauksessa Kajaanin Lehti, Keski-Suomi ja Päivälehti, heijastelivatkin vahvaa orientalistista ajatusmaailmaa. Kajaanin Lehti esimerkiksi kutsui kiinalaisten kansallistunnetta ”suurimmaksi vaaraksi, mikä milloinkaan on uhannut maailmaa”, ja Päivälehti leimasi kaikki kiinalaiset ”alkuasukkaiksi”. Mikkeli ja Perä-Pohjolainen kohdistivat kritiikkinsä enemmänkin Kiinan hallintoa kohtaan, ja jälkimmäinen otti myös kiinalaisten puolen. Nuorsuomalaisten sanomalehtien ratkaisu myöhäistä Qing-dynastiaa vaivanneisiin levottomuuksiin oli pitkälti konservatiivisten ja ulkomaalaisia vastustaneiden elementtien kitkeminen Kiinan hallinnosta vaikka väkivaltaisesti jos tarve. Sen jälkeen Kiina joko seuraisi Japanin esimerkkiä tai Kiina jaettaisiin laajempiin etupiireihin, kumpi nyt toimisikaan paremmin Kiinan modernisoimiseksi.

Pientä vastajulkisuutta edustaneilla kahdella sanomalehdellä ei tietenkään ollut yhteistä linjaa. Tähän vaikuttivat paitsi sanomalehtien eroavat linjat, julkaisijat kuin lukijakunnat, sekä tässä tutkimuksessa käsitelty pieni tutkimusaineisto. Joka tapauksessa käsitellessään boksarikapinan tapahtumia Finljandskaja gazeta korosti Venäjän toimien Kiinassa olevan paitsi tapa pelastaa ulkovaltojen edustajat Beijingistä että auttaa Qing-dynastiaa palauttamaan järjestys Venäjän rajanaapuriin. Työmies kirjoitti puolestaan hyvin vähän boksarikapinasta, Kiinasta tai ylipäätään ulkomaista. Sanomalehden huomio oli tiukasti kotimaan asioissa, ja ulkomaita käsiteltiin lähinnä Venäjän valtion ulkopoliittikkaa arvioidessa, vaikkakin vain pintapuolisesti.

Aluksi minut yllätti sotasensuurin puute Venäjän valtion taholta, mutta jälkikäteen ajateltuna sen puute käy järkeen: Venäjän joukkojen voitokkuus Kiinassa ja yleisesti ottaen varsinaisten huonojen uutisten puute Länsimaalaisten kannalta oli loistavaa propagandaa Venäjän valtiolle ja tapa mainostaa itseään muiden Länsimaiden veroisena modernina mahtina. Boksarien ja Qing-dynastian heitä tukeneiden elementtien tappio Venäjän ja sen liittolaisten käsissä oli jotain mihin kaikki suomalaiset sanomalehdet linjastaan riippumatta voisivat yhtyä ja laulaa Venäjän ylistyslaulua. Monet tekivätkin niin, mutta muutamat eivät, kuten totesin edellä. Sotasensuurin puute mahdollisti myös ulkomaalaisten uutisten valikoinnin täydentämään Venäjän valtion yksipuolisia lähteitä joissa pidättäytyivät vain Inkeri ja Finljandskaja gazeta. Yleisenä huomiona kaikkien käyttämieni sanomalehtien pohjalta sanoisinkin, että suomalainen media 1900-luvun vaihteessa oli hyvin verkostoitunut ja sai aktiivisesti ulkomailta muuta maailmaa koskevia uutisia, etenkin muista boksarikapinan kukistamiseen osaa ottaneista valtioista. Näitä uutislähteitä saapui pääosin Saksasta ja Yhdistyneestä Kuningaskunnasta. Japanista, Ranskasta ja Yhdysvalloista saapui jonkin verran uutisia, Italiasta sekä Itävalta-Unkarista vain muutamia.

Melkein kaikki Kiinaa koskevat uutislähteet saapuivat seuraavista kaupungeista: Berliini, Bryssel, Hong Kong, Lontoo, Pariisi, Pietari, Shanghai, Tukholma, Washington, Wien, Yantai ja Yokohama. Suurin osa uutisista saapui Berliinistä, Hong Kongista, Lontoosta, Pariisista ja Shanghaista joko lennätinyhteyksien tai kirjeenvaihtajien kautta. Boksarit katkaisivat lennätinyhteydet Beijingistä ja Tianjinista muualle maailmaan vuoden 1900 kesällä: sen vuoksi uutisia saapui Suomeen myös näistä kaupungeista ennen vuoden 1900 kesäkuun puoliväliä ja vuoden 1900 elokuun lopusta eteenpäin. Alkujaan Kiinasta lähtöisin olevat uutiset saapuivat Suomeen melkein aina jonkin Kiinan tapahtumiin osaa ottaneen välikäden kautta.

Suomalaiset sanomalehdet olivat myös innokkaita ulkomaalaisten sanomalehtien tilaajia, ja etenkin seuraavia sanomalehtiä luettiin: Berliner Tageblatt, Daily Express, Daily Mail, Daily News, Daily Telegraph, Freie Neue Press, Le Figaro, Reuters, Standard ja Times. Iso osa suomalaisessa mediassa julkaistuista Kiinaa ja boksarikapinaa koskevista uutisista pohjautuikin brittiläisen median uutisiin. Näistä Times oli selvästi suosituin sanomalehti, ja melkein jokaisen käsittelemäni sanomalehden toimitus luki sitä. Siten Timesilla oli paljon vaikutusvaltaa koko Suomen mediassa esiintyviin uutisiin. Samojen uutislähteiden käytön vuoksi monissa sanomalehdissä esiintyikin samoja uutisia etenkin vuoden 1900 kesää koskien. Port Arthuria ja kiinalaisten tapoja koskevien esimerkkien ohella moni sanomalehti uutisoi 20.6.1900 tienoilla Shanghaista ja Tianjinista saapuneiden sähkeiden pohjalta, että 10 000

kiinalaista sotilasta oli loikannut boksarien puolelle, Tianjinissa on poltettu kolme kristittyä kirkkoa ja että boksareiden hyökkäys Beijingissä ulkovaltojen edustajien kimppuun epäonnistui maxim-konekiväärien ansiosta. Tämän ohella vain Hufvudstadsbladet oli sellainen sanomalehti, jota muu suomalainen media siteerasi edes jossain määrin.

Useimmiten uutisten alkuperäisjulkaisijat mainittiin, mutta etenkin Kiinasta suoraan saapuneiden uutisten kohdalla alkuperäislähteisiin annettiin vain hataria viittauksia kuten ”erään kiinalaisen sanomalehden mukaan” tai ”eräiden sähkösanomien mukaan”. Jotkut sanomalehdet, kuten Kokkola, siteerasivat lähteitään huolellisesti. Sen sijaan osa sanomalehdistä, kuten Inkeri ja Kajaanin Lehti, eivät siteeranneet käyttämiään lähteitään juurikaan. Lähteiden käytön selkeydessä oli siis huomattavia eroja eri sanomalehtien välillä.

Muutama suomalainen sanomalehti, kuten Uusi Suometar ja Työmies, kuittailivat boksarikapinan uutisoinnin ohessa Yhdistyneelle Kuningaskunnalle ja Saksalle niiden toimista Kiinassa. Yhdistynyt Kuningaskunta joutuikin taistelemaan samanaikaisesti myös buureja vastaan Etelä-Afrikassa, ja kahden sodan käymistä samanaikaisesti kahdella mantereella pidettiin britannialaisille mahdottomana palana haukata. Toisaalta Wilhelm II joutui joissain uutisissa narrin rooliin hänen turhamaisuudestaan ja vahvasta halustaan kostaa kiinalaisille Juyen välikohtaus. Näissä uutisissa oli nähtävissä Länsimaalaisten suurvaltojen keskinäistä nokittelua, ja Venäjän vihamiehistä kirjoittaminen negatiivisesti olikin varmasti hyvä tapa kerätä kenraalikuvernööri Bobrikovin suosiota. Vastavuoroisesti Venäjän liittolainen Ranska esiintyy usein rauhallisena järjen äänenä joka on Venäjän kanssa samaa mieltä kaikesta.

Japani oli puolestaan suomalaisessa mediassa malliesimerkki siitä, mitä Länsimaalaisia arvoja ja teknologiaa omaksuva kansakunta voi saavuttaa. Japania kiiteltiin sen panoksesta palauttaa järjestys ja rauha Kiinaan. Samalla Japani oli selvä esimerkki jota Kiinan pitäisi seurata. Uutisista käy kuitenkin myös ilmi, että Japani oli tyytymätön saamaansa kohteluun Länsimailta niin sotatantereella kuin neuvottelupöydässä. Tämä johti mielestäni paradoksiin mitä yksikään sanomalehti ei tiedostanut: Länsimaalaistuminen oli hyvästä kansakunnalle, mutta aasialaista rotua ei voinut pestä pois. Siksi aasialainen oli aina alisteinen suhteessa Länsimaalaiseen. Tämä huomio myös edustaa näet Saidin ajatuksia orientalismista: jopa sen jälkeen kun Japani oli omaksunut Länsimaalaisuuden lähes täysin, se oli yhä alisteinen Länsimaille. Muutamat sanomalehdet, kuten Uusi Suometar, Perä-Pohjolainen ja Päivälehti onnistuivatkin huomauttamaan miten jännitteet Venäjän ja Japanin välillä Itä-Aasian hallinnassa johtaisivat sotaan minkä Venäjä häviäisi.

5.1 Jatkotutkimuksen mahdollisuudet

Toivon, että olen tässä tutkimuksessani luonut kattavan historiaan katsovan pohjan Suomen ja Kiinan välisten suhteiden tarkastelulle. Siksi haluankin lopuksi omistaa lyhykäisesti tilaa jatkotutkimuksen mahdollisuuksille saman aihepiirin parissa, sille, miten suomalainen media on suhtautunut Kiinaan lähihistorian aikana. Tällaisia tutkimusaiheita voisivat olla esimerkiksi vuoden 1911 Xinhai-vallankumouksen tarkastelu, minkä aikana Yuan Shikaista tuli Kiinan tasavallan ensimmäinen presidentti ja myöhemmin lyhtyaikainen keisari. Toinen tutkimusaihe voisi olla Chiang Kai-shekin seikkailut ja yritykset yhdistää Manner-Kiina Kuomintangin lipun alle Yuanin kuolemaa seuranneen sotaherrojen aikakauden aikana. Lopuksi voisi katsoa, kuinka paljon Kiinasta kirjoitettiin ennen toista maailmansotaa, sen aikana ja jälkeen, kun japanilaiset palasivat Kiinaan miehittäjinä.

Näiden aiheiden ohella palaan myös johdannossa mainitsemini 1900-luvun vaihteen konflikteihin: ensimmäinen Italian-Etiopian sota, ensimmäinen Kiinan-Japanin sota, toinen buurisota ja lopuksi Venäjän-Japanin sota. Näistä tietenkin ensimmäisen Kiinan-Japanin sodan ja Venäjän-Japanin sodan tutkiminen samoilla menetelmillä avaisi lisää Suomen, Kiinan ja Japanin välisiä suhteita. Minua itseäni kiinnostaisi erityisesti jälkimmäinen: kuten mainitsinkin, jotkut suomalaiset sanomalehdet huomauttivat boksarikapinan yhteydessä miten sota Venäjän ja Japanin välillä oli vain ajan kysymys. Ja kun Japani lopulta julisti sodan Venäjälle, pidettiin Venäjän voittoa aluksi varmana. Siksi olisikin mielenkiintoista tarkastella miten suomalainen media käsitteli suuren Venäjän murskatappiota pienen aasialaisen kansakunnan käsissä. Tämänkaltaisen tutkimus käsitelisi paitsi Suomen ja Japanin välisiä suhteita, mutta myös suomalaisen poliittisen historian suurta suosiota nauttivaa lemmikkiä, Suomen ja Venäjän välisiä suhteita.

5.2 Loppumietteet

Oma mielenkiintoni Kiinan historiaa ja kulttuuria kohtaan sai minut kirjoittamaan pro gradu -tutkimukseni. Vakuutuin samalla siitä, että boksarit olivat ennen kaikkea liike ja suoraa seurausta ulkovaltojen harjoittamasta imperialismista ja epäedullisista kauppasopimuksista Kiinassa. Uskon myös, kuten muun muassa Jeremy Black kirjoitti, että myöhäisen Qing-dynastian historia ja mannerkiinalaisten huonot kokemukset Länsimaalaisesta liberaalista universalismista sadan vuoden nöyryytyksen ajoilta vaikuttivat suuresti tämän päivän Kiinan kommunistisen kansantasavallan kehittymiseen sellaiseksi kuin se on. Se on täysin

ymmärrettävää. Vastavuoroisesti Taiwanin perustajien ja Hong Kongin paljon myönteisemmät kokemukset Länsimaalaisesta liberaalista universalismista samalta ajalta vaikuttivat Taiwanin ja Hong Kongin kehittymiseen sellaisiksi kuin ne ovat. Sekin on täysin ymmärrettävää.

Molemmat järjestelmät ovat mielestäni oikeutettuja ja niillä on omat meriittinsä. Mielestäni pahinta kulttuuri-imperialismia olisi se, että saarnaisi ulkopuolisena toiselle valtiolle siitä, kuinka oikeutettu, hyvä tai paha, heidän tapansa järjestää valtion asiat on. Ihmiskunta painiikin yhä Platonin Tasavallassa esitetyn kysymyksen kanssa: mikä on paras tapa järjestää valtion asiat? Jos olisi olemassa yksi ylivertainen tapa järjestää hallinto ja talous, koko ihmiskunta noudattaisi jo tätä mallia ja nykyisenlaisten hallinto- ja talousjärjestelmien kirjoa ei olisi. Thomas Hobbesin ajatusten mukaan valtion ensisijainen tehtävä on taata järjestys ja edistys sekä nauttia kansan hyväksyntää: itse hallinnon muodolla ei ole väliä jos se onnistuu toteuttamaan nämä tehtävät. John Locke puolestaan kirjoitti miten kaikenkattava ymmärrys maailmasta on ainoa aita sitä vastaan. Siksi nykymaailman kirjoa ymmärtääkseen pitää ymmärtää Saidin orientalismia koskevia ajatuksia heijastellen kunkin valtion poliittinen historia ja konteksti missä valtio sai alkunsa ja muotoutui sellaiseksi kuin se on tänä päivänä.

Mielipiteistä, suhtautumisesta johonkin, tai esimerkiksi politiikasta puhuttaessa en olekaan koskaan halunnut lukittautua sellaiseen tilaan, että mieltäisin yhden asian automaattisesti oikeaksi ja toisen vääräksi. Jos viisautta ammentaa vain yhdestä lähteestä, siitä tulee ummehtunutta. Yksittäiset ideologiat ovat työkaluja, ja politiikkaa tehtäessä tarvitaan kokonainen työkalupakki ja ymmärrystä käyttää oikeaa työkalua oikeaan työhön. Poliitiikkaa pitääkin toteuttaa tapauskohtaisesti Machiavellin sanoja mukaillen realiteettien valossa eikä ideaaleihin kangistuneena. Maltillinen, perusteltu kompromissi tuottaakin tasa-arvoisimmat lopputulokset, kuten Kanadan entinen pääministeri Wilfrid Laurier toteaisi.

Samalla olen vanhetessani kiinnittänyt huomiota siihen miten hypokritia hallitsevat maailmanpolitiikkaa. Maailman valtiot ovat nopeita nokittelemaan toisiaan niiden tekemistä virheistä ja yleisesti hyväksyttyä moraalista vastaan menevistä asioista, mutta tekevät samoja virheitä toistuvasti parhaansa mukaan katseilta piilossa. Siksi, keskinäisen kilpailun ja vertailun sijasta, tämänpäiväinen maailmanpolitiikka kaipaasi kipeästi kykyä hyväksyä maailman valtiot erilaisiksi ja kykyä tehdä kompromisseja tältä pohjalta. Asioiden luokittelu hyvän ja pahan akseleihin, oikeistoon ja vasemmistoon, demokratiaan tai autoritarismiin, luo vain turhaa kahtiajakoa, riitelyä, ja ”me vastaan he” -ajattelua. Se on jotain mitä tulisi välttää viimeiseen asti yhteisen ja paremman tulevaisuuden varmistamiseksi koko ihmiskunnalle.

Kenties näitä ajatuksia kuvaisi parhaimmin Kungfutsen miete ja Liu Baonanin tarkennus:

4.10 Mestari sanoi, *"Herrasmies, tekemisissään maailman kanssa, ei ole asennoitunut pitämään toisia asioita oikeina ja toisia väärinä. Hän puoltaa vain sitä mikä on oikein"*.

Liu Baonan, Qing-dynastian aikainen ajattelija, kommentoi tätä mietettä näin: *"On tapauksia milloin vastavirtaan uiva henkilö onnistuu ja myötävirtaan uiva henkilö epäonnistuu. On myös tapauksia milloin asia, josta henkilö pitää, osoittautuu vahingolliseksi; ja asia, jota henkilö vihaa, osoittautuu kauniiksi. Miten selitämme tätä? Ero asioiden onnistumisessa tai epäonnistumisessa on ero siinä, että näkee jotakin selkein silmin ja näkee jotakin läpikuultamattoman mielen silmin"*.

6 Lähdeluettelo

Alkuperäisaineistot

Aikalaiskirjallisuus

Estlander, B. & Hietakari, Eero (1948): *Jokamiehen maailmanhistoria*. Porvoo: WSOY.

Tommila, Päiviö (1988): *Suomen lehdistön historia 5: Hakuteos Aamulehti – Kotka Nyheter*. Kuopio: Kustannuskiila.

Tommila, Päiviö (1988): *Suomen lehdistön historia 6: Hakuteos Kotokulma – Savon Lehti*. Kuopio: Kustannuskiila.

Tommila, Päiviö (1988): *Suomen lehdistön historia 7: Hakuteos Savonlinna – Övermarks Tidning*. Kuopio: Kustannuskiila.

Kuvat

Le Cri de Paris (10.7.1899): *Barbarie - Civilisation*.

Le Petit Journal (16.1.1898): *En Chine – Le Gâteau des Rois et... des Empereurs*.

Nakajima Ishimatsu (7.1900): *Kenraalimajuri Fukushimaan komentama japanilainen armeija hyökkää liittoutuneiden armeijoiden kanssa kohti T'ien-chiniä, Kiinassa*.

Puck Magazine (1.6.1900): *The real trouble will come with the "wake"*.

Museokäynnit

Seinäteksti ”Mestari ja oppipoika” koskien bolševikkeja, Leniniä ja Stalinia. Lenin-Museo, Tampere.

Sanomalehdistö

(Kaikki sanomalehdet ajalta 24.4.1900 – 4.12.1901)

Finljandskaja gazeta

Hufvudstadsbladet

Inkeri

Kajaanin Lehti

Karjalatar

Keski-Suomi

Kokkola

Mikkeli

Perä-Pohjolainen

Päivälehti

Työmies

Uleåborgsbladet

Uusi Aura

Uusi Suometar

Wiborgsbladet

Åbo Underrättelser

Åland

Muut lähteet

Tutkimuskirjallisuus

Annping, Chin (2014): *The Analects: a new translation and commentary on the Analects of Confucius*. New York: Penguin Random House.

Bickers, Robert (1999): *Britain in China: Community, Culture and Colonialism, 1900-1949*. Manchester: Manchester University Press.

Black, Jeremy (2015): *Clio's Battles*. Bloomington: Indiana University Press.

Calvin, Patricia (2010): *Time, Manner, Place: Writing Modern European History in Global, Transnational and International Contexts*. *European History Quarterly*, 40:4.

Chang, Ha-Joon (2008): *Bad Samaritans: The Myth of Free Trade and the Secret History of Capitalism*. New York: Bloomsbury Publishing.

Christine Moll-Murata & Ulrich Theobald (2013): *"Military Employment in Qing Dynasty China". Fighting for a Living*. Amsterdam: Amsterdam University Press.

Cohen, Paul A. (1997): *History in Three Keys: The Boxers as Event, Experience, and Myth*. New York: Columbia University Press.

Collins, Randall (2001): *Social Movements and the Focus on Emotional Attention*. Teoksesta Jeff Goodwin, Francesca Polletta & James M. Jasper (toim.): *Passionate Politics: Emotions and Social Movements*. Chicago: University of Chicago Press.

Edgerton, Robert B. (1997): *Warriors of the Rising Sun: A history of the Japanese Military*. New York: W. W. Norton & Company.

Esherick, Joseph W. (1987): *The Origins of the Boxer Uprising*. Berkeley: University of California Press.

Esherick, Joseph W. (2012): *Reconsidering 1911: Lessons of a sudden revolution*. *Journal of Modern Chinese History*. 6 (1).

Evans, David C. & Peattie, Mark R (1997): *Kaigun: strategy, tactics, and technology in the Imperial Japanese Navy, 1887-1941*. Annapolis, Maryland: Naval Institute Press.

Findlay, Ronald & Kevin H. O'Rourke (2009): *Power and Plenty: Trade, War and the World Economy in the Second Millennium*. Princeton: Princeton University Press. Kappale 7: World Trade 1780 – 1914: The great specialization.

Habermas, Jürgen (2004): *Julkisuuden rakennemuutos. Tutkimus yhdestä kansalaisyhteiskunnan kategoriasta*. (Alkuperäinen teos ilmestyi vuonna 1962). Suomentanut Veikko Pietilä. Tampere: Vastapaino.

Han, Xiaorong (2005): *Chinese discourses on the peasant, 1900-1949*. Albany: State University of New York Press.

Hou, Yijie (1993): *The Trend of China's Political Reform in the Early 20th Century: The History of the Constitutional Movement in the Late Qing Dynasty*. Beijing: People's Publishing Press.

Hsü, Immanuel Chung-Yueh (2000): *The Rise of Modern China, 6th Edition*. New York Oxford University Press.

Hwang, Kyung Moon (2010): *A History of Korea*. Lontoo: Palgrave Macmillan.

Ilmonen, Kaj (1998): *Uudet ja vanhat yhteiskunnalliset liikkeet*. Teoksesta Kaj Ilmonen & Martti Siisiäinen (toim.): *Uudet ja vanhat liikkeet*. Tampere: Vastapaino.

Irwin, Robert (2006): *For Lust of Knowing: The Orientalists and Their Enemies*. London: Allen Lane.

Kaufman, Alison Adcock (2010): *The "Century of Humiliation," Then and Now: Chinese Perceptions of the International Order*. Pacific Focus. 25 (1).

Kramer, Martin (2007): *Enough Said*, Commentary 3:2007.

Lee, I-chia (24.9.2019): *Meiji Restoration, not Boxer Rebellion needed: Ko Wen-je*. Taipei Times.

Liikanen, Ilkka (1998): *Fennomania poliittisena liikkeenä*. Teoksessa: Kaj Ilmonen & Martti Siisiäinen (toim.): *Uudet ja vanhat liikkeet*. Tampere: Vastapaino.

Lähde, Anna-Leena (2012): *"The Sinister Chinese" : an Orientalist Analysis of the Development of Chinese Stereotypes in Late 19th and Early 20th Century Literature Reflected through the Yellow Peril*. Helsinki: Helsingin yliopisto.

- Mombauer, Annika (2003): *The Kaiser : new research on Wilhelm II's role in imperial Germany*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Nieminen, Hannu (2006): *Kansa seisoi loitompana: Kansallisen julkisuuden rakentuminen Suomessa 1809–1917*. Tampere: Vastapaino.
- Nike, Lan (20.11.2003): *Poisoned path to openness*. Shanghai Star.
- Oliphant, Nigel (1901): *A Diary of the Siege of the Legations in Peking*. London: Longman.
- Pan, Philip P. (25.2.2006): *Leading Publication Shut Down in China*. Washington D.C.: Washington Post Foreign Service.
- Parker, Geoffrey (2005): *Elävä Maailmanhistoria*. (Alkuperäinen teos ilmestyi vuonna 2005). Suomentanut Seppo Raudaskoski. Graficas Estella: Otava.
- Preston, Diana (2000): *The Boxer Rebellion: The Dramatic Story of China's War on Foreigners That Shook the World in the Summer of 1900*. Lontoo: Bloomsbury Publishing.
- Said, Edward W. (2019): *Orientalism*. Lontoo: Penguin Random House UK.
- Saunier, Pierre-Yves (2013): *Transnational History*. Lontoo: Palgrave Macmillan.
- Schillinger, Nicolas (2016): *The Body and Military Masculinity in Late Qing and Early Republican China*. Lanham: Lexington Books.
- Shan, Patrick Fuliang (2003): *The Development of the North Manchuria Frontier, 1900-1931*. Hamilton, Ontario: McMaster University.
- Siitonen, Veikko (1967): *Boksarikapina ja siihen johtaneita tekijöitä*. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Simpson, Bertram Lenox (1907): *Indiscreet Letters from Peking*. New York: Dodd, Mead & Co.
- Teng, Ssu-yü & Fairbank, John King (1979): *China's Response to the West: A Documentary survey 1839-1923*. Cambridge: Harvard University Press.
- Thompson, Larry Clinton (2009). *William Scott Ament and the Boxer Rebellion: Heroism, Hubris and the "Ideal Missionary"*. Jefferson: McFarland & Company.

Wang, Peng (2017): *The Chinese Mafia: Organized Crime, Corruption, and Extra-Legal Protection*. Oxford: Oxford University Press.

Yongming, Zhou (2005): *Historicizing Online Politics: Telegraphy, the Internet, and Political Participation in China*. Stanford: Stanford University Press.

Verkkolähteet

Ancient Origins of the Chinese Triads, <https://www.youtube.com/watch?v=FqM3hXdXSa4>, (haettu 9.6.2020).

Encyclopedia Britannica: Boxer Rebellion, <https://www.britannica.com/event/Boxer-Rebellion>, (haettu 6.6.2020).

Encyclopedia Britannica: Enver Paşa, <https://www.britannica.com/biography/Enver-Pasa>, (haettu 9.7.2020).

Encyclopedia Britannica: Robert Hart, <https://www.britannica.com/biography/Sir-Robert-Hart-1st-Baronet>, (haettu 27.6.2020).

Office of the Historian, US Department of State: Secretary of State John Hay and the Open Door in China, 1899-1900, <https://history.state.gov/milestones/1899-1913/hay-and-china>, (haettu 21.6.2020).

Permanent Court of Arbitration: Home, <https://pca-cpa.org/en/home/>, (haettu 10.7.2020).

Shaolin Temple: Kungfu Monk Corps, <http://www.shaolin.org.cn/EN/index.aspx>, (haettu 10.6.2020).

UNESCO World Heritage: Mount Taishan, <https://whc.unesco.org/en/list/437/>, (haettu 18.6.2020).